Aistė Kisarauskaitė

39 *salto mortale*

APOSTROFA

Originalus stebėtojos rakursas atsiranda iš neįprastų pozicijų – matyti ir akcentuoti ne „savaime suprantamybę“, o poetiškas detales, absurdo žaismę įprastose rutinos schemose, netikėtus dialogų kampus. Autorė turi gebėjimą rašyti laisva, savita kalba, be išmoktų figūrų ar nusižiūrėto stiliaus, plastiškai jungti pasakojimą ir vizualumą. **Giedrė Kazlauskaitė**

Būdama sykiu ir fotografė, ji sugeba aplinką fiksuoti detaliai, ryškiai ir taupiai – „vienu lietimu“. Impresionistiškas psichologizmas jos tekstų peizažuose palieka individualų žmogaus pėdsaką, neišvengiamai įdomų ir kitam žmogui – skaitytojui. **Kęstutis Navakas**

Aistė Kisarauskaitė

noveletės

APOSTROFA

39 *salto mortale*

Vilnius, 2013

UDK 821.172-32
Ki-191

ISBN 978-9955-605-76-8

Knygos leidimą parėmė
LR kultūros ministerija

Apipavidalinimui panaudoti
Lino Jablonskio piešiniai

© Aistė Kisarauskaitė, 2013
© Sigutė Chlebinskaitė, 2013
© Linas Jablonskis, piešiniai, 2013
© Apostrofa, 2013

Turinys

Autorės žodis 8

Drabužių spinta

Išmesto frako apraudojimas 13
Padovanok man džinsus 16
Kas tinka plėšikams, bet nešioja ir moterys 19
Vienas patalynės komplektas 22
Patarimas draugui 27

Buitinė chemija

Buto garsai 33
Kava į lovą 38
22 *salto mortale*, arba Kankinimas nemiga 42
Sąskaita 46
Rusiškas žuvies sūdymo receptas 52

Aistros

Vienu lietimu 59
Pereiti per kambarį 65
Someljė kursai 68

Piešimo pamokos

Pirma pamoka – peizažas 83
Antra pamoka – kaip matuoti atstumus ir tarp mūsų 86
Trečia pamoka – linija 89
Ketvirta pamoka – kietašerdžiai ir minkštašerdžiai 92
Penkta pamoka – pakalbėkime apie trintuką 95

Ne(su)sikalbėjimai

„Labas, kaip tu?“ 101
Pasikalbėkime 105
„Kalėdų Seneli...“ 109
Skolos 119
Phalaenopsis 125
Naktinis dialogas 129
Viza 132
Ana matematikos pasaulyje 136

Sava kompanija

Malda 145
Draugas Mahometas 150
Sapnavau 154
Musica, por favor 158
Medžiaginis angelas 165
Ana ir kambarys 169
Atsisveikinimas 180

Smėlis, arba Turinys kitaip 186

Autorės žodis

Kaip kaleidoskope atsitiktinai sukritę stikliukai kuria įvairias kombinacijas, taip šios knygos herojai, atsidūrę iš pirmo žvilgsnio banaliose situacijose, bando kalbėtis, sutarti ar mylėti vieni kitus. Man įdomu tyrinėti, kas nutinka, kai iš tokios įprastos sistemos pašalinama tam tikra jos dalis, taigi šių literatūrinių herojų pasaulyje nuolatos kažko stinga – net jei tai tik paprastas rytinės kavos puodelis ar nauji džinsai, tačiau kaip tik ši stoka ir verčia veikti, kažką permąstyti ar keisti. Kartais, žinoma, stinga ir kur kas svarbesnių dalykų, tarkim, gebėjimo išklausyti kitą žmogų ar jausmų gilumo. Tekstai sulipdyti iš trupinių, kuriuos mes lengva ranka nušluojame nuo savo kasdienybės stalo, – parodų anotacijų, matematikos uždavinių, vynų apibūdinimų, piešimo terminų, pokalbių nuotrupų...

PEA

DRABUŽIŲ SPINTA

Išmesto frako apraudojimas

Spėk, ką veikiu. Taip, atspėjai – aš verkiu. Sėdžiu viena namie ir apraudu savo bičiulį Fraką. Šiandien pasigyrei, kad prieš porą dienų jį nugalabijai:

– Žinojau, kad tau jis patinka. Nesusivaldžiau supykęs. Išmečiau.

Frakas nebuvo mano bičiulis, bet per keletą susitikimų ištaiginguose negyvenamuose Akademijos koridoriuose kalbėjome be paliovos apie visus tuos Hohencolerius, valdančius mūsų visatą, tylėjome be pabaigos. Tikrai buvome panašūs. Vis mintyse atsuku veiksmą atgal ir kartoju jo prisilietimą – apkabino per pečius lengvai, kurį laiką dar taip pavaikščiojome iki laukujų durų ir atgal, tarsi du „Čaikos" puskadriai, pagaminti iš vieno kadro, ar dvi vyšnios, sujungtos vienu prisilietimo koteliu. Pakikenome.

– Atkeliavau su fotoaparatais, – miglotai paaiškino. Pakikenome iš to. Iš menininkų, iš jo išvaizdos.

– Nufotografuosiu tave, – pasakė gerai suformuotu žemu balsu, primenančiu žymios firmos etiketę vidinėje pusėje.

Tada supratau, kad jis yra iš tų vienetų, vienetinių rankų darbo personažų, kurių išsilavinimas ir vėjais prašvilptas gyvenimas sudaro nepakartojamą junginį. Tokie vyrai nesvarbu kaip atrodo, net jei kas bjauriai suplėšyta nugaroje, iš tolo gali pajusti gerą kilmę, aristokratiški įpročiai puikiai derinasi su valkatiškumu ir atsainiu anarchizmu.

Tikrai buvom panašūs.

„Spektakliukas", – pamaniau. Sutarėme susitikti.

– Nufotografuosiu tavo aktą, – pasakė gerai suformuotu žemu balsu, primenančiu prabangų pamušalą, slypintį po juoda nutriušusia išore. Vėliau dar kelis kartus mačiau jį sėdintį Akademijos hole, kažko laukiantį. Tuo metu gyveno pas Vytą. Turėjome susitikti kitą savaitę. Šią savaitę. Sėdėčiau dabar su Fraku, kalbėtumės apie daugybę išbrauktų iš sąrašo miestų, apie jo mylėtas moteris, Hohencolerių portretus, man būtų smagu pakikenti iš nešvankių anekdotų, lotyniškos citatos, Niujorko ir Paryžiaus podiumų spindesys kyšotų iš kišenės kaip šilkinė nosinaitė. Žinoma, gurkšnotume. Aš prisigerčiau ir galbūt šiek tiek pašoktume. Turėčiau gi žinoti, ar smagu su juo šokti. Būtų gerai. Jis vėl apkabintų per pečius švelniai, kurį laiką dar taip pavaikščiotume vakarėjančiomis gatvėmis tarsi du „Čaikos" puskadriai, pagaminti iš vieno kadro, ar dvi vyšnios, sujungtos vienu prisilietimo koteliu. Sakai, jo rankovės per ilgos? Todėl galėtų glostyti mano sušalusias rankas iki pat pirštų galiukų. Nežinau, ką dar kalbėtume, gal tiesiog tylėdami pasibučiuotume ir po graikiniu riešutmedžiu Vokiečių gatvėje, ir prie Karališkosios operos, vis aistringiau, dar girdėdami Kiprą Petrauską, nieko nežinantį apie kiškių sukilimą. Apie jokius sukilimus mes negalvotume, jis tikrai negrįžtų nakvoti pas Vytą, nes

taip nutarėme seniai, pavyzdžiui, dar pernai, kai nebuvom pažįstami. O gal vis dėlto nakvotume pas Vytą, tik jo kažkodėl nebūtų namie, iš tiesų, nes rytą nerastume, kaip užsikaisti kavos, ir vandenį tektų virti keptuvėje.

– Tavo kava, – sakytų savo gerai suformuotu žemu balsu, primenančiu ne ką kitą, tik kvapiausią Etiopijos kavą arba naktis, kurios prasideda net vidury dienos, vos palietus pirmąją sagą.

„Pirmi kartai būna siaubingi", – pamanyčiau aš, bet visata apsuktų dar ne vieną ratą, tylėdama be pabaigos.

Mes kalbėtume apie visus tuos Hohencolerių portretus ir aš išdrįsčiau nusifotografuoti aktui, o jis glostytų mano sušalusias rankas iki pat pirštų galiukų.

Ir nesvarbu, kuris pirmas susikrautų lagaminą. Vieną iš mūsų, vienetinį, vėl pašauktų savo gerai suformuotu žemu balsu koks nušiuręs provincijos miestas, purvina geltona Sacharos upė ar prabangūs Islandijos turgūs. Net neatsisveikintume. Su tokiais vyrais visata, apsukusi dar vieną ratą, sugalvoja, kaip sukurti atsitiktinį susitikimą. Visada. Nes mano lagamino dugne gulėtų senas nutriušęs frakas.

Tu žinai – aš verkiu. Nesuprantu, kodėl reikėjo žudyti, ypač iš pykčio. Net jei tai nusivalkiojęs prasigėręs Frakas. Na ir kas, kad pabrizgęs ir suplyšęs nugaroje, – jis man patiko. Žinoma, gali būti dar daugybė nuostabių profesonaliai pasiūtų vienetinių frakų. Jų kūrėjai turės garsiausius vardus, bet tu gi supranti, kad niekad nebus taip jaukiai per ilgos rankovės, šildančios iki pirštų galiukų, ir gerai suformuotas žemas balsas nepasakos man apie cunamius, nuplovusius Italijos miestus, ar gyvenimą su Prancūzijos beduinais, apie išdidžias jų moteris ir dykumos tylą. Kaip keista – prieš porą dienų tu užmušei mano istoriją. Ir aš nežinau, ką toliau parašyti.

Padovanok man džinsus

Padovanok man džinsus. Šviesiai mėlynus, suplyšusius per kelius. Žinoma, galima rasti bet kokius – vieną iš tų begalės madingų modifikacijų, kurias vis patiria šis klasikinis drabužis, kaip ir švarkai ar net kaklaryšiai. Galima įsigyti juodus, siaurus ir aptemptus ir trumpam pasijusti popžvaigžde, raudonus ar žalius, gali būti platėjantys ar apsmukę, puošti „Swarovski" kristalais, marginti leopardo kailio raštais, net auksiniai. Puikiai prisimenu tą prieš keletą metų mane ištikusį šoką, sužinojus, kad jei vyruko kelnės (džinsai) tiek nusmukusios, jog aiškiai matyti beveik pusė trumpikių, geriausia su užrašu „Calvin Klein", tai vadinama paskutiniu mados klyksmu. Kartais vis dar įmanoma aptikti parduotuvėje džinsų su prisiūta prie liemens išlindusių trumpikių imitacija. Jūs galite mūvėti kažką, pasiūtą pagal rytietiškų kelnių tradicijas, su

klynu vos virš kelių, galite susižavėti kombinezono ir vakarinės suknelės hibridu ar kita madinga beprotyste. Tačiau džinsai yra klasika, vienintelis drabužis, tinkantis vakarėliui ir sodui, kelionei ir į teatrą.

Vis dar pamenu, kaip vaikystėje kaimynė skundėsi, kad su ja niekas nedraugauja, nes ji neturi džinsų. Tada juos veždavo iš nepasiekiamojo užsienio, dažniausiai iš Amerikos ar bent iš Lenkijos, ir bobturgyje šis „teisingo" jauno žmogaus atributas kainavo gal 100 rublių, tai yra beveik visą mano mamos algą. Koks čia galėtų būti atitikmuo dabartiniais laikais – 1 000 litų? Džinsų gimimo data – 1873-ieji. Taip, jie seni kaip pasaulis (XIX a.!), amžinai jauni kaip Mickas Jaggeris, būtinai „Levi's", „Wrangler" ar „Lee", visi kiti taip pat vienadieniai mados klyksmai, o ne džinsai. Su metalinėmis sagomis, ne su užtrauktuku, su metalinėmis kniedėmis kišenių kampuose. Šviesiai mėlyni džinsai, nes tik jie reiškia vasarą, kelią į niekur, sukantį pro apleistą degalinę. Ten nuobodžiauja raumeningas vyrukas, koks šių laikų Nickas Kamenas su „Levi's 501". (Su džinsais, tik su džinsais, tepaluotas bronzinis torsas kaip graikų dievo. Jis vis dar rūko išguitas iš eterio „Camel" ar „Marlboro".) Susidomėjęs žiūri, ir tai yra pradžia. Arba žiūri mergina mėlynais suplyšusiais džinsais ir paprasta balta *maikute* be rankovių, o tu atvažiuoji motociklu, kaip kadaise Marlonas Brando. Ir esi kaip jis, esi kas tik nori. Noriu. Noriu būti tuo indigo spalvą vilkinčiu dievu, teisingiau, deive. Vėjas tradiciškai neša dulkes ir smėlį, nes čia begalinė mitologinės Amerikos vasara, laisvė ne kaip hipių, o kaip Jono Bon Jovi, kaip Jameso Deano *Maištas be priežasties*. Ta paslaptinga šalis yra tiesiog Amerika, ne JAV, ne Meksika, bet Amerika, iš ten kai kam vaikystėje atkeliaudavo siuntiniai, o juose – džinsai. Tiesa, mūsų šeimai siųsdavo tik *Art in America*, kur menas buvo toks spalvotas ir gražus, beveik kaip džinsai. Pavadinimas *Art in America* tikrų tikriausiai įrodo, kad ta šalis neturi kito vardo. Mano tėtis išvažiavęs suprato,

kad Amerika gali būti kaip užkeikimas, o norėjo tik pamatyti spalvotą meną, džinsai jam nerūpėjo. Ir negrįžo, pasiliko, kur pučia begalinis meno vėjas. Rolandas Rastauskas sako, kad kelionės yra tam tikras būdas pabėgti nuo mirties, bet kartais mirtis yra dar vienas būdas keliauti. Kai nėra kelio, o reikia.

Suprantu, kad nenoriu kaip tėtis. Todėl nupirk man džinsus kaip iš „Aerosmith" – tuos klasikinius šviesius, ne per siaurus, beveik vyriško kirpimo. Gali ir tamsiai mėlynus, tačiau tada pritrūks vasaros. Nupirk man džinsus, nes su jais bus dulkės, ta stačiais kampais mašina, greičiausiai kabrioletas, sena, kaip ir džinsai, vadinama mitologiniu vardu, kaip ir visi žirgai, – sakykim, „Chrysler". Net neužsuksiu į degalinę, kur laukia vaikinas, nes tada būtų pradžia, o man reikia tik vėjo iš niekur. Kartą bandžiau ponioms paaiškinti, kad mano suplėšyti džinsai ką tik iš parduotuvės, nauji ir tokie pagaminti. O kai pasakiau, už kiek pirkau, tos tiesiog nepatikėjo. Nes kelias be tikslo kainuoja labai daug. Ar džinsai turi būti nauji? Kaip ir kelias – nejaugi svarbu? Džiaugčiausi, jei kas nutiestų specialų man skirtą kelią su šviečiančiu spalvotu menu pakelėse, nors gali būti ir iš antrų rankų ar iš trečių, ypač jei juo kadaise pravažiavo Jonas Bon Jovi, Elvis Presley, Marlonas Brando, visi tie pamišę rokeriai, kurie niekad nesensta. Ir kaip kitaip – jie gi dėvi indigo spalvos dievų drabužį – džinsus!

Tik duok man šiek tiek laiko, kad išgyvenčiau. Kad netektų pasilikti Amerikoje. Ir jei liksiu gyva, padovanok šviesiai mėlynus džinsus, suplėšytus per kelius.

Kas tinka plėšikams, bet nešioja ir moterys

Gerai, pradėsim nuo pėdkelnių, nors žymiai geriau yra kojinės. Pėdkelnės skirtos tik plėšikams. Kartais dar galima jas nešioti, tik svarbu, kad niekas, gink Dieve, nematytų Jūsų maunantis jas. Net rafinuotieji prancūzai filmuose išdrįsta parodyti tik pėdkelnes nusiaunančią moterį. Mano nuomone, tai pats antierotiškiausias rūbas. Įsivaizduokite moterį, besimaunančią rudas, gerokai tamsesnes už kūną sintetines pėdkelnes. Užsitraukiančią jas iki liemens... Geriau nežiūrėti. Tik fotografai savo nuotraukose sugeba parodyti šio drabužio erotiškumą, bet tai jau iš genialumo srities, o mums, paprastoms mirtingosioms, patartina pasirūpinti, kad niekas nepamatytų nė tos išnaros, kuri lieka jas nusiavus. *Dress* kodas, kai privalai savo kūną įgrūsti į kažkokį sintetinį maišelį, gali žavėti tik darbdavius.

Visai kas kita yra kojinės – tai seksualumo simbolis, kaitinantis vyrų vaizduotę, mus, moteris, paverčiantis gundytojomis ir deivėmis. Juodos, baltos, raudonos kojinės... Raišteliai, juostelės, kaspinėliai joms prisegti. Nesusipainiokite – trumpos mažos medvilninės ir nemedvilninės mūsų klasifikacijoje bus kojinaitės. Na, tos, kur prie kelnių, su gėlytėmis ar kiškučiais, žavios pirmą dieną, o išskalbus nepastebimai pranykstančios tarp savo gentainių. Jei nesi iš prigimties Šerlokas Holmsas ar neseki jų kaip pavydi žmona, nurinkus išdžiūvusius skalbinius tenka žaisti nuolatinį žaidimą „Surask porą". Tačiau jos žavios, jei yra ryškiaspalvės ir dėvimos su basutėmis ar bateliais. Tai, deja, galioja tik moterims. Vyrai, avintys kojines basutėse, – na ką bepasakysi apie tokius? Jie yra vienas iš siaubingiausių dalykų pasaulyje.

Nuostabios yra ir kojinės iki kelių. Raštuotos, dryžuotos, spalvotos, su kaspinukais ir kitais įvairiais išsigalvojimais. Taip pat prie laivelių ir kitų aukštakulnių ir net basučių. Prie vyriško stiliaus batų moterims. Beveik prie bet kokių batų, tinka, beje, ir futbolininkams, o tai, kaip žinome, dėmesio verti vyrai.

Bet grįžkime prie pėdkelnių madų. Spalvotos, raštuotos, languotos, o ypač gėlėtos yra ne tik madingos, bet ir gerai paslepia uodų sukandžiotas kojas ar mėlynes, gautas išbandant naują dviratį. Tačiau jos turi būti matinės, ne blizgančios – nors ką Jums tokias pasenusias tiesas aiškinti. Svarbiausia, kad mada neliepia jų spalvos ar raštų derinti prie garderobo, galite laisvai improvizuoti.

Ką dar gero būtų galima pasakyti apie šį keistą aprangos atributą? Štai į madą grįžo tigro dryžiais ar leopardo raštu margintos pėdkelnės, timpos taip pat. Tačiau turime ne tik priminti, bet ir iš siaubo surikti – TIMPOS NĖRA KELNĖS! Merginos, prisidenkite užpakalį, nejaugi nežinote, kaip negražiai atrodo šio drabužio (timpų) viršutinė dalis?

Šiame traktate neaptarta dar viena svarbi kojinių pasaulio dalis yra legendinės vyriškos kojinės. Čia taip pat reikėtų priminti

tą patį žaidimą „Surask porą“, kai skirtumas tarp dviejų vienodų kojinių yra tik nežymus ruoželis vidinėje pusėje. Jos visos juodos, bet skirtingos. Išeitis – prisipirkti daug vienodų porų ir vėliau rūšiuoti jas pagal nusidėvėjimą. Tačiau mada sako, kad ir vyrams tinka nešioti spalvotas kojines. Įsivaizduokite tokį jau nenaują triuką – tamsiai mėlyni, raudoni ar net salotiniai marškiniai (priklauso nuo to, kiek turite drąsos) ir lygiai tokios pat spalvos kojinės. Užsimetate koją ant kojos, švysteli rekomenduojamos spalvotos kojinės kraštelis ir Jūsų konkurentai čia pat miršta iš pavydo. Atskira kategorija yra verslo klasės juodos šilkinės vyriškos kojinės, kainuojančios kiek mažiau nei mersedesas. O ką apie jas? Viskas aišku ir taip.

Vos nepamiršau dar vienos rūšies – vilnonių kojinių. Megztų ir dovanotų draugės Kalėdų ar Valentino dienos proga. Su širdutėmis arba su briedžiais. Manau, kad tai vis dėlto miela. Nors vilna „kandžiojasi“, tačiau ilgais žiemos vakarais primena artumą, šilumą, draugystę, nepanaudojamas dovanas, pareigas mamai ir močiutei, įkyrėjusius: „Nesušalk, vaikeli“. Tokios kojinės geriausiu atveju atsiduria šuns nasruose, o blogiausiu – skrandyje, nes primena gauruotą žiurkėną. Nesvarbu, kad raudonos, šuo gi mato nespalvotai. Tiesa, negaliu nieko pasakyti, kur dingsta antroji Jums taip reikalinga kojinė. Galiausiai jų visų lieka tik po vieną ir antrosios niekada nebeatsiranda. Jos, matyt, išbėgioja kaip tie žiurkėnai. Beje, tai niekad neatsitinka pėdkelnėms, nes jos yra amžiams likimo sujungtos poros. Joms gali tik pabėgti akys, bet dabar tai labai madinga, ypač Londone. Taigi, nepaisant visų prisiminimų apie rudomis pėdkelnėmis paristus pomidorus, jose dailiai sukimštus virtuvėje kabančius svogūnus ir kitus sodui bei ūkiui naudingus išradimus, vis dėlto ir pėdkelnės gali atnešti į mūsų gyvenimą džiaugsmo, šviesos, gėrio, suteikti jam pilnatvę. Ypač jei jos margintos leopardo kailio raštais. Tai madinga. Vėl.

Vienas patalynės komplektas

Tomas ir moteris statybinių prekių parduotuvėje „Ermitažas“. Lėtai vaikšto, nusivilkę striukes, tos užmestos ant stumiamo vežimėlio šono. Atsainiai, kaip ir dera parodoje, žiūrinėja vonias. Švelnus zomšinis pirmadienio vakaras.

– Šiandien ruošiuosi pirkti lentų.

– Kokių?

– Visokių. Kuo daugiau pirksiu, tuo didesnę dalį galėsiu apmokėti „Ermitažo“ pinigais.

Na taip, tai paskutinė diena panaudoti tuos brukte brukamus popiergalius, sekančius paskui varginamai ilgus „Luvro“ parduotuvių čekius. Reikia išleisti, ūkiški žmonės taip ir daro – specialiai atvažiuoja ir perka ką nors, nes su nuolaida. Tada jie jaučiasi esą taupūs. „Ermitažas“ puiki vieta praleisti pirmadienio vakarą.

Tomas mikliai sumeta, kokia bus nauda.

– Žiūrėk, nuo rytojaus lentoms akcija – nuolaida tralialia kiek proc., o su Ermitažo pinigais galiu apmokėti tik mažiau proc. Lentų atvažiuosiu rytoj, gal pažiūrim vinių?

Jų skyrius yra vienas iš poetiškiausių. Jautiesi kaip vartydamas gerą šriftų knygą – raidės lyg ir tos pačios, tačiau tiek įvairių modifikacijų ir dydžių... Lentynos atrodo lyg nežinomų genčių runų rašmenys, kuriais išdėstyti svarbiausi vyrų pasaulio įstatymai. Žinoma, yra ir kitų nesuprantamų įnagių, kuriais dėlioja įstatymus tie paslaptingieji vyrai. Stovint prie šių lentynų apima palaimingas jausmas, kad esi prisilietęs prie tam tikros beveik karinės paslapties. Pro šalį giliame susimąstyme žingsniuojantys skaito pranešimus, trumpas esė ar ilgus romanus, kol galiausiai išsirenka vieną ar kitą maišelį, apie tai dar padiskutuodami su pardavėju. Šioji bendruomenė vienija ypač ryškius Žinančiuosius – štai diedukas varto rankose du maišelius, jie tik atrodo vienodi. Šalia jaunas sportiškai sudėtas vyras su sūnumi, vien iš batų gali suprasti neprastą padėtį materialinių vertybių turėtojų sistemoje. Vaikas lyg užkerėtas žiūri į vinukų rinkimosi ritualą. Reikia supažindinti su tuo nuo mažens, žinoma.

– Nematau tų, skirtų specialiai gipso kartonui. Kaži kaip jie atrodo, nepastebėjau, kad prie kurių būtų parašyta, – sako moteris.

– Turėtų būti tokie komplektai medsraigčių su kaiščiais, kurie išsiskleidžia, – aiškina Tomas taip ar kažkaip panašiai, moteris vis tiek nesupranta šitų astrofizikos terminų. Ji tik linkčioja. Nesulaukusi pardavėjo dėmesio (jis gi diskutuoja su vienu iš Žinančiųjų), pasuka prie rankenėlių. Šios „Ermitaže" visai neįkvepiančios, standartinės. Ji kažkur, gal „Senukuose", yra mačiusi šaukštelio ar peilio formos virtuvei, jūros žvaigždės – vaikų baldams, čia nieko panašaus, regis, nėra. Nusivylusi akimis ieško Tomo. Jis netoliese.

– Radau skirtų gipso kartonui. Dar pasiėmiau kabliukų – jie man labai reikalingi.

Tikrai – vežimėlio dugne guli pora maišelių. Tomas ir moteris lėtai juda toliau, regis, lempučių link.

– Žiūrėk, tokiuose kaip mūsų namai galima pakabinti ir šitą, – juokdamasi rodo krištolinį sietyninį tortą.

– Arba aną, – švelniai žvilgsniu paglostęs moters ranką Tomas mosteli į raudono stiklo konstrukciją, konkuruojančią su Pompidou centro statytojų išmone. – Grandinė ilga, bet pas mus aukščio užtektų.

Šypsodamiesi deda į vežimėlį halogenines lemputes.

– Šiandien Urtė ant golfo nusipaišė namelį. Ant naujo golfo! – Tomas sunerimęs.

– Vaikui reikia išreikšti kūrybiškumą, golfas tik daiktas, – ramiai sako moteris.

– Nupirksiu jai šios sidabrinės lipnios juostos, galės sumeistrauti ką nors įdomaus.

– Raudonos turi?

– Kiek prisimenu, taip.

Vežimėlis pildosi reikalingų daiktų – tulpių vazonėliuose po 1,69 Lt, runų rašto pavyzdžio maišelyje – vinukų ir kabliukų, štai Tomas krauna medinę vonios spintutę.

– Seniai galvojau tokią pirkti...

– Tai gerai, aišku, pirk, – lengvai sutinka moteris, – paskui gal eikime nusipirkti patalynės.

– Žinoma, – taip pat lengvai sutinka Tomas. Jie dar aplanko dažų skyrių, pasigėri spalvomis. Čia moters ypatingasis pasaulis. Ji pamąsto apie salotinę ir smaragdo žalią, pasiklauso ultramarino skambesio, duslaus žemės spalvų murmesio. Tomas tuo metu pagarbiai tyli, stebėdamas spalvotus blikus trumpai kirptuose moters plaukuose, – tai jos paslaptinga kalba, suprantama ir įvairiausio plauko piliečiams. Šalia vaikinukai aiškiai planuoja spalvų intervenciją į miestą, svarsto, kaip palikti dar vieną geriau ar prasčiau pavykusį grafitį ant drumzlinų kovo pradžios sienų. Pirma-

dienio vakaras lėtas, niekas neskuba. Visiems dalyviams paroda įdomi, kiekvienas randa mėgstamų kūrinių.

– Kokią pirksime? Man norėtųsi oranžinės, – sako Tomas.

– Su žaliais ornamentais, – priduria moteris, kai jie atsiduria patalynės skyriuje. – Reikėtų dvigulei lovai, kad antklodė būtų 200 × 220.

Dairosi, aptaria medžiagas ir paveikslus. Ši ekspozicijos dalis suprantama visiems.

– Man patinka stambūs raštai, – lyg padaro atradimą Tomas, – gėlės gražu. Bent jau atrodo kaip netikėtai į galvą šovusi mintis.

Ryškios apelsino spalvos patalynės komplektų iš tiesų yra, netgi su žaliais ornamentais. Didelės smaragdo ramunės ant tamsiai oranžinio fono. Storas celofano stačiakampis, slepiantis antklodės ir pagalvių užvalkalus, klusniai tupia į vežimėlį.

– Perkame tik vieną, ar taip? – sako kažkuris iš įjudviejų.

– Pagalvok, žalios ramunės! Jos gi būna baltos, – jau stovėdamas prie kasos juokiasi Tomas. – Graži mūsų patalynė.

– Tikrai faina, – pritaria moteris. – O kam tau kabliukai? – klausimas pakimba ore, nes kasininkė žvilgsniu jau rodo sumą monitoriuje. Paroda uždaroma. Vakaras senka. Skaičiuojami stebuklingi čekio pavidalo popieriukai – „Ermitažo" pinigai, jais galima apmokėti net 25 proc. sumos. Pardavėja atrenka dalį iš didžiulio pluošto, Tomas atsiskaito už viską. Kortele, nors kam tai rūpi.

– Aš važiuosiu link tavo namų pro stotį, ar gerai? – tikslinasi maršrutą jau automobilyje, kai tulpės ir kiti labai reikalingi pirkiniai saugiai linguoja bagažinėje. Jo akys staiga pasidaro drumzlinos ir graudžios, tačiau šalia sėdinti moteris to nemato. Ji šypsosi, galvodama apie smaragdo žalumą, pasvajoja, kad galėtų kas nudažyti ir tuos vinukus.

– Ką sakei? Aa, taip, tu gi žinai, kur nuo čia patogiau pasukti...

– Faina ta mūsų patalynė, – moteriai išlipus prataria Tomas jau

atsiveikindamas. Pro atviras automobilio dureles lyg Joe Dassino muzika liejasi kažkas tokio skaudaus, kad moteris net nusisuka, – pirmadienio vakaras baigiasi.

– Žinau, žinau, – tyliai šnabžda, tarsi jos žodžius kas galėtų išgirsti. Atrodo vos vos sutrikusi, tarsi išgirdusi seniai užmirštą melodiją. Dar pamojuoja Tomui, nuvažiuojančiam į savo namus.

– Galėtų vinukai būti spalvoti, – vėl šypsodamasi prideda, – ar bent jau kabliukai. Bet mūsų patalynė tikrai graži...

Patarimas draugui

Ar tik nebūsi link rudens ir vėl įsimylėjęs? Tą pačią moterį kaip visada. Tu jai sakai:

– Tyla.

O ji nutyli, neatsako. Tik pirštais lygina paklodę. Jūs nemiegojot, aš žinau, tačiau jai vis keistai atrodo, kad liečiat siūlę, kad tavo rankos rūpestingai trupina raukšles. Nors ir labai gerai vėjyje išdžiovinta (tarp obelų ji ištiesė virvutę, todėl jauti, kaip dvelkia antaniniais), paklodė nelygi ir gėlės susiglamžiusios. Galbūt todėl ta moteris nutyli. Abu kikenate lyg užsukti, niekaip neišgeriat arbatos, nes mintyse tą baltą lauką ištempę laikot už kampų. Matuojatės, ar telpat. Taip. Jūs telpate abu, nė colio neužaugot, nė sprindžio, nė dalgio, nė saujos pelenų.

– Ar tau tikrai patogu kasdien miegot su neišlyginta paklode ir susiglamžiusiom gėlėm galvoj? – aš klausiu.

Ir tu man visko primeluoji, kaip tau gerai, koks tu laimingas.

– Nors dvi žoliapjoves į galvą dėk, vis tiek aš nieko nepajusiu, nes ten tyla, – kaip visada man atsakai į pastabas, o mintyse ir vėl žingsnius dėlioji. Aš matau.

– Varyk, drąsiau! – norėčiau tau patart, – baltieji pradeda ir laimi. Tokia taisyklė, patikėk. Ir pėdomis išlyginsi paklodę, surinksi žiedus, jinai tarp knygos puslapių sudės, kaip dera gerai išauklėtai panelei.

Štai atvažiuoja dvi žoliapjovės per lauką. Sakau:

– Matai? Juodieji jau dėlioja savo rikį, bokštą ir valdovę. Aš nežinau Kasparovo ėjimų, gambitų, rokiruočių ir t. t., tiktai girdėjau, kad būtina pirmam pradėt.

– Tyla, – sakai vos girdimai. Nustebusi regiu, kaip baltas pėstininkas šokteli į priekį, labai nedrąsiai, tik vieną pustonį. Per baltą lauką driekiasi šešėlis.

– Nejaugi man juodieji liko? – sutrikusi mintyse sau tariu, kad neišgirstum.

Labai norėčiau tau teisingą patarimą duot, bet tik į žemę dūžta obuoliai, nespėju rinkt ir žolę pavėlavau nupjauti. Nesugalvoju nieko. Negaliu juodaisiais eiti. Bus per sunku, todėl tiesiog nutyliu. O tie žiedai sudžiūvę man tarp žodžių trukdo, prikaišiojai į teksto puslapius, dabar nesiseka rašyt! Gerai, palauk, išlyginsiu paklodes. Išskalbsiu vasaros gėles, dar pernai paliktas po obelim, į spintą sudėliosiu. Gerai, daugiau nenutylėsiu. Tiktai iš anksto užsakau – gal galima, ir aš baltaisiais eisiu? Kampiniai bokštai tolumoj, prie gelstančio beržyno, gremėzdiškai rikiuojasi lauke, kuris dar naktį apšerkšnijo. Sakau:

– Tyla.

Tu nenutyli, atsakai:

– Rugsėjis.

– Žinai, – dialogą negarsiai tęsia moteris, o tu su baime žiūri, – buvau Berlyne, neseniai, bevardžiam parke eidama taku baltųjų pėstininką pamestą radau. Gal tu žinai, ką tai galėtų reikšti?

WINONA RAYDOER

BUITINĖ CHEMIJA

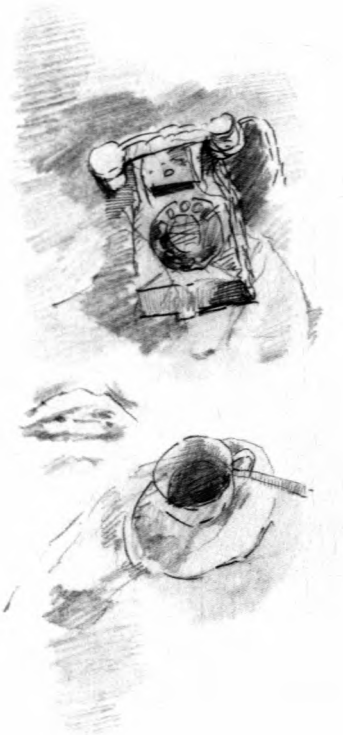

Buto garsai

Nuo smegenis ėdančio neveiklumo net pykino, ji buvo priversta gulėti įsmeigusi atmerktas akis į vieną tašką lubose. Veronika buvo mirusi jau dvylika valandų. O gal ir daugiau – negalėdama pasukti galvos nematė tų mažų skaičiukų savo mobiliajame telefone, nuo laukimo viskas susipainiojo, liko tik klaiki nykuma. Ir buto garsai.

Puodo, o gal keptuvės dangtis dedamas ant medinio stalviršio. Pauzė. Peilių ir šakučių barškėjimas – stalčius. Lėkštės. Pietūs. Muzika. Dažniausiai. Šiandien sunku suprasti, ar kažkas skambina pianinu, o gal tik klauso įrašo. Pianinas stovi už sienos.

Paskambintų kas. Pasigestų! Turėtų gi rūpėti, kur ji pradingo – nepasirodė žinomo skulptoriaus parodos atidaryme, kodėl tyli Veronikos feisbuko profilis, pagaliau kam nors iš jos ko nors

turėtų prireikti... Net jei pinigų pasiskolinti, atiduotų visus, kad tik negulėti taip diena iš dienos, žiūrint į vieną tašką lubose. Kai esi miręs, pinigai tau ir nepriklauso. Smagu būtų atiduoti ne savus.

Lyja per pietus. Atrodo, lyg kas šlapintųsi kieme. Siusiotų keli vyrai, ne vienas. Pauzė. Lašai į skardos stogą nori tapti metaliniais mušamaisiais – lėkštėm ar kaip jos. Gal net gongu. Stengiasi ilgai išlaikyti ore kabantį skambesį. Į muzikinę grupę priimamas laikrodis. Tiksėjimas tinka. Muzikantas lietus plastikiniais žingsniais bando patekti į vidų. Kažkas skubiai uždaro balkono duris. Lieka tik smulkus ūžesys už lango, kaip televizoriaus, pasibaigus visoms programoms. Namai tušti. Puodai seniai išplauti. Veronikai niekas net neskambina.

Negali suprasti – viskas vyksta šiame bute ar kažkur kitur. Garsai eina iš lauko stiprėdami, užgoždami vidinius. Padedamas keptuvės dangtis. Puodo, šį kartą puodo. Kažkas prausiasi duše. Tačiau namie nieko nėra. Pauzė. Lauke, kaip visuomet per pietus, prasideda lietus. Staigus, aistringai užpuolantis gretimą stogą, lietvamzdžiai kliokia iš malonumo, skardinės palangės prisimena muzikos pamokas. Lauko garsai laisvai vaikšto vidun ir atgal, palikdami viduryje kambario prilytą balą. Štai tau – balkono durys buvo praviros! Atrodo, kad Veronikos niekas nepasiges. Ir balkono durų neuždarys. O skersvėjis labai pavojingas. Ji pirmą kartą pagalvojo, kad gali tekti keltis. Vien nuo tokios minties supykino.

Lauko garsai užgožia net skambutį į duris. Kas nors pasigedo? Lietus daužosi į metalinius turėklus, girdėti lietvamzdis. Jau viduje kažkas tyliai kalba telefonu:

– Valgyti nori?

Lietvamzdis.

– Gali užsukti...

Lietvamzdis, turėklas, antras, stambūs lašai nuo stogo į metalą. Rimsta. Lašai virsta petardų serija, paskui aukštu laibu cik cik į skardinę palangę. Pauzė. Koridoriuje nežinomas svečias valosi batus. Į jos miegamąjį neužsuka. Jos niekas neras.

Kažkas naktį virė šviežių kopūstų sriubą – Veronika galėtų prisiekti, kad puodas dar šiltas. Dangtis į medinį stalviršį. Pauzė. Paskui – samtis. Dzingteli stalo įrankiai. Reikėtų bent trumpam prisikelti, nueiti į virtuvę ir slapčia pažiūrėti, kas ką valgo. Galėtų prisiekti, kad virtuvė bus tuščia. Sriubos nėra. Tik įjungtoj skalbyklėj metalinės sagos daužosi į būgną.

Nutirpo koja. Vėliau nutirps kita. Vėliau visai jų nebejaus. Jei keltis, tai dabar. Tačiau tai patyrusieji puikiai žino, kaip viskas. Kartais geriau gulėti nejaučiant kojų ir rankų, nei patirti skausmą, atsirasiantį visur. Kiekviename judesyje.

Ryte – lietus. Teška į stogą kasdieniškai, kaip šeimyniniai barniai. Kažkas smulkiai pjausto ant medinės lentelės – ką? Riešutus? Česnaką? Kažką mala elektrine kavamale. Medine mentele brūkšteli per keptuvę. Garsai. Kažkas maišo – ką? Po pietų tyliai įslenka saulė, nutvieksdama tuščią virtuvę. Veronika nuleidžia vieną koją. Keltis – reiškia padaryti seriją judesių, ne tiesiog išlipti, ne. Pasisukti šonu, lėtai, neužkliudant nežinia kur esančio mygtuko, įjungiančio skausmą. Tik tada gali tiesti ranką. Mygtukai visur. Skauda net pro sukąstus dantis.

Lietus vėlai naktį, kai niekam nesvarbu, nebent salotoms darže. Kapsi į metalinius dubenėlius, pamėgdžiodamas Vladimirą Tarasovą. Tik dubenėliai iš kur? Balkone niekas nieko naujo nepadėjo, kaip ir celofano, nors jei pagal Tarasovą – jis būtinas, tai ir teška aukštais dailiais į metalinius dugnus – ko? Ir žemu dusliu į celofaną, ištemptą kažkur virš kažko. Kambaryje dunksi grindys – nuo

žingsnių pirmyn atgal. Krinta peilis. Dar kartą. Puodo dangčiui per vėlu – naktis. Tik trys sraigės traukia iš po šaldytuvo keraminių plytelių grindimis ieškoti maisto. Be garso. Nebijodamos būti sutryptos – namie nieko nėra. Veronika garsiai dejuodama ištiesia ranką.

Vėl šlapinasi už lango. „Vakare nušvis saulė“, – sako televizorius pas kaimynus, bet lyja visą dieną, lyg maustų dantį, vienodai ir įkyriai. Suprantama, kad kasdien muzikuoti – pasibjaurėtina. Ir kam visas tas džiazas, jei klausytojų nėra? Balkone tuščios kėdės neperšlampamu audiniu dar išgauna šiek tiek teškenimo, tačiau jis tik vis labiau erzina. Prašau, išjunkite jį. Tada liks smulkus pilkas šlifavimo grūdas, nuobodus kaip lašai. Kažkas „į temą“ gręžia sieną. Sudirgęs stomatologas lietus keliais stambiais lašais pabeldžia į langą. Veronika dar jo neįsileis. Patyrusieji žino, kad prisikėlimas prasideda nuo tualeto. Jei pavyks nusišlapinti. Tualete Veronika rėkia iš skausmo – namai tušti.

Maudimas dar ilgas savaites tekės jos venomis, glūdės smegenyse, užėmęs minčių ir jausmų vietą, bet kada nors ji pajėgs išeiti į miestą.

Veronika nueis iki ŠMC kavinės. Ten gerai ir per lietų. Ką nors sutiks ir prisimins, kaip būdavo.

Gatvėse nė vieno žmogaus – gal kad lyja. Vanduo teka per lauko kavinės skėčius, neišsijungdamas, įkyrus kaip televizorius. Teška į stalo kraštą pigiai, bespalviais pirštais siekdamas pačiupti meniu. Lėkštėje – sriuba. Nurieda obuolys, bet niekas jo nepakels. Kavinė tuščia. Sėdi tik Tomas Arūnas Rudokas. Pasveikina. Taip, jis turėtų puikiai žinoti, kaip būna.

„Bliamba, ar aš tikrai prisikėliau? – pagalvoja Veronika, žiūrėdama į jo pilką cinkuoto lietvamzdžio spalvos veidą. – Kodėl tada daugiau nieko nesutikau?“

– Aš buvau visai miręs, net namų neturėjau, – sako jis. Lašai

dusliai tykšta į senus kareiviškus marškinius, bet tie išlieka sausi. Dzingteli metaliniai stalo įrankiai.

Atsisveikindamas Rudokas ištiesia ranką. Šiltą. Paspaudimas kasdieniškas lyg šeimyniniai barniai. „Vakare nušvis saulė“, – sakė televizorius pas kaimynus. Labai lėtai, dar linkstančiomis lyg per plonos skardos kojomis Veronika eina namo. Butas tuščias. Trys sraigės iš po šaldytuvo vėl traukia ieškoti maisto keraminių plytelių grindimis. Gal Veronika netyčia jų nesutryps – gyvieji kartais būna tokie nerangūs... Bet koks kvailys traiškytų savo namų sraiges?!

Kava į lovą

Prašymas

Prašau suteikti man... Išskirti... vienetų... Gal būtų galima? Kaip nors? Gal? Sutikčiau apsieiti be mėlynių iš turgaus – virtinukų su jomis viduje ir grietine išorėje, panašių į stovinčius prie „Maximos" durų piliečius, neatsiejamus kaip kokia tarpinė, be kurios net vamzdį užsukus vis tiek iš čiaupo laša vanduo, taip ir šie asmenys mėlynomis nosimis, paakiais, išblukusiais žvilgsniais, nutrintais judesiais ir užrašu SSRS ant *maikutės*, pažymėti mirusios valstybės ar santvarkos ilgesiu. Jie panašūs į mano virtinukus su mėlynėmis, bet tik išoriškai ir pavadinimu.

– Šaltnosiai, – sako mama ir aš ja tikiu, nes mamomis reikia tikėti. O virtinukai tikrai skanūs. Tai aš apsieičiau ir be aviečių, laukinių ar iš pamišusios bobutės sodo.

– Nuo jų pila prakaitas, – sakai ir aš tavimi tikiu, nes kažką panašaus man vis kartodavo mama. Kam man tos avietės, nesu kokia ligonė. Ir nebūsiu. Tai galėčiau ramiai atsisakyti tų uogų kartu su visomis ligomis. Ir braškių. Pasilikčiau tik atstumo paspalvintus vaikystės kadrus, kur mes su broliu vis bėgame į turgelį Gerosios Vilties gatvėje – seniai jo vietoje stovi bjaurus daugiaaukštis, užstojantis Raudonosios Armijos prospekto gale visą vaikystę matytus saulėlydžius (fu, koks sentimentalumas!), – mes perkame pas spekuliantes porą kilogramų braškių ir važiuojame į Valakampių paplūdimį, pliažą, kaip tada vadindavome. Tų vaikystėje pirktų kilogramų man ir užtektų.

– Šiemet tokios prastos, – sakyčiau, – mažytės, sutrintos. Nekoks derlius, tikrai, neverta pirkti.

Ir tu manimi patikėtum. Nes kodėl gi ne. Net galėčiau atsisakyti trešnių, prisirpusių iki juodumo, su visomis širšėmis, taip pat siurbiančiomis vasaros sultis, kaip Knygų rūmų kieme augantys didžiuliai medžiai siurbė prieblandą, kai mes paslapčia eidavome pas naktimis ten budintį bičiulį. Po velnių, nepamenu, kas jis buvo, bet sėdėdami ant medinių grindų vėsa aidinčiame koridoriuje gerdavome degtinę *с горла* ir buvome labai kieti. Buvome kiti, nes dėvėjome juodas baikeriškas *kožūchas* ir važiuodavome į gimtadienius skolintu mocu. Kieno jis buvo, po velnių, nepamenu. Ir nevogdavome uogų, nes Knygų rūmų kieme trešnių medžiai tokie seni ir aukšti, kur ten mums – net su degtine ir mocu – pasiekti. Todėl lengvai galėčiau atsisakyti ir trešnių.

– Varom, nėr laiko, – sakydavome apsimesdami, kad mums nerūpi tos prakeiktos trešnės, ir dabar apsimesčiau.

Dar galėčiau atsisakyti ir žemuogių. Iš turgaus. Nes tikrai žinau, kur gerieji žemuogynai. Išeini rytą į mišką su kanele. (Kažin kaip kitaip vadinamas tas indas, kaimynės pastatytas anksti rytą šlapioje žolėje prie durų, jame telpa trys litrai kaimiško pieno, ką tik pamelžto, savaime aišku? Emaliuotas indas, su dangteliu

ir rankena.) Pušynas kvepia derva ir braška nuo karščio, bet palei proskyną prasideda žemuogynai, tokios didelės uogos, ką ten Bergmanas išmano, žemuogių pievelės čia, Bartelių kaime, užkalbančios taip, kad mama vakare bėga į mišką manęs ieškoti.

– Kur taip ilgai buvai?! – susinervinusi pakelia balsą, o aš tik uogas rinkau, kaži kur tas laikas dingo, nesuprantu. Tai apsieičiau ir be žemuogių iš turgaus, kam man, aš pati galiu prisirinkti. Po velnių, galiu. Patikėk.

O šilauogių iš viso lengvai nevalgyčiau, nes ir nevalgiau. Tik tas, kurios būna ant „Maximos" tortų ir pyragaičių. Tie pyragaičiai – negalima pyragaičių, jie nuodai, baisūs papildomi kilogramai, galintys tiesiog sugriauti gyvenimą! Kadaise mes to nežinojom, bet tada iš viso nebuvo išrastos šilauogės, galėdavai tik „Menininkų" kavinėje su raudonomis sofomis (įsikūrusioje tuometinių Menininkų rūmų pastato šone) nusipirkti eklerą prie kavos.

– Du eklerus, vieno mažai, – sakydavau mane vaišinančiam vaikinui. Nes nieko nežinojau apie grėsmingus papildomus kilogramus, bet tąsyk, pirmą ir, tikiuosi, paskutinį kartą susilažinusi (taip bandau save pateisinti) pavogiau dvylika taurių. Pražūtingas tas eklerų poveikis. Na, ir nafig juos.

– Nevalgau aš šilauogių, – tarčiau ir tai būtų tiesa. Taip galėčiau atsisakyti ir visų kitų uogų iš turgaus, kurių dabar neprisimenu, visų dar neišrastų. Visokių nežinomų ryškios spalvos modifikacijų, kokių gali pamatyti svetimose šalyse.

– Kriaušės ir slyvos hibridas, – sako gidė ir aš ja tikiu. Taip atsiduris ir Halės turguje koks vaikystės braškių, degtinės ir moco hibridas, eina šikti su savo genetikos išradimais, nuo tokio dar širdis sustos. Taigi, tikrai apsieisiu, ačiū, nereikia.

Žinai, aš tik norėčiau. Gal būtų galima. Gal kaip nors. Gal. Man tiesiog mirtinai reikia paprastos rytinės kavos į lovą. Nors ir „Jacobs". Su pienu. Nes ji – jungtis. Tarpinė, neatsiejama nuo

dienos, kaip mėlynanosiai – nuo „Maximos“ durų. Net jei aš pramiegu ir neišgeriu, nepastebiu, neišgirstu, po velnių, tada atsibudusi prieš akis matau pilną puodelį. Jungtį tarp vakar, kur mes kalbėjome lyg ispanai tekant vasaros syvams pro pirštus terasoje apie tai, kaip negražu keiktis, ir tarp tos Gerosios Vilties. Dabar, tapusi atsakinga suaugusiąja, suprantu, kad nežinau, kas tai yra. Po velnių, kaip mano vaikystės Krasnuchoje atsidūrė ta Geroji Viltis? Nes kava į lovą – tai jungtis tarp nemiegotų naktų ir ryto nuplautų tobulai sukomplektuotų žemuogių pievelių. Turėtų gi dar viena kita atsirasti po to, kai vėtra išvartė beveik visus Bartelių miško medžius. Liko tik proskynos, ištisos proskynos.

– Tokie dalykai nesujungiami, – sakai. Ir va dėl to aš prieštarausiu. Tereikia tik atnešti kavos į lovą, pamatysi, viskam būna savų jungčių.

– Šiandien svarbiausias dalykas yra informacija, – dėsto nutrintas tiesas radijas. Ir aš sutinku – taip svarbu viską išmanyti apie jungtis. Prašau suteikti man... Išskirti... vienetų... Gal būtų galima? Kaip nors?

Nafig, gal tiesiog galėčiau kaip nors gauti tos rytinės kavos į lovą? Gal? *Please*! Nes kitaip mano diena vis lašės ir lašės kaip tas prakiuręs čiaupas.

22 *salto mortale*, arba Kankinimas nemiga

Koncentracijos stovyklos režimas – kankinimas nemiga. Kai naktį kas valandą skamba telefonas. Ir būtinai turiu atsiliepti. Nepramerkusi akių uždegu stalinę lempą. Sėduosi. Tada kažkas pasako tą pačią frazę: „Laikas maitinti vaiką." Kad nesmigčiau, suvalgau nektariną. Persiką. Kai vėl galiu įlįsti į pačią tamsą, atrodo, jau jau aplankys palaimingas nesvarumas, vėl girdžiu skambinant. Džrr pyyyp. Praėjo tik pusvalandis. Išėjimai ir įėjimai pragaišina paskutinius miegui skirtus laiko likučius. Nebūties nebėra. Po tokios nakties pabundu anksti. Ne, nepavyksta atsigriebti rytą – vis skamba tas pats telefonas. Viskas sukarpyta labai smulkiais gabaliukais.

Sakai, kad tiesiog nebelieka laiko parašyti nors sakinį. Kad darbas amputuoja jėgas, išvalgo sielą, lieka tik kevalas, kuris parėjęs

namo gali išvirti sriubą, pagaminti lazaniją, bet nebeparašys nė žodžio. Žinau. Tikrai suprantu, kaip būna, kai darbas išsiurbia net ilgesį, palikdamas vietos tik seksui, kuris atnaujina jausmus, bet pats nebegali parašyti nieko.

Pažįstu tuos šeštadienio rytus, kai nelyja lietus, švinta, o prabundi pavargusi. Ir jau nebegali užmigti, nes būtum tik robotas, miegantis ir keliantis telefono ragelį. Nors dabar mobiliųjų niekas nebekelia, tik švelniai pirštais paliečia ekraną, bet skambėjimas niekur nedingsta. Džrr pyyyp, tramtara ram, lambada ar Beethovenas, tai tik skambutis. Man patinka mano naujasis „iPhone", aš juo mėgaujuosi, gražus nerealiai, tik labai norisi miego. Susapnuoti ilgą gražų sapną. Paryčiu. O nemiegu paryčiu. Mintyse dėlioju planus. Planai dėliojasi patys. Atsikeliu. Užrašau:

21. Lietuvoje niekad nelyja lietus. Kažin kaip jis atrodo?

22. ...

Mane išmokė tai vadinti idėjomis. Gal taip ir patogu, nesakysi gi, kad čia tie patys sapnai, kurių man neleista sapnuoti. Tik apmaudu, kad jie irgi skambina telefonu.

– Lambada, – išrėkia Ludwigas van Beethovenas. Žinoma, signalų nesumaišysi, pastaruoju metu turiu net du telefono numerius. Naujasis „iPhone" švelniai ir meiliai žadina: „Laikas maitinti vaiką." Šiuolaikiniai kankinimai – viskas savo noru, viskas su meile, iš meilės, bendru sutarimu. O mainais gaunu kito, senojo, labai jau aptrinto telefono skambučius. Tramtara ram – ateina tos vardu idėjos. Taip ir nemiegu ankstyvą šeštadienio rytą, kai miega visi, net mamos, nes su vežimėliais po Vilnių važinėja tėčiai. Šeštadienio tėčiai labai išdidūs ir laimingi. Miestas tuščias ir lengvas, nes nelyja lietus, paskutiniai vasaros likučiai viską sušvelnina, šilta, ne karšta. Ir sapnai tokie dailūs, kai kurie net su humoru. Bet 22 punktai aiškiai per daug.

Sakai – tau gerai, tu turi idėjų. Turiu. Einu šeštadienio rytą į turgų pirkti bandelių. Ten yra skyrius, kur parduoda šviežias, ką

tik iš krosnies. Iš kažko, nes šiais laikais niekas nekepa krosnyje. Tik pirštais spusteli to kažko valdymo skydą ir nustato laiką, temperatūrą. Švelniai kaip „iPhone'ui". Rūpestingai. Ir prie tokių bandelių stovi eilė. Nes iškepta su meile. Kažkokios purios ir mielos tos bandelės. Tai va, stovėti eilėje visai būtų smagu, jei netrukdytų idėjos – jaučiu, kaip jos rikiuojasi man iš paskos, kad ir kur eičiau, visi 22 punktai. Ir žingsniuoju lyg vaikų darželio auklėtoja – tos tipena iš paskos kikendamos, verkdamos, mažos ir kiek paaugusios, mėtosi akmenimis, pešasi, tampo viena kitai už plaukų, bando viena kitą išstumti. Bet tik bando. Iš mano sąrašo taip lengvai neiškrisi – užrašytos, ir basta. Nebent atsikėlusi paimčiau plunksną (ją vis dar nešiojuosi piniginėje), paimčiau plieno lakštą, aprūdijusių vinių ir geltono šilko, paimčiau gerai išdirbtos sidabrinės odos, tepaluoto vandens iš balos, betono ir du kvadratinius metrus fotopopieriaus. Paimčiau ir dar ką nors, ko dabar nežinau. Tada jau turėčiau tai, ką galima vadinti pradžia. Taip pamažu artėčiau prie išsipildymo, atsargiai nubraukdama dulkes nuo palangės, kad vaizdas būtų švarus, nes šiuolaikinės koncentracijos stovyklos – švelnios, bendru sutarimu, iš meilės ar dėl idėjų. Tik skamba, nuolat skamba telefonas.

„23. Kankinimas nemiga", – rašau dar vieną idėją, diktuojamą rytiniu telefonu griežto belyčio balso. Ir atsiliepusi sakau dar kartą, bandau pasakyti, skubiai, kol neišgirdau kažkur ten kitame ryšio gale aiškiai tariančio balso, sakau:

– Leiskite išmokyti vaikščioti, šokti, atlikti akrobatinius šuolius bent jau tą, 12-ąjį punktą, kad ji taptų kino žvaigžde, kad ji būtų kaip Marlen Dietrich, leiskite man ją paversti Maja Pliseckaja, Patti Smith. Nes štai 10-asis vos spėjo pramokti skaityti, neparodžiau jam, kaip tapė Rembrandtas nuo Reino, nesupažindinau jo su matematika ir kvantine mechanika, už borto liko simuliakrai ir diskursai. O 11-ąją teko paleisti vos pradėjusią vaikščioti – jokių gitaros pamokų anei prancūzės guvernantės, jau nekalbu

apie privalomąjį išsilavinimui Johną Cage'ą, o ne Nicolasą Cage'ą. Prašau, netrukdykite dar pusvalandį. Duokit man laiko. Nes aš taip noriu miego.

O jei niekas man neskambintų bent jau tuo senuoju telefonu kokius porą mėnesių, – tegul naujasis „iPhone" ir čirškia, čiurlena: „Laikas maitinti vaiką", – kaip nors išsisukčiau, vis su meile ir iš meilės. O jei neskambintų pusę metų, metus, tiek, kiek reikia laiko visoms 22 idėjoms išmokti tango, dainuoti, groti marimba, tris *salto mortale* ir du *in vino veritas* arba *per aspera ad astra*.

O tada, atsikėlusi vieną tokį švarų skambantį šeštadienio rytą, eidama pirkti bandelių į Halės turgų, galėčiau atsigręžti ir nepamatyčiau sau už nugaros nė vienos mažos, klykiančios ar nesubrendusios idėjos. Visos suaugusios. Aprengtos ir išleistos į gyvenimą. 22 *salto mortale*.

Tada paimčiau baltą popieriaus lapą. Švarų, tuščią. Ir išdidžiai parašyčiau:

1. ...

O parašiusi sugalvočiau naują tobulą idėją. Smagią, šaunią. Su humoru. Tada prikurčiau begalybę netikėtų idėjų. Kokius 220 vnt. O jos kaip tikras vaikų darželis klegėtų, kikentų, tampydamos viena kitai už plaukų, mėtytųsi akmenimis, kramtytų gumą ir dūkdamos juokingai sektų man iš paskos.

Sąskaita

Sąskaita

Anos, gyvenančios Panerių g.,
prie geležinkelio

vienam vyrui

Šiandien nusipirkau raudonus aukštakulnius batelius, nors dar tik vasaris. Na, banalu, bet tokie gražūs, su gėlyte, susukta iš odos priekyje, negaliu nepasigirti. Kas mane truktelėjo? Suprantu, kad tai jau ir yra pavasaris. Galvoju – gal laikas ir tau sąskaitėlę išrašyti? Pažadu, batelių neįskaičiuosiu, čia tik mano reikalas. Dar paskatino šią sąskaitą išrašyti (taip sako tikri kūrėjai – mane paskatino šią seriją sukurti) traukiniai. Visą rytą jie signalizavo

(ūkė? tūtavo?). Gal geriau ūkė, stūgavo, kaip tada, kai sutikdami Naujuosius metus stovėjome ant pėsčiųjų tilto per geležinkelį, stebėjome pravažiuojančius ir mums signalizuojančius traukinius. Ne su tavimi stovėjome, o šiaip. Dar šiek tiek gėrėme. Gal ir nemažai, paskui siaubingai girta jaučiausi... Nors gyvenu prie geležinkelio, bet traukinių negirdžiu. Niekada. O šiandien gal kokiam traukiniui iš meilės protas pasimaišė, nebežinau, ką ir galvoti. Netvarka, vienžo. Tai, matyt, čia bus tas pavasaris, na ir kas, kad per anksti, ima ir tūtuoja man už lango. Ta proga ir rašau tau šį popierių. Sąskaitą, vadinasi. Smagiai mes pabendravom, negaliu kitaip pasakyti. Tik va, vis tiek šio bei to ima ir susikaupia. Kaip „Maximoje" – įsimeti grietinėlės kavai, porą sūrelių, kurie nė lito nekainuoja, na, gerai – paimi kokius penkis. O gal ir septynis. Prigriebi bandelių po 0,79 Lt (irgi lito nekainuoja), šiek tiek bulvių (labai jau nukainotos), duonos, sūrio ir taip toliau. O prie kasos negali suprasti: na, kaip čia taip viskas į nemažą sumą litų (išauga? susikalkuliuoja?) pavirsta. Tai pirmiausia ir tau norėčiau tą grietinėlę kavai paskaičiuoti. Negaliu gi gerti kavos be pieno, žinai. Kaskart rytą pabudusi tavo namuose ir pažiūrėjusi į šaldytuvą, suprantu, kad nėra. Pieno, grietinėlės, grietinėlės miltelių. Suprantu, kad nelaukei. Vakar net neprisiminei parduotuvėje. Užvakar, niekad neprisiminei. Todėl pirmiausia išrašau tau tuos aštuoniolika rytų, kai kaskart pas tave pabudusi žinodavau: manęs nelaukei. O gal ir visus trisdešimt. Tuos rytus su kava, graužiančia mano skrandį, ar visai be kavos. Gal nenorėjai parodyti to laukimo, koks skirtumas.

Suprantu, vyrai gražių žodžių nesako niekada niekada, o ir šiaip – kam čia dėmesį ar grietinėlę kavai rodyti. Taip ir nauji bateliai. Ar tu juos matei? Ar matei, kad specialiai nusipirkau naują suknelę? Prieš eidama į susitikimą su tavimi. Kai pabandžiau užsiminti, žodžiai ilgai kabojo tyloje, o gal net vakuume, kaip kokie pirmieji kosmonautai mėnulyje – svetimame ir nieko

nelaukiančiame. Pagalvok – aukštakulniai, pagalvok – seksuali suknelė, daili, ją pamatęs Julius Keleras vis kartojo: „Kokia suknelė!“ O tau kas. Tai va, norėčiau įrašyti dar vieną punktą į sąskaitėlę – tris su puse kilogramo tų nepasakytų: „Šiandien gražiai atrodai, tu nuostabi“ ir panašių. Žinau, šie žodžiai kaip tikram rašytojui banalūs, jie, kad ir nukainoti, bet kaip tos bulvės – vis reikalingi ir reikalingi. Labai reikalingi.

Čia maži dalykėliai, bet kai perki produktus, žiūrėk, dar įsimeti ir kokį gabalėlį pelėsinio sūrio ar kavos, kas kainuoja jau beveik dešimtį litų, tad suma padidėja žymiau. Tai va, mielasis, čia apie mūsų darbus. Aš atmintinai moku daugybę tavo tekstų, galiu cituoti ištisus apsakymus. „Jos balsas buvo tylus kaip dulkėse gulinčios vėliavos“ – iš kur? Tavo dievinamosios *Forsaitų sagos* 123 puslapis – galėčiau atsakyčiau nedvejodama. Na taip, aš tik dizainerė. Kam rūpi, kokį naują sceninį įvaizdį sukūriau grupei NPL, nors laimėjau konkursą! Todėl tu man skolingas (nejuokais sakau!) bent jau menkutę garbės pakylą – laurų vainikų ir minios ovacijų vis tiek iš tavęs niekada neatimsiu. Tau jų reikia. Man patinka, kaip tu rašai, dievinu tavo ilgus ir lėtus sakinius. Pakeli galvą nuo kompo, nuo savo minčių ir nustebęs žiūri į mane. Ko gi aš čia atėjau? Aaa, pasimylėti, na, seksu užsiimti. Tai kaip viskis – veža, ir viskas, net tave. Aš kaip tik ketinu tą viskį tau įkalkuliuoti. Kaip parduotuvėje – tik sugalvok nusipirkti kokio tauraus gėrimo, o suma, žiūrėk, jau ir triženklė. Nesvarbu, kad ne patį prabangiausią renkiesi. Kaip tas seksas – be rožių ir be žvakių, bet kalantis į galvą, nors tu ką. Seksas, nes norint pasimylėti, reikia mylėti, tą net durniai žino. Čia aš myliu, o tu vis sprendi, ar galėsi kada mane pamilti, bet greičiausiai ne. Turbūt ne. Todėl nesu girdėjusi iš tavęs nieko apie jausmus. Nė mažiausio nusmurgusio žodelio. Todėl nėra grietinėlės šaldytuve. Juk specialiai – kad žinočiau. O po viskio dažnai ir pagirios būna. Tada išsikankini, išsikankini ir atsisėdusi išblaivėjusia galva parašai va tokią sąskaitėlę. Už viską.

Žinoma, čia ne tokia sąskaita, kokią mes kartais norėtume išrašyti savo artimiesiems (ačiū Dievui, tik kai kuriems) – už despotizmą vaikystėje, už abejingumą, už manipuliacijas mūsų viltimis, bejėgiškumą, tuščiai iššvaistytą laiką laukiant, kada paskambins, ateis, nupirks Barbę. Taip jos ir negavau, visi kieme turėjo, tik aš – ne. Ne, čia ne tokia sąskaita. Nors niekad negali būti tikras. Netikėtai tos grietinėlės ir išauga štai į tokią nemažą sumą (jau 5 132 spaudos ženklai, arba 762 žodžiai). Kartais pagalvoju, kad tie vakarai, nepraleisti kartu, kai tu dirbai, tos mano neiškeptos bandelės – nes tau neskanu, niekas neskanu, ką aš gaminu, neiškeliautos islandijos – ten per karšta, viskas gali taip brangiai kainuoti, kaip ta surūdijusi vinis, na, žinai – vinis lentoje, gulinčioje ant tako. O už ją tai neišrašinėsiu, aš jau užlipau ant jos, kiaurai mano batelį praėjo, tad teko pirkti naujus, kad ir aukštakulnius, su rože, susukta iš odos. Gerai, kad kokia stabligė neprisimetė. O gal ir prisimetė, gal tai yra ne pavasaris, o stabligė, kai nesinori nieko, tik vėl išvažiuoti taip toli ir ilgam, kad nerastum manęs. Tai tie traukiniai ir tūtuoja, signalizuoja. Žinau, tada jau būtų kerštas, bjauru. Tai ir neįrašau tos vinies – ji bus mano. Išgyvensiu kaip nors. Dar vieną pavasarį.

Po velnių, bent jau smagiai mes pabendravom, negaliu kitaip pasakyti. Tik, matyt, jau niekada su jokiu vyriškiu nebegalėsiu šokti tango. „Na, žinai, ta vinis kojoje, atleisk, negaliu...“

Sąskaita

vieno vyro *Anai*

Žinai, vis dėlto nusprendžiau ir aš tau sąskaitėlę išrašyti, nors buvau nutaręs niekada nesiteisinti. Bet dar kartą mane apstulbinai – tu tai moki.

Visada nujaučiau, kad tu išeisi. Vieną dieną tiesiog taip susiklostys, ir tavęs nebeliks. Stebėdavau, kaip pasidedi rankinę, sėdi ant sofos, nusiauni raudonus batelius su kažkokia gėle ar kuo ten priekyje, ir galvodavau, kad tai jau tas, paskutinis, kartas. Kai nusisukdavai, bandydavau įsiminti tavo numestą suknelę, petnešėlę, taip *sexy* kyšančią iš po paprastos *maikutės*. Nesakiau niekada tau pagyrimų – bijojau, kad iš kiekvieno suprasi, ką galvoju. Išdidžiai pareikšdavau: gal tu ryt neateik, aš dirbsiu. Turiu užbaigti knygą, tu tik trukdai – blaškai mano dėmesį etc. Ir blaškei mano dėmesį, aš tik dar labiau laukdavau, betgi nepasakysi: aš net negaliu užmigti, kai tavęs nėra šalia, man trūksta tiesiog apsikabinimo. Na, ir sekso duše, žinoma, sekso rytais, kai vos prabudęs galiu paimti tave dar miegančią. Aš negalėjau tau pasakyti, kad mane iš proto varo suknelės su gilia iškirpte – tu mėgsti, o man ką daryti? Aš nemiegu naktimis nuo tada, kai tu išnykai, bet nemiegodavau ir taip, nes visuomet žinojau, kas atsitiks. Kiekvienas tavo žingsnis vedė į išsiskyrimą. Sakei: „Gal gyvenkim kartu?“

Ir aš būčiau gyvenęs, net pietus tau gaminęs – aš tai moku puikiai. Troškinius, salotas, ak, ta kava į lovą. Kartą pamiršau grietinėlę, pieną. O paskui nebuvo kur trauktis – pagalvojau, iš karto suprasi, kad bėgčiau naktį ieškoti to pieno, iš karto suprasi, kaip negaliu be tavęs užmigti. Sakei: „Gyvenkim kartu?“

O aš žinojau, kad tai tik kokiai savaitei, paskui tu grįši, kvepėdama brangiais vyriškais kvepalais, gal net pypkės dūmu, tavo rankinėje ir telefone atsiras neatpažįstamų telefonų numerių. Jų visada ten buvo, žinau. Tu išeisi ir net neprisiminsi manęs. Aš žinojau. Ir tu išėjai. Sakai – vinis pėdoje? Tau žaizdos greit užgyja, praeis kokia savaitė ir vėl šoksi tango su padavėju. O jei ilgiau skaudės, tai ir gerai. Taip tau ir reikia. Nes aš negaliu užmigti, kai tavęs nėra. Tegul tau skauda. Kuo ilgiau. Visas mano naktis, kai tavęs nėra šalia. Tegul skauda ir visiems padavėjams, roko žvaigždėms, asistentams, kurie išvydę tavo kojas krinta būriais,

o tu juos pakeli ir jūs einate į kokį tamsų rekvizito kambariuką, aš žinau. Taigi, brangioji, aš apdairus – sąskaitą parengiau iš anksto. Kitą dieną po to, kai pas mane likai nakvoti. Tu buvai tokia girta, iš karto supratau, kad tai tik alkoholis. Jokios aistros, tu gi negali nieko jausti. Jūs, moterys, tik skaičiuojate, tai mes, vyrai, nemiegame naktimis. Sąskaitą išrašiau dar tada. Už visus tuos padavėjus, asistentus, žilaplaukius režisierius, kalbančius niekus, už visus tavo vyrus, kurie dar tik bus. O jų bus... Kiek daug jų bus... Todėl ir sąskaitos tu, brangute, net neapmokėsi. Pagalvok, grietinėlė, fu, laisvai galiu apmokėti tą tavo nusususią grietinėlę, pieną, batus, man užteks pinigų. O tu ką darysi? Kaip apmokėsi mano nemiegotas naktis? Tai, kad tu išėjai, nors aš ir tikėjausi, laukiau, pasiruošiau. Taip, aš pasiruošiau. Tik vis kartais nueinu pažiūrėt, kaip koncertuoja grupė NPL, gerai jie groja. Šalia tolumoje matau ir tave, besišypsančią, kikeni vis. Ir nežinia kodėl tikiuosi, kad mane pamatysi, prisiminsi. Kad apmokėsi savo sąskaitėlę – nuolankiai grįši, atsiprašinėdama, ant kelių grįši, nes negaliu užmigti be tavęs.

Rusiškas žuvies sūdymo receptas

Dėjau į šaldytuvą žuvį, kai jie užsuko.
Žuvis gulėjo ant virtuvės stalo, sudužusiomis akimis į mane nežiūrėdama. Iškart nukirtau pelekus, uodegą ir galvą – kaip liepia receptas. Neišplauks, slysdama pasroviui. Ištraukiau žarnas, pūslę, gal net kepenis – virškinti neturės kuo. Išpjoviau nugarkaulį ir išrinkau smulkius kaulus (taip pat dorojama ir raudona žuvis). Ne aš sugalvojau – tie rusai žino, kaip sūdyti reikia. Druską sumaišiau su cukrumi. Receptas nurodo – santykiu 1 : 2 (ir gyvenime taip būna, jei susipainioja jausmai), nors paprastai imu atvirkščiai – du cukraus su vienu druskos. Padėjau filė ant popieriaus lapo (tokiame popieriuje galėtų spausdinti meilės romanus, dvoktų baime ir jūra). Pabarsčiau tuo mišiniu. Visai nedaug, ji neturi būt per sūri. Susukau į popierių, kuriame galėtų būti spausdinama.

Rytoj žuvį išimsiu. Kada nors žuvį išimsiu. Išvyniosiu. Nuvalysiu likusią druską (plauti nepatariama!), supjaustysiu mažesniais gabaliukais, pašlakstysiu aliejumi. Svogūnai čia labai tiks. Rodos, paprasta, bet rezultatas būna kuo puikiausias. Nors žuvis jau paruošta, bet skubėti neverta – taip siūlo receptas. Aš tikiu, žino tie rusai žuvų sūdymo *tolką*. Tikrai neskubėsiu.

Buvo pilnas šaldytuvas, kai jie užsuko.

Iškart surūkė po cigaretę balkone, antrą – taip pat. Pagurkšnojo kavos ir arbatos iš mėlynai margintų puodelių.

Jis buvo iš tos pačios kompanijos. Prisėdo kampe, maudžiančiomis akimis į mane nežiūrėjo.

– Netikiu, kad čia porcelianas, – pasakė. Prišokęs prie pianino paskambino „Forelių kvintetą", pragertu balsu tėškė kažką apie gailestį – ne aš sugalvojau. Dailiai išpjaustė obuolių sėklas, ištraukė vyšnių kauliukus.

– Kodėl tu tai darai? – tą dieną taip ir nepaklausiau, pamaniau, kad viskas pagal receptą. Nepastebėjau nieko keisto.

Sėdėjo visas paniręs į tamsiai mėlyną fotelį, kai jį vėl sutikau tarp tų pačių. Užsisakė žalios arbatos ir lašišos *carpaccio,* savo maudžiančiomis akimis į mane nežiūrėdamas. Įsibėrė cukraus. Du šaukštelius. Susisuko cigaretę, tarstelėjo kažką žemu pragertu balsu. Anie pasakojo apie pigų viešbutį Rygoje, kuriame lapkrity, užėjus niūraus grožio savaitei, kasmet apsistoja.

– Su vaizdu į jūrą, – pasakė jis, kai įėjau.

Tame viešbutyje net keli nusižudė – pastebėję pasyvų jūros laukimą, iššoko pro langą.

– Nebenorėjo slyst pasroviui, – aiškino jie, kai užsisakiau kavos.

– Viešbutis jaukus ir stilingas, o kainos beprotiškai mažos. Su barokiniais lipdiniais ant pavargusių lubų.

Žino tie draugai viešbučių *tolką*. Iš karto prisėdau, numečiau šalia rankinuką. Išgėriau gyvo alaus. Ir artišokai prie jo puikiai tiko. Jie buvo marinuoti ir gausiai apšlakstyti aliejumi.

– Kodėl tu tai darai? – tą dieną taip ir nepaklausiau, kažkas išpjovė ir ištraukė mano sakiniams smulkiuosius kaulus. Taip atsitinka, kai susipainioja menai. Skubėti neverta – siūlo receptas. Rodos, paprasta, bet rezultatas būna kuo puikiausias.

– Girdžiu nuolat kažką krebždant, lyg jūra plautų indus mano bute. Gal tai nuojauta? – jau atsisveikindama klausiau.

– Negali būti, kad tai nuojauta, – metė jis, – bet paskubomis spręsti neverta.

Trumpas sijonas buvo per trumpas man kylant nuo kėdės.

– Palauk, dar Ernestą Hemingway'ų apkalbėsim su Ivanu Aivazovskiu, gal santykiu 1 : 2. Supjaustysim juos smulkiais gabaliukais, – šaukė draugai pavymui. Pro šalį plaukė lapkričio lietaus manifestas.

Radau jį gulintį ant virtuvės stalo, kai parėjau namo.

– Pelekus, uodegą ir galvą nukirsk iškart, jei gali, – pasakė jis, dūžtančiomis akimis į mane nežiūrėdamas.

Negaliu.

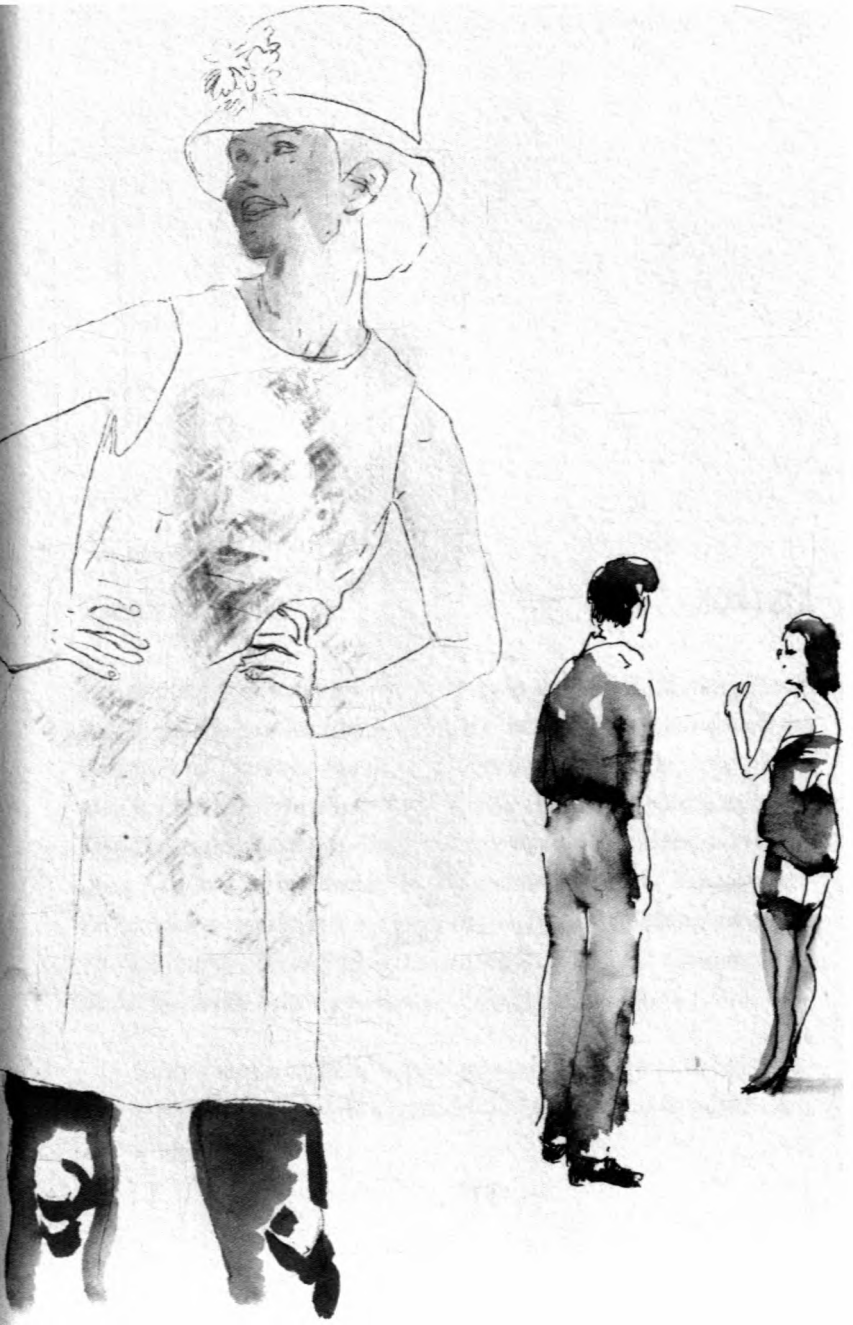

AISTROS

Vienu lietimu

Bet namai minkštėjo nuo karščio kaip vaškas. Kiekvieną gatvę, rodės, galėjai pasukti norima linkme, nulipdyti reikiamą balkoną pokalbiams tamsoje. Atmintinai išmokome, kada kurioje gatvės pusėje krinta šešėlis. Moterų rankinėse išdžiūvo blakstienų tušas. Nagų lakas. Pažadai sau. Ilgi sijonai reiškė prie kojų limpantį skudurą. Santana lankėsi beveik kiekviename bute, ypač vakarais, kurie nė kiek neatvėsdavo. Ypač naktimis, kurios nė kiek neatvėsdavo. Gal kur nesilankė, bet ištisai mirko kartu – sriūbčiojo degtinę, skaitė *Šių laikų lietuvių romaną*. Ir dienos buvo. Buvo romanai.

– Mums nieko neišeis, – tavo paruoštos frazės gulė kaip šaligatvio plytelės. Labai tvarkingai. Sutikau iš karto. Tik paklausiau, kur dingo jausmai.

– Niekada jų nebuvo.

Tai tau ne nagų lakas, kad išdžiūtų. Net ne telefono numeris. Jausmų nebuvo. Va tokia buvo ta vasara. Dėl karščio, aišku, visi stengėsi vienas prie kito kuo mažiau liestis, seksą bandė pakeisti draugyste. Tu bandei:

– Likime tik draugai. Žinau, kas priešingu atveju atsitiks. Bus tau blogai. Man blogai. Skiriamės, kol dar laikas. Draugai – mažiausiai kainuos. Pigus sprendimas. Beveik nieko nekainuos, – kartojai.

Mane palikai. Bendru sutarimu. Niekada nebesiliesti.

– Kažin kas būna po to, kai žmonės išsiskiria?

Kai žmonės išsiskiria, jie ramiai eina į vakarėlį kartu. Nes jau galima, jie tik draugai, tada nebereikia slėptis, galvoti, kaip naktį apsikabinti, kad nebūtų per karšta.

– Prisėsk, ką gersi?

Galima sėdėti greta. Gerti iš atskirų taurių. Iš vienos taurės. Kai tave kas nors palieka, gali tik pritarti. Mes išsiskyrėme vakar.

Kai tave palieka, staiga prisimeni visus, kurie tave paliko. Kai taip išsiskiri – bendru sutarimu, niekada nieko nebebūni palikusi. Palieka tik tave. Ir, žinoma, niekas niekada nebūna tavęs mylėjęs. Todėl gali skambinti kam tik nori ir visai nebaisu. Nieko baisaus atsitikti negali, nes niekas nėra manęs mylėjęs. Niekada. Ir paskambini. Labai saugu. Nieko nekainuoja.

– Problema pašokti nesiliečiant.

Tau viskas pavyksta.

– Gali ramiai gerti, parnešim, jei būsi labai girta, – juokiesi. Ir aš geriu sau. Ir šoku sau. Kodėl ne. Nesvarbu, kad pakeli ant rankų ir apsuki. Kai nėra jausmų, galva irgi apsisukti negali. Nebent nuo vyno. Apsisuka, aišku. Na ir kas. Gi nuo vyno.

– Kokie švelnūs tavo plaukai, – tyliai ištari.

Iš kur žinai nepaglostęs? „Matyt, atsimeni“, – sakau sau. Dar yra truputis vyno. Dar yra truputis svarbių pokalbių, žinių, juo-

ko. Juokiamės. Kažkas liečia mano koją. Tu lieti. Netyčia, tikrai. Tada gal ir namo laikas. Ir pagaliau į nuosavus namus. Kai esi išsiskyręs su kuo nors, niekas nieko nelydi. Tik šiaip mums pakeliui. Iš tiesų pakeliui! Ir einame. Nesiliesdami, bet kalbamės. Kažką gi vis tiek kalbamės. Kažką juokiamės. Visą kelią. Vakaras karštas, tamsoje namai, asfaltas kaip minkštas vaškas. Atrodo, kad gali suformuoti ką panorėjęs, nulipdyti reikiamą balkoną pokalbiams, gatvės posūkį, kokį nori posūkį. Laiptinės durys įkaitusios nuo vasaros. „Kažin kaip atsidarysi", – pamąstau. O viskas lydosi, tirpsta, durys varva ant laiptelių, slysta ištisi gabalai.

Ir tu vienu lietimu lėtai lėtai vedi už rankos mane į balkoną.
Bet aš jau esu paskambinusi.

* * *

– Jei nepasirodysi per dešimt minučių, nebeįleisiu, – sakai.

Vėluoju. Lauki. Daug, visada vėluoju. Užmiršusi. Išsiblaškiusi. Mes seniai nesimatėm. Mes turėjom seniai apie daug ką pakalbėt. Daug lauki. Vakarienė. Vynas. Jaučiu, kaip man skauda tavo laukimą.

– Ką naujo parašei?

Daug degtinės, visada su tavimi daug degtinės. Ant gretimos kėdės ją sriūbčioja Santana.

– Matei, koks mano bute balkonas? – klausi. – Praeitą kartą turbūt nepastebėjai?

Nepastebėjau. Daug ko nepastebėjau. Pažadų sau. O tu – kad mano rankinėje išdžiūvo blakstienų tušas.

– Vaizdai, karštis, daugybė vaizdų, kuriuos parašiau per tą laiką.

– Taip, mes seniai nesimatėm.

– Kažin, kokie būna nauji vaizdai?

– Nematyti? Neliesti.

– Prisėsk, ką gersi? – klausi.

Ir aš geriu sau. Tu groji sau, man, tavo žemas pragertas balsas toks pat. Gula tvarkingai kaip šaligatvio plytelės.

– Atsimenu, – sakau. Dar truputis vyno. Dar truputis svarbių pokalbių, žinių, juoko. Juokiamės. Netyčia nelieti mano kojos. Tik žiūri, kaip aš esu atėjusi.

– Kaip gerai, kad mes likome tik draugai. Praeitą kartą. Nesugadinome visko prisilietimais, – kartoji. Ne kartą man sakai. Jaučiu, kaip tau skauda, kai sakai. Skauda, kai juokiesi.

– Gali ramiai gerti, iškviesiu taksi, jei būsi labai girta, – juokiesi. Kažką nesijuoki.

Vakaras karštas, tamsoje namai, asfaltas kaip minkštas vaškas. Atrodo, kad gali suformuoti ką panorėjęs, nulipdyti reikiamą vaizdą, gatvės posūkį, kokį nori posūkį. Gal ir namo laikas. Į nuosavus namus. Kai esi neprisilietęs su kuo nors, niekas nieko nelydi. Švinta. Vaizdas lydosi, tirpsta, durys varva ant laiptelių, slysta ištisi gabalai. Kažin kur dingo taksi? Pasilenkiu atsisveikinti – bučinys, paprastasis, tas, kuris tik tradicija.

– Kažin kas būna po to, kai žmonės išsiskiria?

– Kokie švelnūs tavo plaukai, – tyliai ištari.

Vienu lietimu lėtai lėtai glostai man nugarą, kaklą, pečius, plaukus. Laukia taksi. Suprantu, kad jei dar kada man paskambinsi, teks eiti su tavimi į balkoną parūkyti.

* * *

Paskambini:

– Jau esu.

Vėluoju. Lauki. Daug, visada vėluoju. Kažin kiek kartų tu manęs laukei, apsimesdamas, kad dirbi? Kaip visada taikliai groja Santana. Tai aš vis pasakau kažką ne į temą. Kažin kiek mano tekstų suplėšei net neskaitęs? Kodėl mes pykomės? Sakydavai:

– Neturiu laiko būti tik draugas.

Man neturėjai, aš neturėjau kažko kito. Mano jausmų nebuvo? Nebuvo tik taip karšta, buvo žiema, buvo jausmai. Kažin ko mums trūksta, kai ištariame:

– Likime tik draugai. Niekada nesiliesti, – tai aš taip pasakiau.

Aš, ne tu. Sakydavau ne kartą. Nesutikai niekada. Gal todėl niekada nėjai su manimi į vakarėlį. Negėrei su manimi. Žiūriu, kaip nuo karščio tirpsta gatvė, visa kaip iš vaško, bet kuriame fasade gali nulipdyti balkoną pokalbiui. Žiūri, kaip aš prieinu.

– Prisėsk, ką gersi?

Vėl galime sėdėti greta. Mes seniai nesimatėm. Mes turėjom seniai apie daug ką pakalbėt. Mes, mūsų nebuvo, buvau aš, buvai tu, aš, tu. Aš, tu. Atskirti kableliais, atskirti siena, aš visuomet girdėjau, kaip tu vaikštai gretimame kambaryje. Dirbom kartu. Buvome draugai. Girdėjau, kaip tu įsimyli. Tu girdėjai, kaip aš tamsoje tau paduodu raktus. Mes buvome visada. Kontoroje tos sienos tokios plonos – kaip iš popieriaus. Daug tekstų iš jo sukūrėme.

– Man išdžiūsta dažai, kai tu išeini.

– Likome su juo draugai, – atsakau.

– Mes su ja nebesusitinkame, – sakai. Paruoštos mūsų frazės gula kaip šaligatvio plytelės. Labai tvarkingai. Tik paklausiau, kur dingo jausmai. Jai. Ne man. Labai saugu. Nieko nekainuoja.

– Kažin kas būna po to, kai žmonės išsiskiria?

– Sveika įsimylėti, – kuris iš mūsų tai sako?

Įsimylėdavome, kad turėtume popieriaus, kad turėtume ką rašyti vienas kitam. „Matyt, atsimeni", – sakau sau.

– Tau padedant galėčiau aprašyti balkoną, – ištari labai atsargiai, kad nesuklysčiau, neatskirčiau kableliais. Aš sutinku iš karto.

– Parūkom, – atsakau.

Tu lėtai lėtai vienu lietimu už rankos vedi mane į tą balkoną. Jis kvepia šviežiais dažais. Kokie būna nauji žodžiai? Negirdėti. Vakarėjant dangus lydosi, teka žemyn stogų atšvaitai. Visada esi

paskambinęs. Net žiemą nebuvo sienų, už kurių galėtum vaikščioti. Pasislėpti.

Niekada neleiskite savo mylimiesiems kažkam paskambinti, net jei jie turi teisę į tą vienintelį skambutį, ypač jei juos paliekate.

Pereiti per kambarį

Ne, šiandien niekur nebuvau išėjusi, sėdžiu namie. Tokia banali priežastis – nes šeštadienis lyja. Šeštadienis po antklode, palinkęs į rudenį. Sako, Berlyne – rugpjūtis. O Vilnius susisupo į pilkumą. Ir man šąla rankos. Tik ne todėl tavęs pasiilgau. Kad ateitum ir atsisėstum ant mano lovos krašto. Po to dar mes pakalbėtume apie tai, kad prekyba internetu auga Kinijoj. Gal ji rudenį smarkiai išauga, kaip manai? Nežinau, ką manai. Ne kartą sakiau – mane visada krečia šaltis, kai būnu pavargusi. Nusivariusi. Nupilkusi. Dabar nuovargis išeina kaip įšalas. Rudenį. Nes ruduo šiemet panašus į didelį gauruotą šunį. Jis šiltas ir minkštas, beprotiškai džiaugiasi mane sutikęs. Krinta ant nugaros su visais obuoliais, voveruškomis ir moliūgais, atkiša pakasyti gauruotą pilvą. Iškėlęs letenas atrodo šiek tiek pamišęs. Aš tiesiog fiziškai galiu justi,

kaip manęs pasiilgo. Tai aš tavęs pasiilgau, sakau, bet tu negirdėsi. Gerai, kad negirdėsi, nes man būtų nejauku. Jei galėčiau išskalbti tą ilgesį, kaip nešvarią paklodę. Tarkim, skalbimo milteliais „Švelnumas". O yra „Aqua Fresh". Kažkodėl man atrodo, kad vanduo čia nepadės, nors taip stengiasi lyti. Nes dangus palinkęs į pilkumą. Ruduo susirango šalia ir negarsiai knarkia per miegą. Jei tu ateitum, atsisėstum ant lovos, galėtum išgirst. Papasakotum apie *The Economist*. Mano ruduo visad jaukus ir pamišęs. Ir trūksta ko nors turbūt tiktai rudenį. Kai nuo ilgesio net gelia blakstienas. Tu lengvai, lyg klaviatūra, perbėgtum man pirštais per nugarą. Kad greičiau išnyktų tas nuovargio įšalas. O šiltas gauruotas lyg šuo bandytų nukreipt mano dėmesį į save – pakasyk man paausį. Kaip dabar, kai rašau. Nors mano ilgesys čia svarbiausias. Šiltų rankų, paglostančių mano rankas. Tu paimtum jas ir priglaustum prie savo neskusto skruosto.

– Oi, – sakyčiau aš, tu panašus į kaštoną – dygus. O viduje – šokoladas.

– Nupirkau tau šokolado, – galėtum gi taip pasakyt. Aš pasiilgau tavęs kaip kakavinio įdaro kruasanuose. Kaip per žiemą pasiilgstu rudens. Gal paskambinti tau, paprašyt, kad užsuktum? Bet tu užsiėmęs. Kinijos prekyba internetu tau neatleis, jei užsuksi. Išsiblaškys ta prekyba kaip kokia cukinija – tik neprižiūrėk, o ji jau išaugusi už tvoros. Nebesugrąžinsi atgal ištįsusio ūglio. Todėl gal aš tau netrukdysiu. Paklausysiu *The Economist*. Palindusi po anklode. Nes lyja šeštadienis. Nes norėčiau, kad mane apkabintum. Ir balsas iš radijo man pasakys:

– Čia tik nuovargis, nuovargis. Ir paklydę kaštonai. Jie išblaško visaip. Tik susikaupk ir tvarkingai, paprastai parašyk apie ilgesį.

– Bet šiandien man taip neišeina, – sakau. Kitaip suriščiau tą norą tau skambinti į kokį pamišusį mazgą ir palikčiau tarp panaudotų paklodžių. O kada nors išskalbčiau jį lauk. Tada išsikepčiau cukiniją. Tuoj atbėgtų lodamas keturkojis ruduo:

– Pasidalyk, duok ir man!

O norėčiau pasidalyti su tavimi. Gal vis dėlto paskambinti, kad užsuktum? Einu, duosiu rudeniui keptų bulvių. Išplausiu lėkštes. Nusipirksiu internetu ką iš Kinijos. Ir vis dėlto paskambinsiu.

Girdžiu tavo telefoną. Pro atviras duris matau, kaip tu šypsodamas iš lėto atsisuki. Pakyli nuo kėdės, eini pas mane per kambarį. Atsisėdi ant lovos. Pasilenki.

– Skambini? Namie? Norėjai ko nors? – klausi šiek tiek sunerimęs.

– Aš taip savo šuns pasiilgstu, kuris liko pas dukrą, – sakau, – kad net gelia rankas. Kai eisi į parduotuvę, – dar pridedu, – nupirk kruasanų su kakaviniu įdaru, tamsaus šokolado ir skalbimo miltelių „Švelnumas“. Ruošiuosi išskalbti paklodes. Jos visos atrodo lyg pilkos. Ir nieko daugiau. Nieko daugiau.

* Tekste panaudoti 2010 metų geriausių vynų trisdešimtuko aprašymai (išskirti kursyvu)

Someljė kursai *

I

Tada suprato – šiandien. Atėjo laikas vykdyti ką sumaniusi.

Svarstė, kurią liemenėlę ir kelnaites – šampano ar tamsios vyšnios spalvos? Vyšninis komplektėlis prabangesnis, natūralaus šilko, su nuostabiais nėriniais, todėl pasirinko šampaninį. Irgi mielas, nors ne toks geras. Nėra ko, ir tas su nuolaida kainavo daug. Palindo po vėsia dušo srove, nieko neįprasto. Nusilakavo nagus. Apžiūrėjo kojas – dailios, tinkamos naudoti, jokių papildomų procedūrų. „Puiku, – pamanė, – nes laiko neturiu."

Papūtė plaukus fenu, kad nusausėtų, einant vėlyvo pavasario vėjas išdžiovins drėgmės likučius. Šviesūs per kelius suplėšyti džinsai – nekils problemų su pėdkelnėmis. „Nekenčiu pėdkelnių,

tai antierotiška“, – pagalvojo. Ypač bjauri viršutinė dalis, nepalyginsi su kojinėmis, kurios yra seksualumo simbolis. Bet kojinės būtų per daug, parodytų išankstinę nuostatą. Tik marškiniai atviroki – modelis be viršutinių sagų, tokia gili iškirptė pasisukus ar pasilenkus atidengia liemenėlės kraštelį. Medžiaga plona, vos peršviečiama, taigi keletas erotinių užuominų yra. Jokių ypatingų pasiruošimų tam, ką ketino daryti. Galėjo išduoti tik dantų šepetukas, įmestas į rankinę, – juk kasdien moterys jo nesinešioja. Bet vargu ar jis pastebės gulintį tarp piniginės, kosmetikos, visokių kitų aiškiai labai reikalingų dalykų – pakelio cukraus ar tuščios mini DV kasetės. Nieko naujo ir įkvepiančio – nejaugi nežinote, kaip einama pas vyrą į svečius? Kvepalai, makiažas. Taip, auskarai. Pridės keletą balų. Neįkvepiantis ir pats ėjimas – gal geriau pavažiuoti?

„Neverta, – nusprendė, – užims tas pačias penkiolika minučių ir bus taip pat nuobodu.“

Vakarėjo, gegužės viduriui neįprastai tvankus oras tiršta mase liejosi gatvėmis, atrodė, kad visi kvapai paaštrėjo, rėkė vienas per kitą, lįsdami į nosį, ausis, smegenis, miestas sutrikęs gaudė, gal nusiteikęs lietui, bet kaži ar lis. Trumpai pasvarstė, kaip viskas gali būti.

„Taip nebus, be abejo, niekas nevyksta pagal planą, ypač pirmas kartas“, – priminė sau. Bet visuomet smagu sumesti kelis scenarijus ir paskui palyginti juos su įgyvendintu variantu. Nyki gatvė (šiandien eiti ja buvo nepakeliama, gal kad jautė nuovargį). „Ir gerai, – pagalvojo, – nuovargis nuslopina visus nekantravimus, svarstymus, kaip čia bus, lieka tik kelias.“

Iš abiejų pusių aprėminta ne gyvenamaisiais namais, o tvoromis, už kurių buvo sandėliai, statybos, neaiškūs įtartinų savininkų žemės plotai, gatvė artėjo prie turgaus. Medžių šaknų iškilnotos šaligatvio plytos stiprino apleistumo jausmą. Ji trumpam susitapatino su Buñuelio kuklia buržuazija, einančia begaliniu keliu, ar, teisingiau, su jos žavesiu. Žavesys buvo pablukęs kaip sena kino

juosta. Aštri pavasarinė saulė kalė į kiekvieną sėdintįjį autobuso stotelėje – į senukus, kurie gynėsi pigiais tamsiais akiniais, girtus traukinio konduktorius, ratais kulniuojančius po darbo namo. Ji šiek tiek atsigavo, kai saulė išplėšė iš pilkumos pokalbio nuotrupą:

– Jei paspaudus užsidega raudona lemputė, tai ką tada daryti?!

„Kodėl taip įprasta nepastebėti tos degančios lemputės?“ – pagalvojo sau. Ėjo neįspėjusi, neskambinusi, kaip tik tikėdamasi apeiti mirksinčias lemputes, kurios leistų jam pagalvoti.

Susipažino viename iš tų renginių, kur spiečiasi žinomi menininkai, trinasi reklamos agentūrų šefai (nes prestižas), jų *art* direktoriai, visagaliai fotografai, nuolat atsinaujinantis modelių karjerą pradedančių merginų asortimentas, dar leidėjai ir verslininkai, pretenduojantys į meno kolekcininkus, žodžiu – kažkokiam renginyje, gal net eilinio dokumentinio filmo premjeroje. Kažkas supažindino. Patiko atsaini jo laikysena, sportiška ar tiesiog nenutukusi figūra, brangūs minkšti batai kaip nuoroda į daiktų vertės išmanymą. Bendri interesai išniro tarsi savaime, tarp pokalbių apie vyną, „kavos?“, „gal užsuksi?“ – viskas kaip ir turėtų būti.

Jis atidarė duris, pasitiko su lengva šypsena, tarsi sklindančia iš kambario, iš už nugaros.

– Užeisiu?

– Žinoma, užeik. Vyno? Turiu ispaniško „Segura Viudas Brut Reserva Cava“.

„Pirmas kartas negali būti nuostabus, net gero būtų per daug tikėtis, – visuomet manė ji, – tai derinimasis.“ Tačiau nuo jo atsargių vyno išlaisvintų prisilietimų aistra palengva kilo, nešė tolyn. Ji pabrėžtinai ramiai nusimetė marškinius, atsisegė liemenėlę, stovėjo tiesiog žiūrėdama, kol jis sagstėsi savuosius. Trumpą akimirką pajuto, kad yra pilna jėgos, galios. Priėjo, palietė jam petį, nugarą, braukdama stuburu žemyn, prisiglaudė, aistra pulsavo

tarp pirštų. Atsegė diržo sagtį, džinsus. Kūnai ieškojo vienas kito įlinkimų, maksimaliai susiliesdami, jungdamiesi, iš savo svetimų pasaulių bandydami pasiekti vieną kulminaciją. Vėliau ji net negalėjo prisiminti, kuris ir kaip, kas šonu ar viršuje, tiesiog gulėjo kvėpuodami, viskas įvyko.

– Per greitai? – paklausė vyras, žinodamas, kad tikrai negalvojo apie jos poreikius nei kaip geriau pasirodyti, tiesiog įvykdė ir tiek, nešamas nekantros.

– Galima gerti vyną ir paskui pakartoti, – jos balsas buvo ramus, šiek tiek tingus, visos baimės apie nejaukumą, varžymąsi ir dėl to kylančias vyriškas ir kitas problemas buvo praeityje, burbuliukai nedingo, viskas atrodė tik eskizas. „Bet pagal jį galima ir Siksto koplyčią ištapyti," – pamanė sau. Kaip tas putojantis vynas – *švarus aromatas, jame juntamos mielių, dulkių, kreidos, abrikoso natos.*

II

Vakare grįžo pokalbio nuotrupos, ne su juo, su drauge:

– O tu pastebėjai, kad šviesoforai ne šiaip sau švarūs? Juos specialiai plauna. Kartą ėjau labai vėlai vakare, o gal labai anksti ryte ir žiūriu: viduryje sankryžos stovi vyras su kibiru, su langų valytuvu rankose ir plauna raudoną šviesoforo stiklą, – pasakojo draugė. Draugės tam skirtos, kad viską pasakotų laiku.

– Įsivaizduok, tavęs klausia – kuo dirbi, o tu atsakai – plaunu šviesoforus.

Kažkas tikrai jau nuplovė šviesoforus.

Vakarienei vasariškai išgėrė puikaus rislingo iš Nahės regiono, ji – per daug. Kalbėjo per atvirai. Diskutuodami su vyno taurėmis nuėjo į lovą. Dar kažką gal šnekėjo, glamonėjosi, viliojo vienas kitą, po truputį įsitraukdami, ji pamiršo, kad rankoje dar

tebelaiko taurę, išliejo vyną ant antklodės. Abu nekreipė dėmesio, tik nustūmė kažkur ten, nuo savęs, ji nejučiomis atsidūrė viršuje, jausdama jį savyje, valdydama, nešama užmaršties. Apsikeisdami, kiekvienas rinkdamasis savo mėgstamaus kūnų derinius iki kartu pasiekto finišo.

– Buvo gera, – ištrūko kažkaip netyčia, nors žinojo, kad reikėtų dėkoti ir vynui. *Prinokusių obuolių, mango, citrusinių vaisių aromatas* jautėsi net užmigus – *vaisių natos su lengvu medaus grybštelėjimu.*

III

– Gal užeik? Kaip sekėsi filmuoti? Parodysi kada nors?

Buvo pasiilgęs. Praėjus kelioms dienoms vis pasirodydavo feisbuke, lyg lūkuriuotų, parašydavo.

„Keisti žmonės, nerašantys SMS, kaip jie bendrauja?“ – pamanė ji, matydama pasiilgimą, užrašytą tamsiai pilku šriftu kažkur ekrano kamputyje. Toks mažutis pasiilgimas, bet taip tik atrodo iš toli.

Žinojo, kad užeis, gal ryt. Užsuks vakare, visai nusikalusi, kai diena baigiasi ir likę vien trupiniai, net sekso nesinori, tik kampučio sofos prigulti. Grįžusi namo skubiai nusimetė per dieną šviežumą praradusius drabužius, buvo karšta, gegužis plieskė negailėdamas, net pėdkelnių nereikėjo. Susidėjo dantų šepetuką, „Apap“ – maža kada gali migrena atsėlinti, – naują pėdkelnių pakuotę – rytą grįžtant namo oras bus vėsus. Jau vėlu, vėlu, skubėdama išbėgo, viską palikusi ant koridoriaus suoliuko. Ryt darbas, ketvirtadienis paprastasis besibaigdamas nė kiek nevėso, kelias pasirodė trumpas, temstant greitai greitai alkoholikų takeliu nusileido po medžiais, aplenkdama laiptus ir sutaupydama gal pusę minutės. Alyvos plyšojo kvapus kaip išprotėjusios.

– Nueisiu į dušą, – frazė buvo tik atsakymo nereikalaujanti informacija.

– Ateisiu, – informavo ir jis.

Liesdama jo neskustą skruostą jautė, kaip kyla aistra, *smarkiu reidu įsiveržia*. Ji užsimerkė, kilo kartu, greitai, nešama *geltonųjų serbentų, agrastų, kivių kvapų*. Jis dar keletą minučių vaizdavo, kad reikia nutrinti kempine nugarą, liesdamas krūtis, sėdmenis, glostydamas.

„Duše mylėtis nepatogu“, – ji dar spėjo pagalvoti ir iškart užmiršo. Jis paėmė ją čia pat, tekant vandeniui, stipriai, o ji vijosi jį, kol jausdama kilimą suprato, kad spės kartu. Nutrūko, neliko nieko. Dar kurį laiką jį turėjo, ką ten žmonės besakytų, kas ką – vyras moterį ar atvirkščiai, jautė tiesiog turėjimą. Ištiesusi ranką paėmė rankšluostį, susisupo. Ant grindų lėtai skendo *Literatūra ir menas*. Plaukai buvo šlapi.

– Niekai, tuoj išdžius, vasara, – atsakė į jo klausimą. Vėliau sėdėdami lovoje gėrė „Silverlake Malborough Sauvignon Blanc“, kalbėjosi šiek tiek apie darbus, prieš užmiegant dar pasimylėjo, tačiau po kelių dienų ji jau neprisiminė, kaip ten konkrečiai buvo tas prieš miegą ir kiek laiko. Liko aiškus sotumo jausmas, *tvarus, gaivus* dar ne vieną dieną *neišnykstantis prisiminimas, kaip siaučia agrastai, kiviai, pakeldami raišką iki smagumos.*

„Nebūčiau patikėjusi, visuomet maniau, kad tik negabūs scenaristai taip sugalvoja. Žinoma, jei tai būtų dušo kabina, situacija tikrai komplikuotųsi, beveik nerealu, gerai, kad kažkas sumanė tuos, be durų, nuožulniomis grindimis nutekėti vandeniui, kai vonios kambario niša ir yra dušas. Gal ir man tokį įsirengti? Patirtys, patirtys“, – vis pasvarstydavo, lyg apžiūrinėdama kokį trofėjų – naują ir neturėtą dar. Aistros skonis neišnyko.

IV

Langas, atidarytas karštą pavasario rytą, pirmiausia įleido skubančius moteriškus kulniukus, sustojančių mašinų variklio žemą burzgesį ir aukštais balsais vedamų derybų nuotrupas. Bilda kraunami vežimėliai, va, štai šio ratukai gerokai nudilę, girgžda, kažkas dar ir velkasi iš paskos – girdėti lyg tempiamo per asfaltą kartono garsas. O tolumoje kaip pamušalas visam tam šurmuliui, bet ne tik lietus – lyg saksofono melodija – *medus, persikai, obuoliai.* Paraiška subtilumui.

– Lietus ateina, – pasakė diedas iš besibaigiančio sapno.

– Žinau, – pasakė ji dar sapne. Burnoje jautė *pievų gėles, švarų vaisiškumą.*

Ir vėl kulniukai.

Pabudo ne nuo gatvės garsų, o nuo jo rankos ten.

V

Filmavo, filmavo, be paliovos filmavo gyvenimą. Be paliovos, bet epizodais. Kaskart bandydama iš naujo.

– Ar pastebėjai, kaip rašė Jennifer Kesler, kad filmuose meilės scenos yra tarsi ne siužetas, dažniausiai tai pauzės tarp veiksmo, – sako draugė. – Siužetas vystosi, vystosi, tada jie bučiuojasi ir įtampa atslūgsta, nors trumpam.

– Gal meilė ir nėra veiksmas? Viskas yra kova su kliūtimis, o meilė – stabili, kaip Romeo ir Džiuljetos, ji atsitinka, bet nesivysto.

– Arba kaip televizorius – dirbi, dirbi, tada paspaudi mygtuką, įsijungia meilė. Bučiuojiesi, vėl dirbi.

Sėdėdama balkone su dubenėliu cukrumi apibarstytų braškių galvojo apie pacukruotus santykius. Braškės buvo raudonos kaip šviesoforo signalas, bet jis kimšo vyną virtuvėje, todėl nematė. Pro atviras duris ji galėjo stebėti, kaip šmėkščioja pirmyn atgal.

– Ragausi? – paklausė pauzėje tarp pirmyn ir atgal. Turiu „Rocca Trentatre Rosso Salento“, *griekas* buvo neimti tokio vyno už tokią kainą.

– Einu numigti. Gal ir tu norėsi? – atsakė ji po kiek laiko.

Pietų miegas buvo svaigus *kaip pernokęs melionas, vyšnios, figos, medus, šokoladas* – pro pirštus teka lipnios saldžios sultys, atpjauta riekė tirpsta burnoje. Seksas buvo kaip *gvazdikėlių, saldžių kepinių, trešnių ir džiovintų slyvų natos.*

„Padaryk tai su manimi dar kartą“, – pamanė ji prieš užmigdama vėl.

VI

– Susitiksim, kaip visada?

Atėjo pas jį perpildyta dienos, nebuvo vietos net jai pačiai. Viskas nuo ryto augo po truputį, per miesto karštį, patį tvankumą, kai drabužiai nedžiūsta nuo ore sustingusios drėgmės, o saulė kala visu pajėgumu. Kažkuo priminė Palenkę Meksikoje, kuri jau netoli pusiaujo.

Rotušės aikštė irgi plieskė visais savo akmenimis, o diena dar buvo prieš akis. Jo namuose šiek tiek dirbo prie anksčiau filmuotos medžiagos. Tvarkėsi, žiūrinėjo, kol neįsitraukė, kai junti tą keistą jaudulį, tarsi tolumoje girdėtum pažįstamą dainą, na, negali prisiminti tiksliai, kas ir kaip, bet iki skausmo geliantis saksofonas ar lietaus debesis. Pakilęs vėjelis pradėjo gelbėjimo darbus, tačiau diena jau buvo nutolusi.

– Kurgi ji turėjo dėtis? – pagalvojo.

Greit susirangė ant sofos, numigo, bet buvo aišku, kad to neužteks, nuėjo miegoti anksti.

Pasimylėjo paprastai, greitai, suprato, kad jo dejonė jos nebeveža, skrydis buvo likęs kažkur kadruose, pauzės, išganingos

pauzės, kai nuneša įžanginis bučinys, šiandien tapo tiesiog užsitęsusiu veiksmu. Užmigo, kol jis kažkam skambino, derino rytdienos veiksmus, kalbėjo feisbuke. Atėjęs pažadino glamonėmis ir neatitrūkusią nuo sapno po truputį įtraukė, leisdamas kiekvieną pajautimą matuotis kaip drabužį. Ji pasidavė, prisijungė. *Įtaigus gervuogių, mineralų, muskato riešuto, iriso dvelksmas* apsupo iš visų pusių. „Kartais seksas būna kaip minkštas chalatas, kaip „Trivento Syrah Reserve", – pagalvojo ji prieš užmigdama.

VII

– Susitinkam? – ji galėjo apčiuopti jo pasiilgimą. Galėjo užuosti, kad ateina lietus. Žemas vakarinis apšvietimas kabino kai kurių namų fasadus, grėsdamas tuoj visai išnykti. Ji staiga stabtelėjo, net netoliese ėjęs vyras su mažu šuniuku nustebęs pasižiūrėjo – čia dabar?! Ne stabtelėjo, o tiesiog sustojo. Visi žino – šviesa vakare įgauna raudoną spalvą. Viršuje kabojo tamsus lietaus debesys ryškiu nudažytu kraštu, kaip koks veltinis, todėl stogai atrodė gerokai šviesesni už dangų, keli jaunais lapeliais apsiplunksnavę topoliai nuo šviesos kalė aštria žaluma į akis, galėjai net užuosti. Ji stovėjo šešėlinėje gatvės pusėje, visa tai priminė *subrendusio vyno aromatą: koriai, avietės, gervuogės, mėsa, oda.* Ją debesys palietė tik susivėlusio raudonio kraštu, ne visu plotu, todėl negalėjo garantuoti. Stovėjo ant šaligatvio netoli perėjos ir bandė pagauti to „kad ir kas ten būtų" uodegą, čiupti už kažko, teisingiau už apšvietimo, nes kaltininkas buvo ne kas kitas.

– Grėsmingas debesėlis, frontas ateina, – pasakė diedas su šunimi. Jis buvo teisus, frontas.

– Neik per raudoną šviesą, – pasakė dar, – policija stovi.

Palaukė, supratusi, kad daugiau nieko neišpeš, ramiai užlipo laiptais ir paskambino į duris.

Vėliau net netikrino, ar lyja. Kam tai rūpi.

Užuot pasisveikinę, jiedu ėmė sagstyti vienas kitam drabužius.

– Vyno? – jis paklausė, tarsi pridėdamas akimirkai aristokratizmo.

Seksas buvo *sodrus, kupinas miško uogų nuojautos, medumi kvepiančių žvakių, alyvuogių, tvarus, net elegantiškas.*

VIII

– Žinai, koks yra feministinis filmo scenarijus? – ne į temą paklausė draugė. – Kai filme dvi moterys, tarpusavyje pažįstamos, kalbasi, bet ne apie vyrus.

– O mes tik apie vyrus.

– Visai ne, dabar kalbame apie scenarijų, – juokėsi draugė, juokėsi abi. Toliau kalbėjosi apie vynus.

Šį kartą įtarė, kad seksas bus beveik. Buvo. Jei ne pačiame susirpime, tai iškart po jo. Ar ne šito laukiame, kad sušvelnės, kol taps aksominis? *Viliojo trešnėmis, samanomis, dūmeliu, žole ir cinamonu – švariai, net aristokratiškai.* Aistra *išbaigta, nerėksminga. Skleidėsi iš lėto, buvo justi abiejų geras balansas.* Baigė ir tada suprato – laikas.

Atėjo laikas vykdyti ką sumaniusi.

Palindo po vėsia vandens srove, kurį laiką stovėjo apie nieką nemąstydama, tik besimėgaudama tekančio vandens garsu ir įsivaizduojama energija, dušo želė – nieko neįprasto. Nusilakavo nagus. Apžiūrėjo kojas – dailios, tinkamos naudojimui, jokių papildomų procedūrų. „Gerai“, – pamanė.

Nedvejodama paėmė tą vyšnios spalvos liemenėlę, nėriniuotas kelnaites, ant etiketės buvo pažymėta: „su natūraliu šilku“. Nedvejodama, žinojo iš anksto. Kiekviena aistros akimirka ilgai dar matysis jos akių dugne, pagražindama daug labiau už

blakstienų tušą, guls ilgais paslaptingais šešėliais, plevens iš paskos gatve. Nereikės daug pastangų, nieko nereikės, kad bet kuris vyras tą saldžią rytinę nuodėmę vėluoti į darbą pajustų iš tolo, pajustų lengvus trofėjus (*prinokusių obuolių, mango, citrusinių vaisių aromatus su lengvu medaus grybštelėjimu, įtaigų gervuogių, mineralų, iriso dvelksmą*).

„Vyrai tai užuodžia, – pakartojo sau žinomą tiesą. – Man nieko nereikės daryti, užteks tik apsirengti akimirkas iš dušo kaip geros siuvėjos pasiūtą suknelę, net vyno pavadinimų užteks – visas netyčia išlaistytas ant paklodės bus juntamas atsainiuose žodžiuose."

Drabužius pasirinko irgi ganėtinai paprastus – šviesūs per kelius suplėšyti džinsai. Tada bent nekyla problemų su pėdkelnėmis.

– Pats kaltas, reikia atidžiai stebėti raudonas lemputes. Po velnių, mano mielas, ir aš niekada nežinau, ką daryti, kai ji dega.

Gatvė, vakarinė ankstyvos vasaros sekmadienio gatvė atrodė švyti skalbiniais, pagardintais įvairių rūšių „Lenor", nors balkonuose jau seniai niekas nebedžiausto, gal tik senutės. Senamiestis, nesolidu. Savaitgalio net apšvietimai skiriasi nuo kasdienių – gatvė tuštesnė, atsipalaidavusi, lengva. Paskutinis sekmadienis... Kaip iš vaikystės: „paskutinį sekmadienį aš negersiu degtinės, nemylėsiu merginos..." ar kažkaip panašiai. Nemylėsi tu merginos, tai buvo tiesa. Praleistos naktys, rytai ir popietės gulė ant stalo – drabužis baigtas. Perregimos aistros klostės kartojo kūno linijas. Tamsaus raudono vyno, sodrios vyšnios, aviečių spalvos nėriniai.

– Someljė kursai baigti, – ji nusijuokė garsiai.

Lietus prasidėjo staigiai, stambiais lašais, nuoširdžiai, su tikru atsidavimu. Toks atviras, be prietarų, besidžiaugiantis, pilnas jausmingumo. Pasimėgaudamas šviežiu asfalto kvapu, paskui – topoliu, šunimi, prabėgančiu per apsemtą gatvę, kuris irgi juokėsi – vasara prasidėjo.

Stovėjo tarpuvartėje, laikydama rankoje voką. Jame vėl buvo tuščia mini DV kasetė.

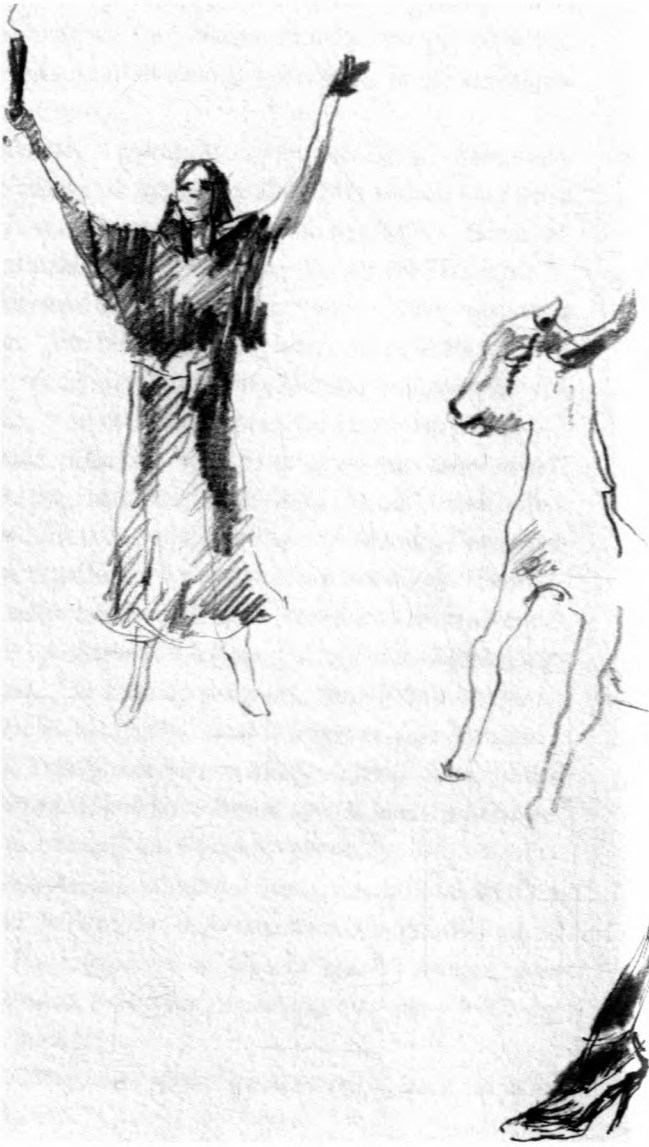

GODDNESS WORSHIP

IT'S TREMDY,
SOMETIMES SILLY,
OFTEN OVER-THE-TOP

PIEŠIMO PAMOKOS

Pirma pamoka – peizažas

Turiu beveik valandą laiko, t. y. kaip tik tiek, kiek trunka piešimo pamoka.

Motyvas – medžiai. Mieste jie, atrodo, gyvena kitaip nei klasikiniame peizaže, kur žolė, krūmai bendradarbiauja, jungiasi ir pereina vienas į kitą, kur viskas minkšta, atskirta tik šviesos. Jei miškas už tų liepų saulėtas ir yra netoli, mes savo keistu protu suvokiame, kad tai du atskiri objektai, nors akis gali pasakyti ir ką kita. Tiesa, jei medžių masyvas toliau, melsvu pilkumu jį nuspalvina tame tarpe esantis oras – tai vadiname perspektyva. Klasikiniame peizaže nėra kampų, aštrių linijų, tik dangus ar vanduo gali būti kitokios – griežtos struktūros objektai. Vanduo savo aiškiai nublizgintu paviršiumi sudaro puikų kontrastą tam gyvam medžių ir žolės audiniui, kur viskas gyvena kartu, vienas su kitu, vienas

kitame. Nesvarbu, ką sako protas, primindamas mokykloje girdėtas dėdės Darwino pasakas apie išliekančius stipriausiuosius, apie klasių kovą ar, teisingiau, rūšių kovą, palaikančią šią mielą mūsų akiai idilę, – tai piešimas: tegul miške kaunasi voverės su bebrais, o pastarieji su lūšimis, mes to nematome – vadinasi, nėra. Matome tik medžius ir upę. Tokių blizgančio vandens struktūrų mieste žymiai daugiau – stikliniai bildingai su šalia jų netikėtai išlikusiais medžiais sudaro aiškų kontrastą, nė kiek nepanašų į klasikinį peizažą. Čia niekas nebendradarbiauja, nėra simbiozės, betonas ir plienas tik pabrėžia, kas gi yra tie medžiai. Jie minkšti lyg moterys, pasidabinusios pobūviui, – viena dėvi purius apvalių formų kailinukus, kitos šilkas ir nėriniai kaskadomis krinta žemyn, dar kelių gilios iškirptės ir gausybė apnuogintų dalių dera su sunkaus vilnonio audinio klostėmis, tafta, nailonas, medvilnės karpiniai, apsiūti nežinomų rankyčių, – lyg bepročio dizainerio vaizduotės sukurti apdarai, užmesti ant treniruoto kario kūną primenančios struktūros. Šios damos visos viduje slepia ištvermės ir išlikimo kulto suformuotą karkasą, tarpais jį atidengdamos priekio ar nugaros dekoltė, smulkiuose šonų pakarpymuose. Žmogus irgi turi skeletą, tačiau jo nedemonstruoja, o medžiuose aiškiai gali matyti kietą struktūrą, kurią mes, miesto vaikai, nesuvokiantys lengvų drapiruočių žaidimo, dažniausiai ir temokame nupiešti. O medžiai vis dėlto yra iš to, ano pasaulio, kur viskas nepastebimai susilieja, suauga, sutaria. Net jų žiemą apsinuoginantys karkasai yra visai kitokie nei tos tinkuotų pastatų struktūros. Žiema – kova dėl išlikimo, vakarinės suknelės tuomet laukia geresnių laikų, lieka tik amžino kario dvasia. Tačiau yra viena medžių rūšis – spygliuočiai, vilkintys ne sukneles, todėl niekad neapsinuoginantys. Tarkim, eglė. Tenesupyksta Jurgita Remeikytė, bet jos mėgstama eglė man yra moteris su NKVD ar SS odiniu paltu – kieta ir aiški visada. Kova visuomet. Gal todėl savaip didinga. Arba pušis – ta, kur auga viena laukuose ar prie jūros, – visai kitas

medis nei treniruotų pėstininkų gretos pušyne, nors ir pušys turi minkštą (primenu – ne lytėti, o vizualiai minkštą) paviršių, kuris susiliečia su dangumi. Mieste šios damos, atsidūrusios ateivių civilizacijos apsupty, toliau gyvena savo gyvenimą, nepastebimos kaip graikiškas riešutmedis Vokiečių gatvėje, – eina į susitikimus, puošiasi, dažosi, vargsta, serga ir vėl atsitiesia. O mes, kad nebūtų tokio kontrasto, kartais sutrikę bandome paversti bent jau žolę ar krūmus panašesniais į mėgstamas plieno ir betono konstrukcijas: krūmus apkerpame kubais, žolę išlyginame, kad taptų plokščia. Gyvename plokščiais paviršiais, o dizaineris, siuvantis tas beprotiškas nėrinių kupetas, taip mėgsta ritinius, kūgius, vis bando pagaminti kažką panašaus į nuleistą ant žemės debesį. Taip, medžiai yra tūriai, net labai tūriai, apačioje kaupiantys šešėlius, saulės šviesai atkišantys visą savo apvalumą. Ech, tos moterys... Kartkarčiais mėgstančios pasidažyti. Dabar vėl madinga aukso, raudonos ir geltonos spalvos – spalis.

Antra pamoka – kaip matuoti atstumus ir tarp mūsų

Štai ir vėl ta valanda, kurią skiriu tekstui, arba antrai piešimo pamokai. Šešiasdešimt minučių. Fotografijoje viskas yra minutės, sekundės. Viskas yra laikas. Ir šviesa. Matuojame šviesa per sekundės dalį, blogiausiu atveju – šviesa per sekundes. Taip būna, kai tamsu, kai nejautru. Gyvename per sekundės dalį. Kadrais per sekundę, kadrais per dieną. Piešiant gyvenimą reguliuoja atstumai, jį sukuria atstumai. Traukinys iš taško A į tašką B... Apie tai jau rašiau kitame tekste, nors tai iš matematikos pasaulio, bet piešimas labai panašus. Jame nėra jokio laiko. Niekur niekas neskuba, gyvena laimingai, o fotografijoje – ilgai. Nors ir ten, galiausiai išnaudojus visas sekundės dalis ar net minutes, skirtas ryškinti ir atspausti, lieka belaikis vaizdas. Gyventi amžinai. Piešiant, kad gautume tą amžinai, tenka, kaip minėjau, išmanyti apie atstumus.

Ir jų santykius. Nosies ilgis lygus atstumui nuo šnervės iki ausies. Aksioma. Štai mes sėdime ant Nemuno kranto, upės plotis lygus pusantro mano pieštuko ilgio (jei matuosiu ištiesusi ranką). Nesvarbu, ką mes žinome apie Nemuną, apie tuos dešimt kilometrų iki Druskininkų, nesvarbu, ką žinome apie atstumą, kurį turime įveikti norėdami nueiti iki štai to miško. Sakai, užtruktum kokias penkias minutes. Na taip, bet piešiant nėra jokių penkių minučių, tik į augantį palei Nemuną gluosnį telpa trys upės pločiai. Jei ištiestum ranką, į delną tilpčiau per šlapią žolę einanti aš, penkiolika katinų ir melsva miško juosta su visomis voverėmis, bebrais ir kengūromis. Mes jų, aišku, nematome, bet jei tik norisi, kodėl gi nepamatuoti kengūros – piešimas tai leidžia. Galim pamatuoti ir debesis. Štai šis apvalutis pūkuotis toks mažas – pusantros voverės ilgio. Pieva didesnė. Taigi, čia viską tenka matuoti ne išgalvotais metrais, o tikrais dalykais – tarkim, cikadomis. Na gerai, pradžioje, kad būtų aiškiau, liepomis, upės pločiu, miško aukščiu. Viskas telpa vienas kitame. Kol mes nepajudame. Kai atsistoju, gluosnis yra nebe trijų upės pločių, o tik pusantro, – į Nemuną žiūriu labiau iš viršaus ir jis platesnis. Sistema keičiasi, žolė prieš nosį gali pasidaryti didesnė už visą mano peizažą, net netilpti į lapą. Visai kaip gyvenime – tik pajudi ir santykiai keičiasi. Pokytis bus nežymus, jei žvelgsi į tolumą, o artimi dalykai, žiūrėk, net gerokai pasistumdo. Jau nekalbu apie tai, kad pasukęs galvą tiesiog nebematysi nei liepų, nei voverių, o tik nežinia kieno šešėlį žolėje. Ir vėl teks matuoti iš naujo. Piešiant viską lemia matų sistema. Ir žiūros kampas. Čia kaip fotografuojant. Keisti žiūros kampą kartkarčiais būtina. Nežengęs žingsnio gali nesužinoti, kad už liepų slepiasi septynios mažais lyg susiraukšlėję obuoliukai veidais voverės, stovinčios ant vienos kojos ir murmančios užkeikimus. Po velnių, tai štai kodėl mano tekste per daug įvardžių – jie vis išlenda prieš mano valią! Pievą įveikiu per minutę (labai fotografiška, beveik Henri Cartier-Bressonas)! O išvaikiusi piktadares

galiu dar kartą pakeisti rakursą. Sakau sau: gal paklausti, kaip gyveni. Mus skiriantys atstumai matuojant tradiciškai gal būtų daugybė kilometrų, neįveikiami kalnai ir upės, tačiau jei mes stovime upės ištakoje ir žiotyse, ar ji mus skiria? Čia ir fotografas pasakytų, kad suradus gerą žiūros tašką viskas tilps į vieną kadrą, nesvarbu, ką galvojame ar ką žinome. Paskambinu. Atstumas visai tinkamas. Maždaug kaip cikada, čirpianti sau pakrantės žolėj pagal „AC/DC“. Ir mes visi telpame tame kadre pasėdėti – su vaizdu į Nemuną, kengūromis, bebrais bei rytine kava.

Žiūrėki: linija pro stiklą
Praėjo posūkiu tyliu,
Rami šviesa pro švelnią miglą
Čiurlena pieno upeliu.

HENRIKAS RADAUSKAS, „Žiemos pasaka“

Trečia pamoka – linija

Sniegas. Baltas sniegas, kai kur pakeitęs vaizdą į negatyvinį. Tonai, pustoniai. Galime taip ir piešti – iš karto žymėtis pilkus plotus, šviesesnius, tamsesnius, palikdami baltus, kartodami juodus. Kaip fotografijoje ar litografijoje – viskas minkšta, *bokeh*. Švelnus teritorijų užėmimas, žymėjimas. Tačiau piešiniui svarbi ir linija. Baltame lape anglimi energingai braukiame juodą liniją – čia bus ranka. Pakelta. Štai petys. Numanomas. Kaklo linija, stuburo linkis, bangomis krintantys ką tik išleisti plaukai – nujaučiami labiau nei tos kelios švelnesnės linijos. Dalis veido. Nieko daugiau. Kur, kaip sėdi ši moteris? Ar ji basa? Gal žiūri į veidrodį? O gal pro atvirą langą vos prašvitus skverbiasi žiemos šviesa? Kiek vietos ji užima baltame lape? Atspėkite. Neatspėsite – ir kiekvienas atsakymas teisingas. Net visai gali būti, kad ji sėdi ant mitinio

jaučio nugaros, o tas su neįtikėtinu šiam gyvuliui miklumu skrodžia mėlynas jūros bangas. Kas galima Jupiteriui... Svarbu, kad moteris būtų nuoga, nes neįmanoma išmokti piešti nepiešiant aktų. Kaip ir fotografuoti? Kietomis linijomis studentai paišo jauną merginą. Nagrinėja struktūrą, aiškinasi, kur raumenys atsiremia į kelio girnelę, kur deltinis raumuo, šonkauliai, raktikauliai.

– Nepamirškite, gerbiamieji, – priekis, šonas. Kiekvienas, net apvalus daiktas turi priekį ir šoną.

Tas „daiktas" – tai jaunos merginos šlaunis, pereinanti į sėdmenis. Nepatyrusio piešėjo paversta kartoninių dėžučių rinkiniu – priekis, šonas. Linija, žyminti ne vos pakeltą smakrą, o žinojimą, kaip galva užsodinta ant kaklo. Nagrinėjant struktūrą, remiantis anatomijos žiniomis. Jauna mergina virsta nežinia kuo be amžiaus, jei ne krūtys, – sakyčiau, be lyties, nes vyro aktas rytoj bus nupieštas su tuo pačiu užsidegimu: priekis, šonas, kaulas, raumuo, sausgyslė. Daugybė linijų kompensuoja piešėjo pasitikėjimo savimi trūkumą. Žodžiai, žodžiai – čia klydau, taisiau, ištryniau, vėl pabandžiau. Žodžiu – stengiausi. Visos teritorijos užimtos, net kėdė aiškiai pažymėta. Mergina (jei tą vaizdą dar galima taip pavadinti) sėdi studijoje, dirba. Ir jokių čia jaučių, cikadų ar kitų neaiškių dalykų. Akademiniam piešimui reikia žinių. Fotografija ne tokia arši, joje sunku panaikinti odos švelnumą, plaukų žvilgesį, šviesai juos vos palietus. Tačiau ji taip pat pažymi viską, ką mato. Nebent meistras prigalvotų šešėlių, išplėšdamas iš tamsos tik pakeltą ranką, bangomis krintančius plaukus. Paslėpti juodoje, užtamsinti. Juoda turi savo kalbą – sunkaus audinio užuolaidų, kambarių, pilnų aistros, alsios nakties šnabždesių. Baltas popieriaus lapas visada bus ne tai, kas paslėpta, o kas dar nepasakyta. Švari ryto šviesa, antikos marmuras, dar netapęs kariatidėmis. Visi dar nepasakyti žodžiai, o ne šnabždesiai. Tik kelios linijos žymi numanomą kelią. Posūkis, tyla, linija, tyla. Nutylėti gali tik meistrai, žinau. Ir ta švelni, bet pilna energijos

linija, mums vienu ypu nupasakojanti ranką ir judesį, ateina vėliau, po daugybės kartoninių „priekis, šonas“ bandymų. Balto lapo tyla, kai viskas paliekama pasakyti pačiam. Ir viskas yra tiesa. Nors dvidešimt Odisėjų praplauktų pro šalį – kiekvienas gali sukurti savo dainos žodžius.

Vos pasisukusi mergina prisidengia baltumu. *Rami šviesa pro švelnią miglą čiurlena pieno upeliu.*

Ketvirta pamoka – kietašerdžiai ir minkštašerdžiai

Apie šerdis. Tik medžiai ir pieštukai jas turi. Tiesa, dar atominiai reaktoriai – iki baltumo įkaitusi reaktoriaus šerdis į atmosferą išmesdavo vis naujus milijonus kubinių metrų radioaktyviųjų dalelių. Piešiant šerdis ant popieriaus palieka savo dalelių, kurios matomos kaip pieštuko pėdsakai. Nemėgstu kietašerdžių, juos vartoja tik architektai savo plieno ir betono konstruktams, o kaip tokiu nupiešti vasario sniegą Lukiškių aikštėje, išgauti juodus liepų kamienus ir įžūlias kuosas, suoliukus, metalo patamsėjimus lietų jų kojų kampučiuose, įdubose? Sniegas viską padengia švelniai, kur reikia, išlinkdamas palei takų kraštus, priglusdamas prie šiukšlių dėžių, tačiau nesudarydamas jokių raukšlių, kad ir kokie sudėtingi būtų šviestuvų, liepų šakų išraitymai, – geras siuvėjas, puikų audinį pasirinko! Jis rupios struktūros, gali įžiūrėti kiekvieną ats-

kirą snaigę, sudarančią pirmykščio baltumo paviršių. Išsilankstę medžių šešėliai pataikūniškai prilimpa prie žiemos audinio. Kaip su tokiu kietašerdžiu pieštuku nupiešti sniego tylą, kai be garso krinta nuo medžių balti kąsniai, o katė, nepažeisdama nebylumo įžadų, praeina palei tako kraštą – jos mažų pėdučių įspaudas tik pabrėžia bendrą susitarimą: katė irgi apsirengusi baltai, ji kaip ir sniegas lengvai atkartoja, priima medžių šešėlius, visus pustonius ir tonus. Kodėl ne? Argi sunku, kai turi kailį, parūpintą to paties mago siuvėjo, – tobulai įstatytomis rankovėmis, be raukšlių, savaime atsinaujinantį! Šešėliams tenka išsiriesti labiau – išdidžiai iškelta uodega ir ūsai žingsniuoja po jais.

Pieštuko šerdis ir turi būti kaip tie šešėliai – paliekanti savo dalelių ant prabangaus popieriaus krempleno, o jei brauksi su kietašerdžiu pieštuku per gerą akvarelinį popierių, jo rupiame lyg paskutinis sniegas paviršiuje liks tik bjaurus rėžis. Sakai – niekas žiemos nepiešia? Tu teisus, įsivaizduoju menininkus, sėdinčius lyg kokie žvejai iki kelių pusnyse, šąlančiomis rankomis ir mėlynomis nosimis atidžiai piešiančius žiemos peizažus „iš natūros“. Bet žvejai gi sėdi! O menininkai, matyt, yra per jautrių sielų arba nosių, tai ir nepiešia žiemos, nors tu ką. Tie tapiniai iš nuotraukų ar iš atminties nesiskaito – tikras piešėjas kuria tik akis į akį su objektu. Kaip ir fotografas. Kitaip nei interpretatoriai. Na, gerai, gerai, visaip tame šiuolaikiniame mene galima, tebus kad ir iš atminties, svarbu nupiešti tą vasario mėnesio sniego sintetiką, žybčiojančią blizgučiais saulėje. Puikiai pagaminta – paprasta, saikinga, stilius išlaikytas, nieko rėksmingo, tik iki baltumo įkaitusi žiemos pabaiga.

Viduramžiais dažniausiai buvo naudojami sidabro ir švino pieštukai, šiais laikais – juodi grafitiniai. Šitokio pieštuko šerdis gali būti iš gryno vientiso grafito (pirmieji grafitiniai pieštukai ir buvo būtent tokie) arba iš grafito ir molio mišinio. Svarbiausia – šerdis turi būti minkšta, kaip ir sniegas, kad paliktų švelnų

pėdsaką, pataikūniškai priglustų prie rupios struktūros popieriaus, kad įžiūrėtum kiekvieną granulę, sudarančią šešėlių nėrinį. Suoliukus Lukiškių aikštėje. Katę, slepiančią džiaugsmą po išdidumu, – laukas! Paskutinis, todėl tobulai baltas sniegas!

Mylim mes tuos minkštašerdžius. Jų juoda yra tikrai gili, pilna, lyg sandėliukas po laiptais, kuriame, žiūrėk, dar kokią dėžę su senais negatyvais rasi. Na, gerai, dėl negatyvų aš pajuokavau, sandėliukas, tas pats, kur nuo dienos tamsa slėpėsi, – Donaldo Bisseto nuosavybė. Minkštašerdžių pilkų pustonių begalybė panaši į gero pianisto atliekamą noktiurną. Jie patys kaip geri fortepijonai, smuikai, violončelės, klavesinai, ukulelės, dūdmaišiai, nors jei koks mulkis tokį pagriebs, tik viščiukų valso tratata gali išgroti, ir viskas. Mylim mes tuos minkštašerdžius už jų švelnų aistringą prisilietimą, ir gerai, kad linija neaštri – sniegui, paskutiniam vasario mėnesio sniegui to visai nereikia. Ir man nereikia. Kam gali patikti griežta, todėl visuomet apibrėžtai vidutiniška linija, paliekanti popieriuje ne tik pilkumą, bet ir bjaurų įraižą? O minkštas grafitas vos vos žybčioja šviesoje, primindamas prabangų sniego audinį ar slaptą fotografijos sidabrą.

Kai kada pieštuko apvalkalo gali ir nebūti (visas pieštukas kaip vientisa šerdis). Išgrodamas Lukiškių aikštę, katę, vos pastebimus rankų susilietimus minkštašerdis grafitas įkaista iki baltumo ir sukelia atominę reakciją. O ko mes tikimės? Vis tų atominių reakcijų, amžinai besitęsiančių atominių reakcijų. Kartais net sprogimai mums ne pro šalį, jei jie ne Černobylio, ne norvegiški, o tarp kokio Jono, Petro ir Lukiškių aikšte praėjusios Anos.

Penkta pamoka – pakalbėkime apie trintuką

Pakalbėkime apie trintuką. Pavasaris toks klasikinis – ne tas saulėtas šiltas, kai pergalingai ištirpsta sniegas, žaliuoja žolė, žvygauja iš džiaugsmo paukštukai, ne, pavasaris klasikinis – tai cepelininis dangus, visur ant šaligatvių kalnais tysantys pilko ar juodo sniego palaikai, užnešti žemėmis, lėtai lėtai bandantys pereiti į aukštesnę būseną – tapti tepaluotomis balomis, taškomomis pravažiuojančių automobilių ant bent kiek šviesesnių mūsų paltukų, todėl rengiamės juodai – pavasaris. Bet mes čia susirinkome ne dėl paltukų spalvos, kurie nebus sodriai žali, joks sovietinės kariuomenės papulkininkis nelieps nudažyti žolės, – mes ketinam pasikalbėti apie piešimą. Na, ir paišysim cepelininį dangų, vis tiek piešimas nespalvotas – panašus į pavasarį, bent jau šiandien man taip atrodo. Ir kaip gali kitaip atrodyti, kai net šuo, kurio šonus jį kūręs

senasis dizaineris nudažė gražia ochros spalva, pabėgiojęs lauke tampa būtybe iš nespalvotos fotografijos, ir dar nekokybiškos, nes nėra juodos. Spėju, kad ta spalva vadinama „kažkokia“. Taip ir piešiant – kažkodėl įprasta, kad studentai ima ne baltą popierių, o tą, vyniojamąjį, kurio spalva irgi „kažkokia“. Tada kad ir ką darytum, piešinyje niekada nebus švytinčio balto sniego, saulės blikų ant mūsų rankų prisilietimų, medus girgždės tarp dantų smėliu, o vynas? Vyno šiame purviname pasaulyje būti iš viso negali. O jei toliau piešime štai ant šito vyniojamojo popieriaus kad ir pieštuku, išeis tai, ką vadiname pavasariu – gurgždanti smėliu senamiesčio gatvė su nudryžusiu bomžu prie konteinerio (oi, tai ne klasika, geriau nei konteinerių, nei bomžo nepiešti), balos balos, dar viena bala, kurioje per žiemą nusišėrusi Visų Šventųjų bažnyčia, iškastruoti medžiai – būtinai kiekvieną pavasarį kartojamas ritualas: nupjauti visas šakas, palikti tik biges, kad per daug gerai nesijaustų. O kam jiems pavasaris, jei mes jo nejaučiame? Dangų dar galima patrinti pirštu, delnu, rankove, kad būtų murziniau, štrichai, štrichai vienas ant kito bus dar per gyvai. Senamiesčio gatvė, menanti šimtmečius, sakome mes, dar pamurzindami šešėlius, paslaptinga ir klasikinė lyg Janas Bulhakas, – dar patamsindami langus, tragiška lyg Abdono Korzono likimas, pamanome sau, dengdami dar vieną „kažkokio“ štricho sluoksnį. „Lietuvoje mėlyno dangaus nebūna“, – kadaise man sakė Ričardas Vaitiekūnas. Būna tik klasikinis pavasaris. Tai ištvirkę impresionistai sugalvojo baltą drobę, mėlyną dangų, atspindžius ant medžių lapų, moterų šypsenas. Pas mus medžiai net šakų neturi, kam jos jiems? Ir paukštukai parskrenda net ne juodi ir balti, o „kažkokie“. Tik varnėnai nelabai dera prie klasikos, per vikrūs vis dėlto, o dar ir žvilga, todėl geriau tegul slepiasi. Jau nekalbu apie kiškius bei voveres. Tai visiškai neleistina, kaip koks vamzdis, dar sugadins jautriai desperatišką lietuviško pavasario nuotaiką. Geriau dar kartą padenkime viską tankiu štrichu – kad neblykčiotų švieses-

ni tarpeliai kaip paltukai – vandeniu juos, tepaluotu vandeniu iš balos. Kad žinotų. Stogus, kiek jų matyti, prašome irgi padengti, na, bent jau samanomis. Va, taip žymiai geriau – jaučiamas mūsų senamiesčio autentiškumas. Baltos užuolaidos languose? Jokiu būdu! Čia seniai tik kontoros, o jose – žaliuzės, ir pageidautina ne baltos, turi būti, na, kažkokios. Kad netrukdytų susikaupti. Štai todėl ir noriu su jumis pakalbėti apie vieną įrankį – trintuką. Man vis dar geriausias tas, su drambliuku, nes trintukas neturi kvepėti kramtomąja guma, kaip būdavo mūsų vaikystėje, tokie rausvi, berods, lenkiški, jie netrindavo, o tik tepdavo dar labiau. Trintukas turi būti švelnus ir minkštas, galima sakyti – purus, ne per tankus, su smailiu kampuku. Ir tada... Tada galima jį paėmus į rankas perbėgti per visą mūsų senamiesčio gatvę su vėjeliu, su rytine saulės šviesa, truputį išprotėjusia, lyg baltas vynas. Kairiajame viršutiniame kampe išvalykime dangų, gal nebus jis mėlynas, bet bus šviesus. Prašom – blikai nuo saulės languose, ant stogų, priverskime skambėti bažnyčios varpą – atšvaitų jam, atšvaitų. Blikai praeivių akyse, katinų kailyje, tegul bus ir balose, tada atsispindės ryški Visų Šventųjų bažnyčia, žinoma, balti *ploščiukai* būtini, gal tai damai ir šviesius aukštakulnius? Žvilgesio jiems, žvilgesio. Nušveiskime šaligatvius. Kad jau neturime švarių, tai gal padenkime juos saulės lopais? Kaip ir apšepusias per žiemą namų sienas. Na, trintukas nenupieš jums čia voverių, žalios žolės, medžių lapų, nenupieš šiai nuliūdusiai Juliette Binoche jos išsvajotos geltonos rankinės, o gal mėlynakio vyro? Bet jei gerai pasiausim, žiūrėk, senamiesčio gatvėje ims ir ateis kitoks, ne tas klasikinis pavasaris. Pagaliau juk Juliette Binoche irgi klasika, mes verčiau paieškosime ko nors pačioje saulės šviesoje, pačiame siautime, bliko šerdyje, svarbiausia – trintukas turi būti minkštas, ne per tankus ir su drambliuku. Kaip visi svajonių įrankiai.

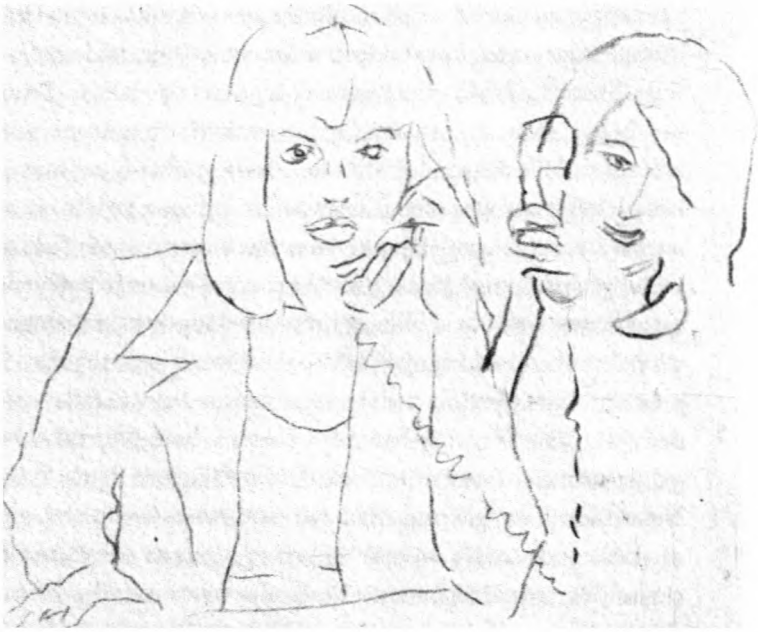

Something
for adults?

NE(SU)SIKALBĖJIMAI

„Labas, kaip tu?“

Karštis duslus lyg į krūvą sumesti panešioti drabužiai.

– Labas. Baigiu prasirūkyti. Galvoju apie ją nuolat. Ji nuo pa-auglystės įsimylėjusi mano fotografijas. O aš ją įsimylėjau. Vakar sakė, kad pasiilgo. Rašo laiškus, užvertė mane laiškais. Kalbamės telefonu iki paryčių.

– Seniai?

– Kasdien laukiu, kada ji ateis.

– Seniai bendraujat?

– Septyniasdešimt penkias dienas. Vakar atidaviau pietums savo cepeliną. Kalba, kad aš jos angelas sargas. Susirinko visas mano nuotraukų skiautes. Sako, būsiu jos draugas amžinai. Aš pripratau gyventi vienas.

– Labas.

– Saliut. Kaip tu?

– Vakar iki nakties fotografavom interjerą. Rotušėj. Jos pirmas užsakymas. Žinai, ten dabar tik stiklas ir plienas. Ateities architektūra. Kosmosas. Nėra kampų, nėra durų, nėra laiptų. Langai ir plienas. Per daug atspindžių. Sunku. Pati nepadarytų. Niekad. Paėmiau ją už rankos. Sėdėjom susiėmę už rankų. Gėrėm vieną kavą. Ji mėgsta su pienu. Bėgau į septintą aukštą grietinėlės. Paskui ledų. Ji sakė, kad aš genialus. Per jauna, o aš senas. Bijau. Amžiaus skirtumas.

– Kuo ji vardu? Silva? Gražu.

– Ji tokia subtili.

– Labas, kaip sekasi?

– Karšta, bandau dirbti.

– Ir aš bandau, bet negaliu. Negaliu. Galvoju apie ją nuolat. Manau būti su ja. Gyventi.

– Labas, ar galiu tave patrukdyti? Nemiegi?

– Dirbu dar. Karšta. Pelija net sūris.

– Ką rašai? Ruošiesi paskaitai? Ooo... Negaliu. Nervinuosi. Ryt Silva ateis, fotkinsiu ją. Kaip manai, ar turėčiau nupirkti ko nors? Sako, kad aš jos vienintelis draugas. Sako, kai išsiskirsim, būsiu vis tiek draugas amžinai. Tik draugas nenoriu. Galvoju būti su ja. Gyventi. Išgersim šampano. Kaip manai, ar tinka šampanas, kai taip karšta?

– Geriau balto vyno.

– Kokio? Gerai. Pasėdėsim romantiškai. Pripratau būti vienas.

– Labas. Čia aš.

– Kaip sekėsi vakar su Silva?

– Pasėdėjom romantiškai. Rytą gėrėm vieną kavą. Sako, kad aš esu jos angelas sargas. Kad aš genialus. Per jauna, o aš senas. Bijau. Amžiaus skirtumas. Krepšinį žiūrėsi ryt? Užsuk pas mane, pakalbėsim, man reikia tavo patarimo. Tu tokia subtili...

– Labas, klausyk, neseniai jai skambinau, neatsako. Paskui atsiliepė – sėdi senamiesty, „Akropoly", su draugu, alų geria. Man pasirodė, kad jau girta. Kaip manai, ar tik alų geria? Atseit kolega. Vos liežuvį apverčia, sako, kad mane myli. Kad daugybę metų įsimylėjusi mano fotografijas.

– Labas, galiu dar patrukdyt? Nemiegi? Tu viena?

– Ne, dar dirbu. Viena.

– Ką rašai? Pamiršau pasakyt – girdėjau tavo paskaitą. Buvau. Labai. Klausyk, man ką tik skambino Silva, sakė, kad mudviem nieko neišeis – amžiaus skirtumas. Sako, būsiu vis tiek amžinai draugas. Tik draugas. Tik draugas nenoriu. Galvoju būti su ja. Gyventi. Ją įsimylėjau. Jau pasiilgau. Rašau jai laiškus, užverčiau ją laiškais. Negaliu. Sako, kad viskas baigta. Kad aš per daug pripratęs būti vienas. O tu kaip? Užsuk būtinai, ryt krepšinis. Baltarusija su Argentina. Pradėjau domėtis. Pakalbėsim, tu moki patarti, kaip man elgtis.

– Čia vėl aš, kur dingai? Skambinau daug kartų, neatsakei. Aaa, paskaitos... Tu viena?

– Vakar geras krepšinis buvo, įdomios rungtynės.

– Smagiai pasėdėjom. Sakei, tau patinka mano fotografijos? Apie mane skaitei paskaitą. Kalbėjomės su Silva telefonu. Aiškinomės. Viskas kaip supelijęs sūris. Silva sako, kad viskas baigta. Kad aš per daug pripratęs būti vienas. O tu kaip? Maniau, gal išlįsi kur, pasivaikščiotume? Ne? Vakar mudu taip smagiai „Akropoly" pasėdėjom. Senamiesty ir vėjelis prapučia, ir jauku. Ateisi vėliau? Faina, pakalbėsim. Tu tokia subtili.

– Tu viena? Ką veiki? Žinai, žiūrinėju Silvos nuotraukas. Lyg seni drabužiai, sumesti į krūvą. Amžiaus skirtumas. Ji vėl man rašo laiškus, užvertė laiškais. Kaip draugui. Noriu būti vienas. Noriu, kad viskas būtų baigta. Baigiu prasirūkyti. Čia jauku. Užsuk. Pasiilgau. Nufotografuočiau tave. Pasėdėsim romantiškai.

– Labas, Silva. Kaip tu? Geri alų? Su kolega? Valgai cepelinus? Aš vėl įsimylėjau. Ji pasakė, kad patinka mano fotografijos. Paskaitą apie mane skaitė. Kalbamės telefonu iki paryčių. Antradienį ateis, fotkinsiu ją. Rotušėje. Nervinuosi – ten per daug atspindžių. Kaip manai, ar turėčiau nupirkti ko nors?

– Balto vyno ir sūrio.

Pasikalbėkime

Frazė „man reikia su tavim pasikalbėti“ reiškia visišką fiasko. Žlugimą. Pasikalbėjimas yra toks dalykas, kai du žmonės jau nebegali paprastai išspręsti susidariusios situacijos ir bando susėdę prie stalo (keista, bet tie svarbūs pokalbiai vyksta būtent prie stalo) sužinoti, ką vienas ir kitas jaučia, galvoja. Stalas būna su puodeliais kavos, arbatos, su vyno taurėmis, su maistu arba be jo, retkarčiais užtiestas staltiese kavinėje, virtuvinis stalas, bet koks, tik ne rašomasis, nors gal ir toks pasitaiko. Keistas baltas ar nedažyto medžio (mano vaizduotėje jis dažniausiai baltas) stačiakampis nežinia kodėl vaidina itin svarbų vaidmenį tame „pasikalbėkime“. Lyg kokia scena rankoms, kurios nervingai liečia puodelio ąselę ar iš staltiesės kampo bando išlankstyti laivelį. Ir kaip ne nervingai, jei tai tokios situacijos, kai pats

įsipareigojimas pasikalbėti atima bet kokią progą juokauti ir taip sumažinti įtampą. Tas baltas laukas skirtas nematomiems žingsniams, kariuomenei sutelkti, pėstininkų būriams ir apkasų juostoms. Žodis „pasikalbėkime" reiškia, kad derybos nepavyko, žvalgyba neparnešė jokių duomenų, iš kurių garbūs strategai galėtų padaryti nors patenkinamas išvadas. *Разведка боем.* O jei jau sutelktos pajėgos matomos už artimiausios kalvos, tik negali suvokti, kiek dar jų paslėpta, ar priešlėktuvinės raketos materializuosis tame baltame lauke, jei jau ore gali justi kažką panašaus į napalmą, nepanaudotą, bet esantį kiekvienoje staltiesės raukšlėje, kaip tada pasikalbėti apie tai, ką mes jaučiame vienas kitam? Tad ir pasikalbame tik apie tai, ką galvojame. O galvojame, kaip apsaugoti savo jautriausias vietas, kaip vėl negauti kadaise patirtų sužalojimų.

– Kaip laikaisi?

– Sirgau (akių uždegimas ir kosėjau), neišėjau iš namų savaitę.

– Pervargai. Aš irgi pastaruoju metu miegu labai prastai arba po keturiolika valandų. Ta konferencija buvo per didelis krūvis.

Patyli.

– Kaip darbai? – klausia ji. O ko klausti?

– Naujų strategijų režimu. Ataskaitos...

– O jeigu jūs...

– Mums kainuoja tiek, uždirbame tiek... Reikėtų... Bandysime... A, tai gerai, teisingai mąstote.

Rankos ant balto stačiakampio stumdo puodelius. Tyli generolai ir strategai, negaudami jokios informacijos apie pašnekovo ketinimus. Darbas nėra ketinimai. Nėra?

– O tu mus dar sutiksi konsultuoti? Ar jau ne?

Ji sutiks, žinoma, jei nebus įskaudinta, sunaikinta taip, kad neliks resursų tai daryti.

– Mums kainuoja tiek tūkstančių, o uždirbame tiek. Projektų vadovai... Mokymai...

– Rinkodara? – ji paliečia dar šiek tiek rūpimą temą.

– Pozicionavimas... Kainos strategija... Einu paieškosiu cukraus, – sako jis atsistodamas.

Trumpas žvilgsnis. Strategai sukrunta: kas gi čia dabar? Gal tai jau viskas, pabaiga, abejingumas? Gal pajėgos pastarąsias savaites kauptos veltui? Pašaukti rezervininkai, išleista du milijonai lankstinukų su svetimų miestų žemėlapiais. Ne, nebus jokių kovų, nes jo kariuomenė seniai turi savus mūšius, savas drabužių klostes pasislėpti, akis, kitas akis susiliesti ugnimi, ne jos. Baltas kvadratas tyli, per sunku atspėti, kur dabar yra jo minų laukai ir sunkioji artilerija.

– Aš tuoj ir eisiu, – sako ji, susirinkdama savo pavargusius nuo nežinios generolus, strategai eina rašyti prašymų atleisti iš darbo, – tik pabaigsiu arbatą gerti.

O ką reikėtų sakyti? Arbata kaip tyčia karšta. Dar teks pasėdėti.

– Mes kraustomės į naujas patalpas, – sako jis, – plečiamės, geresnis privažiavimas. Už savaitės jau būsime ten.

„Turėjome numatyti, kad kovos su manimi nuo pat pradžių buvo tik apgaulingi manevrai kitam, svarbesniam jo mūšiui“, – pasirašo sau nuosprendį jos generolai ir keli garbingai nusišauna parėję namo ir atsisėdę prie rašomojo stalo. Rašomieji stalai neskirti deryboms, jie va kam tinkami. Tai pamačiusios klykia naktiniais vilkinčios jų žmonos ir meilužės.

„Laikas viską baigti, – sau liepia ji. – Kiek galima klausyti to riksmo.“

Kaip ir turėtų būti pagal gerą scenarijų, čia staiga pasirodo kolega. Lengvas zomšos švarkas ir atsainus dviejų dienų barzda papuoštas veidas išnyra šalia stalo. Į uodegą surišti plaukai simbolizuoja kūrybininko statusą.

– Atėjau peržvelgti tų sutarčių, kurias minėjai, – sako lengvai.

Ji irgi šypsosi, sveikinasi, tik rankos miršta ant balto kvadrato scenos – lėtai lėtai. Dainuoja Leonardas Cohenas. Labai dera prie liūdno finalo. Ir apie meilę, viskas atitinka temą.

– Aptarinėjate strategijas? – kolega žvilgteli įtariai, matyt, turi uoslę napalmui, kad ir nepanaudotam. – Abejojate? – prideda žiūrėdamas į tuščią baltą kvadratą, kur nieko neįvyko.

– Čia dama mano jausmais jai abejoja, – sako jis, sukiodamas rankoje tuščią puodelį.

Štai ta laukta frazė. Ką dabar pasakytų garbieji strategai? Bet, deja, jie jau seniai atleisti iš darbo, nusisamdę barmenais ar augina sode braškes, todėl nieko nei išgirsti, nei patarti negali.

– Pavėluosime į susitikimą, o dar žadėjai padirbėti prie šių popierių, aš turiu keletą minčių, – nekantrauja kolega.

Kūrybininkai privalo turėti minčių, stilingų, kas be ko. Dailių ir įtaigių. Kam rūpi kažkieno jausmai? Tik ji minčių šiuo metu neturi. Serveriai išmontuoti, tiek karštieji, tiek šaltieji karai baigti.

– Man irgi jau laikas bėgti, – susizgribusi mesteli.

Neduok Dieve, dar atrodys, kad kažko lūkuriuoja. Pavyzdžiui, kokio jo žvilgsnio, pasiūlymo, prisilietimo. Visi pakyla, atsisveikina. Šiek tiek nejaukumo, iš kažkur pakibusi trumpa pauzė, bet vikrus padavėjas ją greit nurenka nuo stalo kartu su tuščiais puodeliais.

„Regis, turėjau pirštines, na, kurgi jos?“ – viskas kaip visada, vyrukai jau nuėjo, tik ji ieško kažko, gal tikrai pirštinių. „Nejaugi pamečiau?“ – tikrina kišenes.

– Panele, ar šitų ieškote? – sako padavėjas, ką tik valęs trupinius nuo neįvykusio mūšio lauko.

Vyrukas su kavinės firminiais marškinėliais, žyminčiais padavėjo statusą, vos vos palinksta prie jos ir beveik į ausį, labai jau konfidencialiai ištaria:

– Pasikalbėk su juo, pasakyk tiesiai: „Aš tiesiog kartais bijau.“

Ji staigiai atsisuka, bet padavėjas jau ramiai stumdo kėdes.

„Ar tikrai taip pasakė? Kažkaip labai primena iš darbo atleistą strategą“, – šmėkšteli mintyse išeinant.

– Pasakyk... – stūgauja tarp staliukų nusišovusių generolų šmėklos. – Parašyk jam laišką...

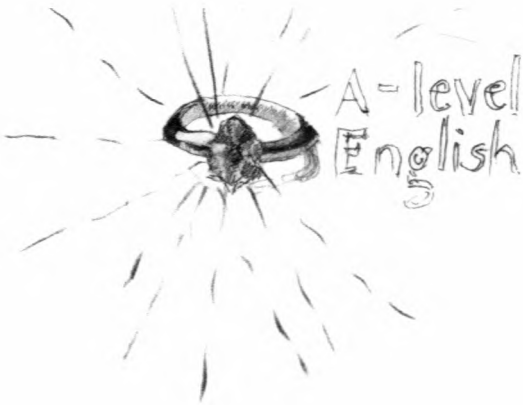

„Kalėdų Seneli...“

Šeštadienio rytas, Kūčių šeštadienio rytas. Varau per skambantį nuo šalčio orą pirkti paskutinių dovanų. Sniego, kaip ir kasmet per Kalėdas, nenumatoma. Iš ryto – lyg šuo užkapstytų savo kakutį (paeina tris metrus į šoną ir kelis kartus užpakaline koja kepšteli žemę) – visiškai formaliai nukrito kelios snaigės. „Užkasiau.“ „Pasnigau“, – sako gruodis beveik kiekvienais metais, belieka jam dėkoti, kad maloningai sutiko nelyti. Vilniuje gatvės skamba ne tik nuo bergždžio, nes besniegio šalčio, bet ir nuo mano žingsnių. Esu turbūt vienintelė praeivė šį šeštadienio rytą, nors tikrai ne ankstyvą. Galima sakyti, jau vidurdienis. Šurmulys liko prie turgaus, kur dar griebiamos paskutinės silkės, kūčiukai, morkos, bulvės ir grybukai. Netikiu, kad visi visi spėjo nupirkti dovanų savo šeimai ir draugams, tačiau dauguma parduotuvių uždarytos,

o tų, kurios dirba, silpnai apšvietuose languose matyti vienišos pardavėjos, bandančios kaip nors nesmigti iš nykumo. Gatvėje nė vieno žmogaus. Tuštuma aidi, braška nuo šalčio su kiekvienu žingsniu, prie Režisierių namų pravažiavęs dviratininkas ne tik negelbsti situacijos, o tik dar labiau sustiprina makabrišką įspūdį, – vis dėlto gruodžio pabaiga, dviratininkams aiškiai ne laikas. Kaži ką galvoja Kalėdų Senelis, klaidžiodamas kaip ir aš tuščiomis Vilniaus gatvėmis, bergždžiai skambindamas varpeliais? Niekas nepastebi jo išdabintų rogių anei elnių šelmiškomis akimis ir raudonomis klounų nosimis. Visi dingę, gal darinėja silkes ar pjausto bulves baltai mišrainei.

Visad nekenčiau dovanų pirkimo, maniau, kad svarbiausia yra nuoširdumas, o ne dovanos. Tačiau šiemet viskas kitaip. Savo draugui Arnui „Blow up" parduotuvėje nupirkau kaklaryšį, tokį su labai smulkiais kiškučiais – iš tolo atrodo tiesiog ornamentas, tikiuosi, tiks. Anksčiau jis viską nešiodavo, ką nupirkdavau, o pastaruoju metu vis rečiau pavyksta pataikyti. Tėčiui išrinkau šviesiai mėlynus marškinius, jis kažkaip savimi nesirūpina... Varau per skambantį nuo šalčio orą ir mintyse kartoju: „Kalėdų Seneli, jei tu netyčia esi, sugrąžink kitais metais mano tėčiui tai, ką iš jo atėmiau. Būk draugas, padėk!" – nors Kalėdų Seneliu tikėjau gal prieš dvidešimt metų. Artėjančios šventės traukia iš dulkiniausių pakampių užslėptus norus, bando sugniuždyti užkraudamos pareigą švęsti, siautėja dėliodamos šeimos nuoskaudų ir atleidimų dėliones. Turbūt ir man atėjo laikas parašyti laišką kokiam Kalėdų Seniui, Dievui ar kam nors, kas galėtų išklausyti ir atleisti.

Dažnai prisimenu ankstesnes šventes, kai susirinkdavome prie stalo kikendami, mano draugas Arnas sėdėdamas šalia vis paglostydavo plaukus, kai pasakodavau tėčiui naujas idėjas, mes dažniausiai jas išplėtodavom drauge, sugalvodavom dar įdomesnių planų ateičiai. Buvome puiki kūrybinė grupė, tėtis lyg ir

nesikišdavo, bet paprastai taikliais klausimais taip puikiai viską sudėliodavo į vietas, kad man belikdavo tik įgyvendinti. Arnas kiek kitoks, jis tiesiog labai patikimas. Jis pirmasis ir pagrindinis mano fanas, visada mane palaikantis užkliuvus už piktų dėstytojų, nuobodžių paskaitų ar man svetimų dalykų. Žinojau, kad galiu daryti ką noriu – maištauti, provokuoti ar net daugiau, nesvarbu, ką pasakys tipo autoritetingi dėdės ir tetos. O tėtis buvo tikras Pegasas. Šalia jo visos idėjos tapdavo pačiomis nuostabiausiomis. Mes daug kalbėdavome apie gėrį – kaip labai svarbu nieko blogo apie kitus žmones negalvoti ir nesakyti.

– Visa tai tik dzenas, – mėgstama frazė akimirksniu nupiešdavo intelektualo aurą aplink gerokai žilstelėjusius, bet vis dar tankius liūtiškai susitaršiusius tėčio plaukus. Mes abu gyvenome pagal dzeno standartus – mano pasaulis kikeno, retkarčiais, žinoma, naktį pamiegodamas. Tėtis, aukštas gražus vyras, visada madingai neskustais skruostais ir sportiškais drabužiais, garsėjo kaip laisvas viengungis, jei galima taip švelniai pasakyti.

– Meilužės yra niekai, tai kaip pyragėlį suvalgyti, – sakydavo jis man, kai pamatydavau firmos buhalterės ar sekretorės gimtadienio nuotrauką, kur buvo aiškiai per meiliai apsikabinęs kokią merginą.

Ir aš taip manau. Kaip pyragėlį suvalgyti.

Tėtis dirbo (ir tebedirba) vienos reklamos agentūros direktoriumi ir puikiai suranda bendrą kalbą su solidžių įmonių rinkodaros vadovėmis, nes dažniausiai tai yra moterys. Simpatijų srovės kartais virsdavo elektros išlydžiais, bet aplink moterų daug, visos savarankiškos, išsipuoselėjusios ir dažnai vienišos. Ypač ištekėjusios moterys. Jas žavi jo žemas sodrus balsas, išsilavinimas, lengvas humoras. Jas žavi, taigi jis galėjo per daug nesivarginti, viskas klostėsi savaime, o kartais damas ištinkantys nervingi elektros išlydžiai paslapčiomis tik kėlė pasididžiavimą savimi. Taip, žinoma, kadaise mano tėtis buvo vedęs, o iš kurgi aš, nors mama

ir rado mane tarp žydinčių agrastų krūmų, tačiau taip buvo kadaise... Tada mes dar gyvenome penkiaaukštėje chruščiovkėje Brigitte Bardot prospekte. Mama jau daug metų Norvegijoje, ten turi naują šeimą. Tėtis vis dar jaučiasi pavargęs nuo begalinių kovų ir kaltinimų sunkmečio, lydėjusio vedybinį – kuris iš karto tapo skyrybiniu – gyvenimą. Ištisinės labai ilgos skyrybos. Todėl kišti galvą į naujų jausmų nasrus atrodė mažų mažiausiai neprotinga, ypač jei atviriems pašnekesiams turi suaugusią dukrą.

Tada ėmė ir netikėtai atsirado ji. Mūsų namuose! Apsigyveno, lyg vaikščiotų ne šio buto grindimis, o kažkur kitur kažkuo kitu. Lyg būtų pasilikusi savo mėgstamuose konceptuose ar kontekstuose. Atrodė, kad jos batai visuomet yra per kokį centimetrą ar du virš virtuvės plytelių, kilimo, laiptukų, net balkono lentų. Kartais, tiesa, užsidarydavo savo kambario duris ir dirbo dirbo. Tuomet buvo dar blogiau. Man atrodydavo, tarsi namuose kažkur būtų paliktas atviras langas. Tai baisiai erzino. Ji vaikščiojo kaip keistų kvepalų kvapas – būdavo, užbėga laiptinėje tikrai ne laiptais, gal mediniais senoviškais turėklais, bet greičiausiai sienomis, pralekia koridorių nenusiaudama aukštakulnių (grindų vis tiek neišpurvins, nes prie jų nesiliečia), įskrieja į didįjį kambarį ir čia kurį laiką tvyro ore – virš sofos ir krėslų, virš mandarinų, nugriebdama kokį vieną. Mikliais judesiais nusilupusi ištėkšdavo ryškią oranžinę spalvą į neprašvintančią gruodžio pradžios dieną. Sugriebusi žieveles tik švysteldavo durelėmis, slepiančiomis šiukšlių kibirą po plautuve. Tada kurį laiką tvyrodavo ryškaus žiemos mandarino kvapas, o ji tuo prisidengusi netikėtai išnykdavo. Mokėjo išnykti. Taip pat ir sekmadienį, atsikėlusi rytą, tvyrodavo susimaišiusi su šampūnų bei dušo kvapais, apkabinusi puodelį brangios Etiopijos kavos, kildama kartu su jos aromatu, pasimakaluodavo virš puode bulksinčios sekmadienio košės. Avižinė košė su sviestu tokia auksinė, aš ją labai mėgstu. Tik niekaip nesupran-

tu, kaip galima maišyti puodą nestovint ant žemės. Bet galima. Aš kartais tyliai stebėdavau, kaip ji valo dulkes nuo pianino, – atrodo, pirštų galais, tyrinėdama tokią panašaus efemeriškumo substanciją, tarsi kalbėdama su ja savo kalba apie kažką man nesuprantama. Aš žiauriai pavydėjau tos slaptos kalbos, kaip vaikystėje pavydėjau brolio ir jo draugo susikurtosios, nes buvau per maža dalyvauti jų žaidimuose. O tie statydavo iš „Lego" detalių savo geležinkelius ir garažus, prie kurių man neleisdavo prisiartinti, na, labai retai, sulipdę mažą kioskelį jų žaidimų miesto pakraštyje, man ten pavesdavo pardavinėti ledus, kad policijos, gaisrinės ir pienvežio automobilių vairuotojai galėtų sustoti ir nusipirkti jų už suplėšytus popieriukus-pinigus. Taip ir dabar puikiai jaučiu, kad kažkur ten yra jos geležinkeliai, tolyn švilpiantys traukiniai, kurių mašinistai, išlipę kokioje priemiesčio stotelėje ir atsainiai atsirėmę į savo garvežį, valgo ledus. Jaučiu, kaip tolumoje švilpia jos greitkeliai, pilni nuostabiausiai raudonų gaisrinių, bravūriškai atsismaukusių kepures policininkų ir dar ko nors, ko manęs broliai visai neišmokė, – gal aukštakulnių batelių, šukuosenų ir premjerų. Kai tavęs laukia tiek nuostabių dalykų, gali ir indus plauti prie jų neprisiliesdama, lengvai šluostyti iki blizgesio taures, nes vakar buvo daug svečių. Kai kurie taip pat atrodė neliečiantys grindų, vynas tekėjo kažkur už jų pokalbių ta man nesuprantama kalba apie kaukiančias lyg policijos sirenos idėjas, apie tapybos laką ar gaisrinių spalvos performansus.

– Mene nėra klaidų, yra tik neįsigilinimas, nesugebėjimas artikuliuoti ir konteksto nežinojimas.

– Gyvenime taip pat... Dažniausiai blogis yra tik neįsigilinimas, nesugebėjimas komunikuoti ir konteksto nežinojimas...

Vis girdžiu jos balsą, sakantį šią frazę.

– ...apie kalbą ir moteriškumą...

– Gal norėtųsi apie žmogų ir jo susikuriamą pasaulio vaizdą, t. y. žmogaus interpretuojamą pasaulį.

Sužinojusi, kad ji ruošia vakarėlį, ir aš pasikviečiau savo draugų. Norėjau pasilinksminti. Gera, kai susirenka daug pažįstamų, kartais smagu prijungti ir tuos, kurie neturi kur dėtis ar nežino, kur Vilniuje nueiti.

– Gal pyrago?

Jos keptas pyragas išnyko akimirksniu, mums gi taip pat galima pasivaišinti! Bent jau tada taip atrodė. Pati kalta, kad per mažai iškepė, na, tai jos svečiams nelabai liko... Mačiau, kaip kelios pagyvenusios moterys dėbčiojo į mus, kai susėdome ant grindų, o Ramūnas rodė visokius savo bajerius grodamas gitara. Kikenome iki paryčių, klausėmės muzikos ir rūkėme žolę. Vakarėlis atrodė super. Tiesa, mano draugas kažkaip šį kartą nelabai norėjo ilgai pasilikti, nes jam ryt reikėjo į darbą, bet ir be jo buvo faina. Jaučiausi kaip seniau, kai buvau pirmų kursų studentė, kai mano draugai čia rinkdavosi ir diskutuodavo kiaurą naktį su tėčiu. Brązgindavome gitarą. Tėtis tai tikrai moka! O jos draugės taip pat kažkokios greit išnykstančios, staigiai dingo ir kiti, vadinantys save menininkais. Na ir kas, kad tai žymus skulptorius ar poetė. „Pagalvok! – maniau sau, – svarbiausia, kad geras žmogus būtų, o tie, kurie apie kitus blogai galvoja ir visaip dėbčioja, nėra geri. Mes linksminamės. Mums viskas patinka."

Ir indų nereikėjo plauti po vakarėlio. Ji atsikrausčiusi apsiėmė tvarkyti namus. Todėl aš visai nieko neploviau. Jei pati nori, reikia leisti...

– Mokslai, – sakiau sau, sakiau tėčiui ir Arnui, o jie tik pritarė. Studijos svarbu.

Bakalauras, magistras, žodžiu, su tėčiu smagu. Kartais užsukdavome atsitiktinai. Gerai, kai gali bet kada pasirodyti su draugais, sėdėti iki paryčių, diskutuoti apie muziką.

Arnas jau užima geras pareigas, rūpinasi mūsų abiejų finansais, be to, jis toks atsakingas. Ir mane labai myli. Aš taip nesugebu, bet

abu su tėčiu vis juokiasi iš nesąmonių, kurias sugalvoju, ir visaip mane palaiko.

O ji ėmė ir atsikraustė į mūsų namus! Bėgte užbėgo turėklais, apsivyniojo kaip koks kvapas tėčio galvą ir tvyrojo virš mano grindų, mano kilimų, mano krėslų. Žodžiu... Be to, ji visai negraži. Mano tėčiui reikia gražesnės. Žodžiu, ta tėčio nauja moteris mane nervino. Ir visai nebuvo geras žmogus! Jaučiausi, tarsi būčiau nebe savo namuose. O šitie namai tai mano! Mano draugams irgi kartais atrodydavo, kad ji mūsų nemėgsta. O tie, kurie kitų nemėgsta, yra blogi žmonės... Ir dar smulkmeniški.

– Labai prašau, nesuvalgyk mano sūrelio, čia pusryčiams, – ne kartą bandė sakyti ji.

Bet aš netyčia suvalgydavau tą jos sūrelį, kai tik gaudavau progą. Jei nusipirkdavo daugiau, pavaišindavau draugus. Ji gi gali vėl nusipirkti...

– Gal norite sūrelių?

Ir tada, kai ji sirgo, aš tiek daug padėjau... Tėtis paprašė, kad kol po ligoninės kiek atsigaus ir galės vėl daugiau vaikščioti, aš jai nors valgyti nupirkčiau. Ir jis taip sakė:

– Ai, nieko čia rimto...

Pirkdavau tą maistą. Tiesa, tuo metu man kažkaip buvo sunku, labai jau daug vakarėlių pasitaikė, tai vis neatsikeldavau. Na, bent jau vakare tai pavalgyti gaudavo. O ką, mano, man nesunku? Dar tie užsieniečiai atvažiavo, o mūsų su Arnu butas mažesnis, todėl tėtis leido jiems čia ant sofos nakvoti. Gal ir triukšmingai elgėsi, bet reikia priprasti – italai visad tokie... Vis tiek kitame kambaryje gulėjo, koks jai skirtumas. Kažkaip linksmai tada laiką leidome. Tik Arnas man priekaištavo, kad žmogui gal blogai, gal reikia ką padėti. Taigi aš ir padėjau. Na, čia kažkaip su Arnu mes nesutarėme, bet aš tokiais atvejais žinau, kaip pasišypsoti jam, moterys tai moka. Ir ta jos liga ne tokia rimta atrodė. Vėl tvyros paskui namuose virš mano vaikystės krėslų, sofų, pianino...

Kartais netikėtai užėjusi girdėdavau, kaip jie barasi:

– Gal tie italai galėtų kur kitur nakvoti? Man taip sunku, noriu išsimiegoti...

– Negi dabar žmones į gatvę išvarysi?! Ji ne specialiai, tiesiog užmiršta, – gynė mane tėtis ir aš supratau, kad laimėjau.

– Jei teisingai žiūri, visa tai tik dzenas, – pridėjo savo mėgstamą frazę.

Aišku, kad tarp jų nebuvo viskas gerai. Ji visai netiko tėčiui.

Artėjo Kalėdos. Kažkaip labai jau nenorėjau tų sėdėjimų prie stalo, valgio gaminimų, gal todėl pasikviečiau dar keletą savo draugų, kurie neturėjo su kuo švęsti. Žodžiu, Kūčios buvo pilnos žmonių, klegesio, nors Arnas ilgai burbėjo, kad tai šeimos šventė, Kūčios, ne Kalėdos. Taip prisijuokėm su tėčiu, nes mano draugai pasakojo apie savo keliones po Krymą autostopu, o vienas iš jų netyčia turėjo pyragėlių su žole, tai prisiragavom... Man buvo labai linksma, tik Arnas nevalgė, atrodė paniuręs, sėdėjo prie skaipo ir kalbėjosi su įmonės partneriais, o jinai tyčia išpleveno į savo kambarį. Nors po ligoninės nepleveno, tiesiog išnyko nuo stalo.

– Blogai jaučiuosi. Pykina.

Bjauru, kai apsimetinėja. Puikiai mačiau, kad ji nemėgsta manęs ir mano draugų. Tai ir sugalvojo tą pykinimą. Kad tėčio dėmesį atkreiptų. Bent jau tada taip maniau. Nujaučiau, kad jie vėl barsis. Ir gerai – ji mano tėčiui visai netinka.

Mėgstu Kalėdas, o Naujuosius nesuprantu, kaip švęsti. Kas čia per daiktas toks – Naujieji metai? Kalėdos tai šeimos šventė, gali pabūti su artimaisiais, o per Naujuosius ką? Karnavalas? Primityvu. Tai nusprendžiau šiais metais jų nesutikti. Ir tėtį prikalbinau. Skelbiame Naujųjų streiką! Po darbo pakviečiau kartu papietauti – aš, Arnas ir tėtis, nes taip norėjau pasišnekėti. Juokėmės, kad galime Naujųjų nešvęsti, kad tiesiog pietaujame. Ar vakarieniaujame. Kažkaip bekalbėdami ir saliutų sulaukėme. Tėtis norėjo

eiti, bet aš visaip įkalbėjau, kad dar su manim pabūtų – gali gi nors retkarčiais su dukra pabendrauti... Na, kol vyną išgersime. Gal truputį užtrukome. Grįžo namo jau gerokai po dvylikos.

– Ji išėjo, – pasakė man po poros dienų. Tada iš tiesų tik palengvėjo.

– Ar bandei skambinti? – dar paklausiau.

– Bandžiau, telefonas išjungtas. Kai pasakiau, kad Naujųjų nešvęsiu niekaip, o ji gali veikti ką nori, kad būtų geriausia gulėti lovoje, nes vis tiek blogai jaučiasi, tik nutylėjo, o grįžęs neberadau. Nebuvo ir jos daiktų.

– Visa tai tik dzenas, – bandžiau pajuokauti ar paguosti, net nebežinau, bet ši frazė kažkaip nenatūraliai kietai liko styroti ore.

Tik tada sužinojau, kad ji laukiasi.

– Tėti, kodėl tu man nepasakei?! – berods, net riktelėjau iš netikėtumo.

– Neišdrįsau, įsivaizdavau, kaip tu sureaguosi...

Žinoma, jai nebuvo sunku išeiti. Tiesiog išnyko įprastu būdu – kaip keistų kvepalų kvapas žiemą atidarius langą.

Tėtis nieko man daugiau nesakė. Bet nustojo juokauti. Blogiausia, kad būtent tada pirmą kartą susipykome su Arnu. Jis manęs nepalaikė! Apkaltino, kad tai aš ją išėdžiau. Nesuprantu, kas atsitiko, bet su Arnu vis rečiau berandame bendrą kalbą. Jis ir vakarais pasinėręs į savo darbą. Vasarą atostogaudami Graikijoje tik ginčijomės dėl kiekvieno nieko.

– Meilužės yra niekai, tai kaip pyragėlį suvalgyti, – sako jis man, kai pamatau kompanijos buhalterės ar sekretorės gimtadienio nuotrauką, kur aiškiai per meiliai apsikabinęs kolegę.

– Visa tai tik dzenas, – priduria juokdamasis.

O aš taip norėčiau pasikalbėti su tėčiu kaip anksčiau. Man patartų, ką daryti, kaip elgtis. Bet tėtis nesijuokia. Su viskuo, ką sakau, sutinka. Bet jis nebe Pegasas. Ir draugai daug rečiau užsuka – man vis atrodo, kad tuose namuose kažkur atidarytas

langas. Tą jaučia visi. Tėtis per dažnai palieka tuščią vyno butelį virtuvėje. Gal tai tik vynas, bet man dėl jo neramu.

Tiesa, vieną vasaros dieną ji tėčiui paskambino. Numeris buvo ne mūsiškis, gal iš Anglijos ar panašiai.

– Tik norėjau pasakyti, kad tau gimė sūnus, – pasakė ir padėjo ragelį.

– Ji neleido net atsiprašyti, – pasakojo tėtis ir mane gąsdino nukreiptas į save jo žvilgsnis.

Varau per skambantį nuo šalčio orą ir mintyse kartoju: „Kalėdų Seneli, jei tu netyčia esi, sugrąžink mano tėčiui tai, ką iš jo atėmiau. Būk geras, padėk jam ir man!“ – nors Kalėdų Seneliu tikėjau gal prieš dvidešimt metų. Aš atėmiau iš savęs – kažkur auga mano broliukas, kurio galbūt nepamatysiu. Kažkur jis iš „Lego“ detalių statys savo dangoraižius ir garažus, važinės gaisrinių automobiliais, motociklais, gal net keliaus į kosmosą, o aš negausiu šalia tų greitkelių ir autostradų net mažyčio lopinėlio savo ledų kioskui. Niekada nesužinosiu jo slaptos kalbos. Nes atėmiau tai iš savo tėčio, atėmiau iš savęs.

Skolos

Mobilusis vibruodamas dunkstelėjo į stalą, pranešdamas apie dar vieną įkritusį SMS. „Tu bomžė taukuotais plaukais. Vaizduoji inteligentę, o esi valkata paskutinė."

Rašė draugė.

Jungtys, supaprastintai vadinamos draugystėmis, prasideda paprastai – likimas pakratęs sumeta kur nors į vakarėlius, sujungia lyg ir darbo interesais, apipainioja atsitiktiniais susitikimais, o po kurio laiko pastebi, kad jau ir kinas kinas, kavos kavos ar rausvi batai, o gal kartu suši pasigaminti. Vienas kitas vasaros kepsnys, netyčia kartu sutikti Naujieji, šiek tiek nerimo dėl kokių nors itin aplinkybių, kurio nėra kur padėti, taigi galima jį padėti pas draugę – telefonu ar per skaipą. Ta draugystė puikiai gyveno,

kaip obelis – pavasarį praretini nereikalingus ūglius, baltai nudažai kamieną, žodžiu, šiek tiek pastangų reikia įdėti, dar rudenį sugrėbti lapus, bet iš esmės daug daugiau gauni savaime: puikaus pavėsio karštomis vasaros dienomis, obuolių žvarbiais žiemos vakarais, – kas gali būti geriau. Savaime savaime.

Ana gulėjo ligoninėje kaip tik bandydama atsigauti po operacijos. Pavasaris už lango nekabino, saulė kalė į langą kaip įmanydama, netikėtai sprogo kaštonai, tačiau ji daugiausia miegojo. Lašinės, rytinės gydytojų apžiūros, patikrinimai, miegas miegas, vaistai vaistai, neskani košė, miegas, lašinė, sesers apsilankymas. Jautėsi kaip po vandeniu. Už matinio stiklo.

– Ne, nieko nenoriu, maistas dar neskanus.

Perrišimai, skausmas nueiti iki tualeto, skausmas grįžti atgal.

Beveik niekam ir nepasakojo. Ką čia girsiesi, kad sergi ar kad esi po vandeniu. Diagnozė skambėjo neįtikinamai net pačiai Anai. Tiesiog kai kurie draugai tapo buvusiais vien todėl, kad jiems negalėjo papasakoti – liga nedera prie suši gaminimo, rausvų batų ar kavos kavos.

SMS atėjo miegant, jį pamatė tik kitą dieną, ir tik todėl, kad susiruošė skambinti sesei.

„Kada pervesi skolą, aferiste."

Keista, tačiau ji netgi atrašė: „Esu ligoninėje, kai prieisiu prie interneto, pervesiu."

Pasiskolino irgi paprastai – netikėtai užtruko alga, tačiau su visais honorarais susidarys nemaži pinigai, taigi skola turėjo būti trumpam. Suma irgi protu suvokiama – 2 000 Lt. Tačiau sunkmečio (na, kas per žodis!) paveikta alga vėlavo vis labiau, nusitęsdavo į begalybę, be to, pradėjo abejingai mažėti. Abejingai jos situacijai. Tačiau Ana skolą mokėjo – po nedaug vis atriekdama nuo atlyginimo. Geranoriškesnio žmogaus už draugę Rasą ji nebu-

vo sutikusi. Ši laukė, primindama tik kai sugalvodavo keliauti į Tailandą ar Maldyvus:

– Išvažiuoju, reikia pinigų, sukrapštyk nors kiek.

Ana dar truputį atriekdavo nuo savo sulysusios algos, kurios net šonkauliai barkšojo, ją pastaruoju metu gaudavo dar už praeitus metus – vėlavimai virto lietuviška tradicija, kaip ir skola. Tuo metu viskas tapo besitęsiančiu pinigų klausimu. Žiniasklaida mojavo stygiaus vėliava, valdžia karpė būsimas knygas ir pensininkų maistą. Rasa vis dar pirko kailinius Turkijoje, taigi, situacija nebuvo baisi – niekas nespaudė, tačiau kartkarčiais primindavo:

– Man reikia pinigų.

Tada Ana, šį tą sukrapščiusi, vėl pervesdavo. Sumokėjusi tradicinį šimtuką parašydavo: „Pervedžiau šiek tiek“ arba tiesiog: „Pervedžiau“. Kartą po tokio SMS iš karto vibruodamas dunkstelėjo į stalą atsakymas: „Nematau pinigų.“ Rasa žinojo, kad Ana pavedimus daro iš „Uliso“ banko, o jos pačios buvo „Kitas bankas“, todėl pinigai neįkrisdavo iš karto. Niekam ne naujiena, kad tai užtrunka kokį pusdienį, pinigai apskritai kažkur vis stabteli keliaudami – gal užkąsti, gal su merginomis pasilinksminti, kaip jos alga – akivaizdžiai ėjo į kairę, ir ką tu jai padarysi. Nesiskirsi gi. Liko tik kentėti ir laukti, kada grįš pinigai palaidūnai į jos sąskaitą. „Tuoj tuoj“, – sakydavo jie, sakydavo šefas, žiniasklaida, valdžia. „Jau grįžta, jau grįžta“, – kalbėjo premjeras Levas Tolstojus. Ana atsakė tą patį ką ir visi: „Palauk, taip greit bankas neįskaito, pažiūrėk po pietų.“ Po pusvalandžio vėl dunkstelėjo SMS: „Dar nematau!“ Tąkart ji tiesiog neatsakė, nekreipė dėmesio – maža kam apie vienuoliktą ryto atrodo pietų metas. Padarė, ką galėjo. Rasos nerimas netikėtai irgi tapo besitęsiančia tradicija – užtekdavo Anai parašyti, kad sumokėjo, ir SMS atakos nesiliaudavo: „Tu meluoji, nieko nepervedei!“, „Nieko nepervedei“, „Nepervedei“.

Visa tai gal būtų ir skaudinę, tačiau tuo metu Ana gavo skaudesnių naujienų. Liga nušlavė rausvus batus, kavos kavos, nustūmė

į tolimąjį planą vasaros kepsnius, kokios ten mintys apie skolas! Atsidūrė po vandeniu.

„Kada atiduosi pinigus, aferiste?“ SMS, vėl SMS.

Už matinio stiklo niekas neturėjo reikšmės, net ir Rasos grasinimai, dabar pradėję eiti be perstojo: „Neišsigalvok čia ligoninių, kiaurai žinau tavo melus, valkata tu. Pervesk pinigus.“ Netrukus vibruodamas dukstelėjo į stalą kitas SMS: „Ir kokią ligoninę išsigalvosi? Aš jau paskambinau kai kam, tuoj mokesčių inspekcija tavęs ieškos!“ Ana iš savo povandeninio pasaulio neturėjo jėgų reaguoti, nors suprato, kad jau reikėtų, kažkas buvo ne taip. Reikėtų paklausti Rasos, kas gi jai atsitiko. Skausmas nueiti iki tualeto, skausmas grįžti atgal. Dar parašė: „Guliu Santariškėse“, tačiau tuščiai. Ironiška, Rasa buvo viena iš nedaugelio, kuriai būtų pasakiusi apie savo tikrąją padėtį, tačiau, gavusi dar vieną SMS: „Na na, parodyk savo fantaziją, kuo išsigalvosi serganti“, suprato, kad neklaus, neberašys, neaiškins, kad jos telefonas paprastas, be interneto, o kompas – stacionarus, likęs namie, taigi kol kas nėra galimybės pervesti internetu, kad bankas, kaip ir tikras gyvenimas, liko kažkur ten. Čia, po stiklu, nėra sąskaitų, nėra draugų, nėra saulės už lango. Žingsniai iš viršaus buvo girdėti iškreiptai, kaip širdies plakimas per echoskopijos aparatą – dunkst, dunkst, kavos kavos, gyvenimas gyvenimas. Ten, virš vandens. Ligoninėse yra tik procedūros, lašinės, injekcijos, procedūros, lašinės, neskani košė. Ir SMS ateidavo iškreiptai – dunkst, dunkst. Atėjo SMS. Rasa, matyt, turėjo savo mobiliajame kažkokią programą – nebūtų gi kaskart rašinėjusi naktimis, paryčiais, po šešis ar dvylika kartų per dieną! „Dar nori mano SMS? Tuoj gausi daugiau.“

O ir mokėti buvo likę visai mažai – 375 Lt.

Į mobilųjį dunkstelėjo dar vienas SMS: „Aš tavęs ramybėje nepaliksiu.“

Rašė buvusi draugė. Rasa.

„Tada už tuos pinigus galėjau kailinius nusipirkti, kas man iš to, kad po kelis šimtus mokėjai!“, „Tu man dar pašokinėsi!“, „Aferiste, aš visiems parodysiu, kas tu tokia“, „Tu valkata paskutinė“, „Paskambinau tavo darbdaviui, pasakiau, kas tu!“, „Padarysiu, kad niekad niekur darbo negalėtum rasti“, „Tu valkata paskutinė!“, „Aferiste, aš visiems parodysiu, kas tu tokia“...

Pradžioje tik stebėjusis, Ana ilgainiui nejučia prisiminė siaubo filmus apie persekiotojus, nors rimtai išsigąsti jai vis dar trukdė liga. Ilgainiui SMS peraugo į skambučius, nors Anos viltis pasikalbėti greitai ištirpo – pasakiusi kelias šlykščias frazes: „Nesitikėk, kad viskas baigta, tu man dar pašokinėsi!“, Rasa išjungdavo telefoną. Tada Ana ir pastebėjo augantį pyktį, pradžioje atrodžiusį kaip menkas ir nereikšmingas susierzinimas. Perrišimams, lašinėms reikėjo daug erdvės, tačiau pyktis susirado savų šešėlių, pasislėpė už lovos, įsirangė net į tolimą riedutininkų barškėjimą per asfaltą. Ana pradėjo rimtai niršti. Pirmą kartą po ilgo laiko pyko ant savęs, ligos, ant ateities nebuvimo. Jūs manote, kad tai meilė turėtų padėti pasveikti, traukti iš nevilties, vesti šviesos keliu? Nesutinku. Jei ji netyčia ištinka, atrodo tokia nereali, kad povandeniniame pasaulyje negali turėti jokio svorio. Anai padėjo pyktis. Viskas – bjauri palatos kaimynė, erzinantys riedutininkų šūksniai už lango, pati liga tapo Rasos įsikūnijimu.

„Aš tau nepasiduosiu“, – kalbėdavo ji sau rytais, bandydama atsistoti. „Aš tau nepasiduosiu“, – sakydavo apžiūrinėjama daktarų, kurių veidai nieko gero nežadėjo. „Aš tau nepasiduosiu“, – pasakė šefui, kuris vis dar buvo skolingas tuos 2 000 Lt algos už užužužpraeitą mėnesį, nors dabar ji buvo „ant biuletenio“. Anos ligos vardas buvo Rasa.

Neskani košė, gydytojų apžiūros ilgą laiką atrodė taip pat, bet kartą gydytojų veidai prašviesėjo – atsirado požymių, kad liga pradeda trauktis. Rasa negalėjo kankinti amžinai, ji tebuvo bjauri moteriškė, viskas dėsninga.

Pagaliau Aną išrašė iš ligoninės – dabar ilgai nelaiko. „Galėsi tinginiauti namie. Ligononėse trūksta vietų.“ Atsidurti šiame povandeniniame pasaulyje buvo daug norinčių. Matinis stiklas dar kuriam laikui persikėlė į namus. Tačiau Ana pirmą dieną grįžusi padarė TAI – pervedė visą likusią skolos sumą – 375 Lt.

Pavasaris vis dėlto prasiskverbė pro vandens sluoksnius, nušviesdamas ir šį pasaulį, kaip sako rašytojai – priversdamas sužėrėti visomis vaivorykštės spalvomis.

– Aš nebeskolinga! – galvojo Ana. – Pagaliau atidaviau!

Vaivorykštės spalvos veikė ir ją, atgaivindamos norą net kavos kavos su kuo nors. Gal kai sąskaitą vėl pasieks palaidūnai pinigai. Nusidažė plaukus, ištiesė nugarą ir, prisigėrusi vaistų, išėjo pasivaikščioti po senamiestį. Nors pasaulis, jos pasaulis, vis dar tysojo po vandeniu (skausmas, perrišimai, perrišimai), tačiau pasiekdavo vis daugiau išorės garsų – žydėjo obelys, barškėjo vandens paviršiumi pralekiantys riedutininkai. Ir tada Ana nusprendė, kad reikia pašalinti pačią priežastį – atsiimti neišmokėtą atlyginimą. Nes visko šito ir nebūtų buvę – konflikto, bjaurių SMS, jei ne ta užtrukusi alga. Ir, žinoma, ji nebūtų susirgusi – šitiek nervų, kas gali atlaikyti! Šefas puikiai mokėjo „tuoj pervesiu, tuoj pervesiu“ programą, ne blogiau už premjerą. Prisėdusi senamiestyje ant suoliuko, sukaupė jėgas, išniro į vandens paviršių, įkvėpė oro ir parašė šefui pirmą SMS: „Grąžink pinigus, kitaip turėsiu į antstolius kreiptis.“

„Ne tik anstoliams atiduosiu, bet ir mokesčių inspekciją užsiundysiu!“, „Paskambinsiu kai kam, pasakysiu, kas tu!“, „Visi tavo klientai sužinos, kad tu apgavikas!“, „Kreipsiuos į darbo inspekciją!“, „Aferiste, grąžink skolą!“, „Apsimelavęs vagis!“, „Valkata, sumokėk pinigus!“...

* Tekste panaudotos Šiuolaikinio meno centro (ŠMC) parodų anotacijos.

*Phalaenopsis**

Užsukę į vieną tų beprasmiškų kavinių Prospekte, kur visuomet jau arba dar nėra sriubos, jie susėda vienas priešais kitą nežiūrėdami vienas į kitą. Nors seniai nesimatė. Ana stebėjo vienspalvę gatvę už lango, nekokybišką kaip pikseliuota fotografija. Jis taip pat atrodė kažkoks apsileidęs, gal kalta žieminė kepurė, kurią ką tik padėjo ant gretimos kėdės, – megzta, sena, su skylute, lyg kandžių pagraužta, o gal siūlas nutrauktas ir nubėgusios akys. Tik viena smulkmena – skylutė kepurėje, kaip dėmė ant sergančios orchidėjos lapo. Vėl pietauja kartu, kaip tada. Nors šiandien jai sunku prisiminti, kaip buvo tada, kažkada. Už lango namai nyksta pilkumoje – tokia būna tik sausio mėnesį, kai visos šventės įvykusios, dovanos nebelaukia, lieka tik panašios į pakibusius „Windows" ilgos žiemos dienos, užgrobiančios ir didžiąją pavasario dalį.

Žemai nuleistas dangus vos praleidžia šviesą, lyg nešvari sintetinė užuolaida nepastebimai dirbdamas revizoraus darbą – naikina įprastas daiktų ribas, bandydamas juos suvienodinti. Stogai jau padengti tuo kažkuo pilku, vadinamu sniegu, gatvė apskritai išnyko, liko tik stambiagrūdė košė, trukdanti judėti. Žmonės mina vietoje lyg animacinio filmuko herojai.

Jis kalba. Per garsiai, beveik rėkia. Panašus į animacinio filmuko herojų, tačiau spalvų dėl to neatsiranda, atrodo tik keistai išsišokęs dienos pilkumoje. Ar taip buvo visada, kažkada? Sunku prisiminti. Po atminties revizijų liko tik detalės.

– Kaip tau sekasi? Ką dabar dirbi? – Ana bando kalbėtis.

– Mano sumanyta paroda turi kone enciklopediškai pristatyti realybės ir vaizdinės raiškos santykių spektrą, dėmesys ne tiek į individualius meno kūrinius, kiek į įvairius atlikimo būdus. Atsižvelgiant į stiprėjančią masinės žiniasklaidos įtaką, greta radikalių meno judėjimų, – šūkteli, – bus pristatyti ir nauji įvairių mokslo sričių vaizdiniai! Mano naujausias atradimas – dekonstruotas pirkinių maišelis! O jie dar gina ilgalaikius menininkų interesus! – jo balse pasipiktinimas.

Žmonės sako, kad Ana jį mylėjo. Galėjo taip būti. Atmintis labai nepatikima, kažkas pašalina pilką rišamąją medžiagą ir lieka tik detalės, kaip koks žvirgždas kibire išplovus grindis. Nusėda ir negali suprasti – nejaugi čia aš tiek prinešiau?! Ar stambiagrūdė košė vietoj gatvių.

– Mano parodoje susikerta trys temos: gyvenimas bei praktika, valstybinio finansų aparato raida ir utopinis misticizmas! – šūkteli jis, paskubomis pjaustydamas kepsnį. – Pažiūrėk į nuotraukas, jos vienodos!

– Dekonstruotas pirkinių maišelis skiriasi nuo kitų, – ji bando prieštarauti.

– Tai todėl, kad kitaip būtų sugretinamas su dabartiniais spekuliacijų modeliais.

– O šių istorijų teatrinės inscenizacijos? – Ana dar bando klausti, stebėdama, kaip už lango pradeda snigti ir iš tiesų viskas suvienodėja. Mąsto, kaip ten buvo kadaise, kai jį mylėjo. Apie ką jie kalbėdavosi?

Pamena – vis prašydavo, kad jis padovanotų orchidėją. Gariūnų klestėjimo laikais tai buvo labai brangu. Dabar – 16,99 Lt, tada kainavo daugiau nei šešiasdešimt. Jis vartė šimtus tūkstančių, investuodavo į projektus. Tik ji negali prisiminti, kad būtų padovanojęs orchidėją. Laisvų pinigų nelikdavo. Buvo tik nelaisvi. Dabar apsipirkinėdama „Maximoje" vis užsuka į skyrių, kur parduodamos nudžiūvusios ar peržydėjusios gėlės. Už kelis litus įsigyja nukainotą augalą, kurio tik plastikinė kortelė praneša, kad tai „Phalaenopsis", „Maxillaria rufenscens" ar kita šios detektyvo Niro Vulfo aistros rūšis. Laukia. Spėlioja, kokia bus žiedų spalva. Vėliau beveik visos žydi. Dabar orchidėjų turi daug. Smagu prikelti iš numirusiųjų. Tik nedaugelis būna pažeistos taip, kad nebeatsigauna. Sergančios. Tada jau nebesužinai, kokie jų žiedai – pikseliuoti rausvais taškais kaip prastos kokybės skaitmeninė fotografija ar vienspalviai, balti, geltoni, rausvos sovietinių apatinukų, o gal sodrios „Carmenere" vyno spalvos. Kaip atmintis. Ne viskas atsigauna. Kai kurių žiedų spalvos ji niekad nepamatys.

– Aš tyrinėju tik juridines, finansines ir erdvines konstrukcijas!

Ji bando išplėšti nors trumputę pauzę klausimui. Gal pavyktų papasakoti...

– Kodėl neklausi, kaip man sekasi?

– Bandai plėtoti asmeniškumo liniją?

– Kaip tik straipsnį apie mane išspausdino *Contemporary Art News*, paskaityk...

– Pradedanti fotografė... Džiaugiesi, kad nors kas spausdina? Tu gi tik nagrinėji šiuolaikinės fotografijos problemas, ieškodama primityvių sprendimų, nediskutuodama apie meno ar menininkų padėtį visuomenėje. O aš kuriu ne teorinius prototipus, vykdau

tyrimus ir kuriu realius projektus! – vėl išrėkia, net žmonės kavinėje sutrikę atsisuka.

– Aš norėjau tau pasakyti kai ką svarbaus, – kol jis kramto, ji stengiasi nežiūrėti į nuotraukas ant stalo padėtame jo nešiojamojo kompiuterio ekrane. Už lango sninga Prospektas. Dangaus užuolaida dengia vis daugiau ir Ana staiga supranta, kad jos žodžiams nebeliko vietos, – viskas užsnigta, kurgi juos tokius padėsi?

– Svarbaus? Aš tave myliu visada. Darbais, ne žodžiais. O kaip tu galvoji, kodėl skelbiu politikos pabaigą ir transpolitinę anomalijos erą kaip permanentinį *status quo*?!

Ji sumoka už pietus. Jis neturi laisvų pinigų, visi nelaisvi. Projektuose.

Žmonės sako, kad Ana jį mylėjo. Tik šiandien ji niekaip negali atsiminti. Tas jausmas lyg animacinio filmuko herojus – plokščias, neturintis apimties.

Atsistoja, greitai velkasi paltą, kol jis dar nespėjo susigaudyti. Nustebimas jo veide atrodo neįtikinamas kaip prastos kokybės fotografija.

– Man jau laikas, – sako ji, kad ką nors pasakytų, palikdama graibantį ant kėdės kepurę. Tik skubiai išbėgusi pro duris pagalvoja, kad neprisimena, kodėl jį kadaise paliko.

Eina namo pėsčiomis. Sninga stambiais taškais – kaip orchidėjos žiedai, kurių spalvos jau niekada nepamatys. Jaučiasi gerai, tik žinojimas duria lyg ta skylutė kepurėje. Negali patikėti, kad poryt pradės chemoterapijos kursą. Auglys ant jos inksto per didelis, nebent chemija sumažins, tik tada gal bus galima operuoti. Gal. Ji viską supranta, bet sunku patikėti. Eina namo pėsčiomis, mąstydama, su kuo gi ji iš tiesų čia taip stengėsi atsisveikint? Turbūt su orchidėjomis.

Naktinis dialogas

Gerai, užeisiu apie šešias. Būna, kad geriau niekad nebūtų. Dienų tokių nebūtų. Ne apie nelaimes, o apie šlapdribą, susitikimus, dar vieną susitikimą, dar vieną, dar. Jau suprantu nuo pirmojo, kad šaligatvis, padengtas, blyn, apdergtas šlapdribine tęžena, ledu, leidžia judėti tik vietoje. Minu. Vėluoju. Susitikimas puikus, kojos šlapios. Pravažiuojanti mašina (moteris vairuotoja) apvarė, kad šlapios ir kelnės. Tada dar vienas pokalbis, pakeliui užsukti, pasiimti – net nepamenu ką. Gal dar koks pokalbis – berods, neprisimenu. Namo, persiauti, persirengti. Ką veikiau visą dieną? Nepamenu, bet vėluoju. Negaliu pasirodyti su skeitšūzais ir džinsais nusmukusiu klynu. O gal pofig? Nusispjaut? Gerai jau, gerai – kitas kontekstas, kita apranga. Kažkas neutralaus. Golfas. Bitlovkė, trumpiau. Vėjas plėšia skėtį iš rankų, po velnių,

telefonas nuo šalčio mirė. Skambinant miršta. Apačioje kodinė spyna. Ką, šaukti: „Maestro!!!?“

Bandau prisiskambint, eina šikt tokios dienos, eina šikt visi, užsidarę duris, šlapdriba, laikas, vėluoju jau pusvalandį. Pagaliau pavyksta išspausti vieną sutrėšusį signalą, tipo – majakas. Nusileidžia. Įleidžia.

– Užeik. Nesiauk. Bulves ruošiu, valgysi?

– Valgysiu, – nelabai ką ir valgiau. Nepamenu, gal. Kas žino. Katinas stebi.

– Šoninės aš nevalgau, vegetarė.

– Tada grybų. Ką gersi? Prie grybų tiktų degtinė...

– Konjaką.

Pila degtinę.

– Kokią muziką mėgsti? Tomą Waitsą? Tuoj uždėsiu, pažiūrėk, mano nauji. Tapyba. Serijos. Pažiūrėk. Išgerkime. Blyn.

– „Žiūriu,“ – pamanau. Išgeriu. Gerai tokią dieną. Blyn.

– Kur buvai tuos metus, kaip tau sekėsi? Meksika? Pasakok.

Pasakoju – Meksiko miestas, aukštis, euforija – 2,6 km aukštyje gerti net ir nereikia, tekila. Kartais baisi. Dienos. Nuotrupos. Valgiau žiogus. Rūkytus, su česnakais ar pipirais – pasirinktinai. Akapulkas.

– Taip, tekilą aš mėgstu, ateina draugai, išgeriam. Fotografijos, jo, kito, geros, prastos, jie.

– Tau patinka ano darbai – natiurmortai?

– Man taip pat nepatinka. Ir jo nelabai. Spalvos.

Konjakas pasibaigia. Šaldytuve daugybė degtinės.

– O tu viena gyveni? Oi, atleisk, kvailys, kad klausiu.

Galvoju – neklausi, ar myliu ką.

– Viena.

– Turiu dar išgerti, varžausi, blyn. Tada pagrosiu.

Gitara, geras žemas pragertas balsas. Kitas balsas. Net užmiršt tuos burbuliukus, sproginėjusius ore mums susitikus. Elektros išlydžius. Kartais gera išgerti.

– Tavo veidas pasikeitė. Tai kitas veidas, aš nieko apie jį nežinau. Tu jauna.

– Tada aš taip nevykusiai pajuokavau apie Mozartą...

– Taip, mano kolega supyko.

Sėdim virtuvėje po aitriai viską apšviečiančia elektros lempa. Jis net neprisiliečia.

– Tavo irgi kitas veidas, išnyko charakteringa šypsena, smakre atsirado duobutė. Kaip tau sekėsi?

– Darbai, formatai, ciklai. Akis baigiu sugadinti, įsigijau katiną, su juo kartais pasišneku.

– Nebenaudoji potėpio?

– O tu grįžai prie piešinio? Tau patinka tas? Anas? Aš visada sutrinku tave susitikęs.

– Per tuos metus aš šį bei tą nuveikiau.

– Tavo jau trečias veidas. Įdomus. Kitas. Keista, tu atrodai blaiva.

Vienas priešais kitą prie paprasto virtuvės stalo, švinta.

– Gersim kavą, iškviesiu taksi.

Miegosiu ant sofos. Tik užkloja, net nepaliesdamas.

Po kelių valandų mane pažadina maestro, pilantis katinui pieną.

– Keltis privertė katinas, draskė kojas, kad duočiau ėst.

– Aš išgersiu kavos ir išeisiu.

– Du puodus kavos, didelius. Neišeik.

Katinas man tupi ant kelių, o nuo jo alergija.

– Tau patinka tapyba to? Ano? Neišeik.

– Sėsk, pažiūrėk. Dar neik.

Einu.

– Palydėsiu iki laiptinės durų.

Neapkabina, nepaliečia net paduodamas paltą, atsisveikinant. Tik eidama link lauko durų už nugaros girdžiu dar kitą – negirdėtą, tylų balsą:

– *Позвони как-нибудь...*

* Tekste minimi 19 filmų ir dvi pavardės.

Viza*

Prašom man išduoti vizą. Tipas – turistinė. Šioje šalyje nebuvau, net pravažiuodama. Visa mano turima informacija ganėtinai paviršutiniška: daugiausia, žinoma, iš feisbuko. Norėčiau pabūti kokį mėnesį, nuodugniau patyrinėti, hm, architektūrą, papročius, vyną, žinoma, jei turite čia vynuogynų. Kaip normali turistė pirmiausia pageidaučiau žvilgtelėti į bažnyčias. Ar ne? Parodyk man, kaip tavo katedros atrodo! Oi, kažkas išpaišė grafičiais lubas? Išpurvino mozaikos aslą, kurią dar pernai iš smaltos kūrė ministerijos samdytas dailininkas? Ir kaip tada reagavo dūstantys vienuoliai? Beje, manieji pasirinko filmus, senokai persikraustė ten. Šventasis kalnas ištryptas nuo pamaldumo, ant jo šlaitų neauga net žolė, tik kartais pačirpia žiogai. Na, ir tegul šuoliuoja, nors ir kaip žirgai pamišę, aš rami – jų autorius Fernando Arra-

balis, sudaręs sutartis su dieviškuoju Panu, viską sudėlios. Kaip nors. O tavo katedroj mozaikų paveiksliukai – prisukami apelsinai? Ar tykantys praeivių šunys – samurajai ir mažosios dervuotos salamandros? Man pasakyk, ar aš perėjusi centrinę navą rasiu, kur uždegt žvakutę už savo tėvą, kaip visuomet darau? Už brolį, tetą (mirė pernai, prieš Naujuosius)? Tada gal pažiūrėčiau ir daugiau architektūros. Ar tu turi metro? Sovietmečiu statytos marmuru išpuoštos stotys man patiktų, net labai. Sakai, parodysi gamyklas, iš plieno ir betono sijų pastatytas raudonoj dykumoj? Tai vesk mane ten kuo greičiau, tau į parankę įsikibusi vėl prisiminsiu smėlio kopą Zabriskie Point, labai šiuolaikiška ir net konceptualu, papasakosiu tau tą jaukų besimainantį motyvą jau eidama tolyn. Saraband gatvė truputį per plati, nes ji turėtų būti kaip pietų šalyse – kad vasaros karščiausios dienos nesmogtų nei švinu, nei pelenais, kol siestą akis užmerkę bandysime patirt.

Gerai, tai bus vėliau, dar reikia pasivaikščioti po miestą. Arčiau susipažinti. Kaip, tarkim, šioj šaly jūs geriate arbatą? Žinai, pas mus ji vis dar klyksmas paskutinis. Mados tas klyksmas, niekieno daugiau. Ir tolimajam kambary garuojantis puodelis palieka pėdsaką vaizde, pakvimpa arbata Satyrikonas, Svynis Todas ir Vikontas de Braželonas. Spalva taip pat svarbu – ulongo smaragdas dera prie suknelės man, tinka flirtui ir suokalbiams, nieko blogo, tiesiog kartais čia lyja aistringai ir būna svečių. Sakai, pas tave geriama arbata. Tada aš mielai pasėdėčiau va ten, knaipėj ar kavinukėj, pavadintoje lyg „Eldorado" (ant iškabos metai – 2008-ieji pridėti), išgerčiau alaus su smalsiu dieduku, žinočiau, kad jis buvęs ministras, na ir kas? O pusryčiams ir iki pat nakties mes ragautume vyną – brangiausią ir ryškų kaip Joselianio tapyba. Tai va, lyg padori turistė pėdinčiau girta namo, bet lydima seniokų, tūnojusių bare nuo užvakar, jie trauktų ir labai nepadorias dainas, savaime aišku, kad per garsiai. Ir, žinoma, paryčiais. Tada pabudus apie pietus būtų gera – tu

stengtumeisi mane ištempt, kad pamatyčiau miesto upę. Vanduo geltonas, neskaidrus, stebėjau tokį kalnuose – tik kunkuliuojanti lava. Tavoji kitokia, nes miesto sulaikyta, bet geltonai drumsta taip pat, o bežiūrėdama iškart užmigčiau – gi nemiegojau visą naktį, nėr ko norėt. Turistams viskas galima. Iškviestum man taksi nuvežt į viešbutį, aš visuomet renkuosi nebrangius, mažus hotelius, bet būtinai prie centro, prie Koliziejaus, prie įlankos, žodžiu, kad pusryčiaudama galėčiau, na, beveik ranka paliest į krantą žuvį traukiančius žvejus (o, ir laivas plaukia!), užuost tinklus ir vakarykščias apkalbas. Tokiuose viešbučiuose pusryčiai vėluoja – gali girdėt, kaip šeimininkas bara nespėjusį iškepti duonos personalą, o man tas pats, aš vis dairaus į jungtines kaimynų pajėgas, kurios šturmuoja dešreles ir kavą. Sėdėk kur atokiau, prašau, – prie gretimo staliuko, būk draugas, apsimesk, kad pas mane tu nenakvojai, kad siestos užeini pas tą italę, sakai – tau per stora? Tik valandėlei apsimesk, aš noriu paklausyt, ką broliai iš trečio aukšto kalba, sako, jie gyvena Havre, kiekvienas net po barą turi. Tik pagalvok, kaip jiems gerai! Tai va, tiesiog smalsu, gal eidami užkalbins? Gerai, praleisiu, žinoma, aš dieną su tavim, apie istoriją kažkokį bendrą vaizdą reikia susikurt. Ką tu darai su žuvusių per karą prezidentų biustais? Ar šioj šaly senukams vietos būna? Kodėl dabar studentai stato barikadas? Žinau, čia ekonomika bus įsipynusi, oi, kaip be jos?! Kaip sekasi su energetine priklausomybe? Beje, ar saugios tavo elektrinės? Drebėjimų, žinau, kad būna. Juos net per feisbuką matau. Na va, tiek daug man dar norėtųsi pajust, susidėlioti reikia tai, ką pamačiau. Einu išgersiu šįkart balto tavo vyno kur nors po begaliniais medžiais klausydama Rudens sonatos. Ir pailsėsiu dar šiek tiek. Tik valandėlę.

Prašau išduot man vizą. Turistinę. Keliauti. Susipažinti su šalimi. Patirti paslapčių ir melagysčių. Riksmų ir šnabždesių, ragaut gyvatės kiaušinius, tačiau svarbiausia – užsimiršti. O jei rimtai –

aš taip esu pavargusi, man reikia, mirtinai man reikia pailsėti. Išduok man vizą, kad galėčiau pasinert į vyšnių skonį, į atspaudus šviesos per langą, kad sužinočiau, ką tu mėgsti – Verkmeisterio harmonijas, o gal upėtakius bespalviam padaže? Kaip jau minėjau – ilgai neužsibūsiu, bet jei netyčia taip kvailai nutiktų, kad kažkuris suklysim ir panorėsim būt ilgiau, aš nusipirksiu būtinai draudimą – nuo netikėtų atvejų kelionėje. Tiesiog dabar esu per daug pavargusi. Man reikia vieno – pailsėt. Tad gal kada vėliau. Nors pats žinai, taip kartais būna – ir Graikiją aš myliu. Vis dar. Nuo tos dienos, kai pirmą kartą pamačiau.

Ana matematikos pasaulyje

Yra toks pasaulis, kuriame viskas vyksta kitaip nei įprastajame. Ten lengvasis automobilis gali sverti 13 kg ir tai visai teisinga! Mama čia nori (įsivaizduojate, nori!) išvirti 38 kg uogienės. Taigi, ne dvidešimt stiklainių, kurie tušti sudėti sandėliuke, o 38 kg. Čia net voras ropoja ne bet kaip, o kubo briaunomis ir dar maršrutu ACDAEFGHEA. Jis juda pastoviu greičiu – 1,5 m/s. Kažkoks labai greitas tas voras, sparčiai varo briaunomis. O kodėl kubo? Atsakymo nėra. Čia nėra vietos klausimui „kodėl?“, nėra priežasčių, dėl ko vyksta taip ar kitaip. Tai jau būtų arčiau filosofijos. O šis pasaulis – matematikos, čia viskas vyksta, tiesiog vyksta. Eimantas turi nudažyti 7 kėdutes. Kodėl būtent 7? Niekas nežino. Vieną jis nudažo per 18 minučių, per kiek nudažys visas? Nepersitempkite skaičiuodami, jūs gi skaitytojai ir jums ne matematikos

kontrolinis. Šie uždaviniai ne autorės sugalvoti, tai faktai, tikri faktai – jie surinkti iš uždavinynų, pakeisti tik vardai ir skaičiai! Taigi, Eimantas nesustos parūkyti, nežingsniuos iki šaldytuvo ir atgal atsinešti dailiai aprasojusio alaus butelio, o nesiliaudamas dažys kėdutes, kol neužbaigs visų. Na, gal jis nei rūko, nei geria arba gal sparčiai ir vienodai dažys su cigarete dantyse. Greičiausiai taip ir bus. Septynias kėdutes – matyt, septyniems nykštukams? Kad ir kaip ten būtų, dažydamas jis ir pas nykštukus neužsimanys. Toks tas pasaulis, kuriame visi ką nors veikia.

Bet labiausiai mane įkvepia, kad čia kažkokiu stebuklingu būdu vyksta susitikimai. Gyvenime traukiniai sau važiuoja ir nuveža mus į reikalingą stotį, o čia, matematikos pasaulyje, jie susitinka. Mums tai reikštų baisias katastrofas: „Susidūrus traukiniams žuvo daugybė žmonių", – skelbtų antraštės. Bet matematikoje katastrofų nėra, čia vienintelė katastrofa – neteisingai išspręstos lygtys. Čia žmonės nežūsta. Atstumą tarp dviejų miestų sunkvežimis nuvažiuoja per 3, o lengvasis automobilis per 2 val., po kiek laiko susitiks abu automobiliai, jei jie išvyko vienas prieš kitą tuo pačiu metu? Taip pat susitinka ir motociklininkai, kateriai upėje, turistai, išėję iš skirtingų stovyklų. Ar jūs matėte, kad taip vyktų dar kur nors? Aš savo kaimynės (mūsų durys šalia) nesutinku jau antras mėnuo, nors kasdien lipame tais pačiais laiptais. Matematikoje prasilenkia tik lygiagrečios tiesės, ir tai ne visuomet. O susitikimai yra vieni mėgstamiausių įvykių.

Be to, čia galima visai neprastai gyventi: pavyzdžiui, Giedrė, Ana ir Monika uždirbo (visos kartu) 1 200 Lt, Giedrė dirbo 14 val., Ana – 12 val., o Monika – 15 val., po kiek uždirbo kiekviena? Na, matyt, pakankamai, jei per porą darbo dienų tiek gavo. Tiesa, šiame pasaulyje visi labai daug išleidžia saldainiams, ledams ir riešutams. Dar – knygoms. Eimantas turėjo 100 Lt, pirko tris knygas, liko 30 Lt. Matyt, Eimantas pagaliau nusprendė nusipirkti tas knygas, apie kurias jam pasakojo Ana. Jis laukia susitikimo su

ja, nors pastaruoju metu santykiai bjauriai įtempti. Pasakyti, kad jiedu susipykę, gal neteisinga, nes atviro barnio kaip ir nebūta. Bet Eimantas jaučiasi įžeistas, įskaudintas. Ir vis tiek laukia, kada sutiks Aną. Pastarąjį kartą jie kuo šlykščiausiai apkalbėjo vienas kitą – už akių ir į akis, pasityčiojo. Bet jis laukia ir belaukdamas nudažo dar vieną kėdutę. Šiame pasaulyje, žinoma, visi galiausiai susitika. Bet ar tik tam, kad pademonstruotų, kokie vienas kitam abejingi? Graudu ir juokinga. Eimantas yra architektas. Šio pasakojimo autorei tekste vis turi būti kažkas apie fotografiją – bet ne, Eimantas tik mėgsta fotografiją, jo specializacija yra marmuru puoštų biurų ir granitinių daugiaaukščių projektavimas. Taigi, jis labiau ar mažiau žinomas siaurame rate, ypač išgarsėjęs dviejų juodo akmens balkonų projektu. Kodėl būtent dviejų? Matematika neatsakinėja į klausimus „kodėl". Neatsakinėja ir Eimantas, nes architektūra taip netoli nuo matematikos... Gerbėjai, mėgdžiodami Eimantą, skaičiuoja visokias architektūros detales, ypač laiptelius. Ana, kolegų vadinama Anuška, kildama eskalatoriumi suskaičiuoja 30 laiptelių, o leisdamasi – 150. Nesuprantu, kaip taip gali būti, bet, matyt, gali. Ji dirba leidykloje, stebi naujų knygų rinką ir skaito rankraščius, kuriuos atsiunčia rašytojai, įvertina, ar tai ne maniakų grafomanų kūriniai, ar galima juos išleisti. Tačiau matematikos pasaulyje tai nėra toks keistas darbas, kaip atrodo iš pirmo žvilgsnio. Kartais ji žiūri į aptriušusią, dar sovietinius laikus mačiusią knygų lentyną kabinete – fanera jos kraštuose atsiknojo prieš trisdešimt metų – su 20 neperskaitytų knygų ir svarsto: „Keliais būdais iš šios lentynos galėčiau paimti 3 knygas taip, kad tarp jų nebūtų greta stovėjusiųjų?" O tie rankraščiai tai visiškai simbolinė sąvoka. Šiais laikais viskas siunčiama el. paštu. Kas gi dar rašo ranka? Anuškai bendrovė net nupirko kompiuterį už 12 000 Lt, įsivaizduojate?! Man rodos, čia pinigų plovimas, įmanomas net matematikos pasaulyje. Tačiau darbas, regis, sekasi neblogai. Leidykla pagal jos projektą išleido fizikos ir matematikos vadovėlių.

Pirmą savaitę buvo parduota 50 proc. matematikos ir 20 proc. fizikos vadovėlių. Iš viso parduota 390 vadovėlių (man rodos, jų tiražai gerokai didesni, bet gal tik mūsų pasaulyje). Matematikos vadovėlių liko neparduota triskart daugiau nei fizikos. Štai taip, 50 proc. jau pirmą savaitę! Per tą knygų leidybą ji ir sutiko Eimantą. Teko ne vieną valandą praleisti kartu tvarkant knygos *Graniti-niai biurai* maketą. „Kažin ar aš jam patinku, ar man tik vaidena-si?", – vis svarstydavo Ana. Ypač kai netyčia paliesdavo jo megztinį. Ji dievino rupius vyriškus megztinius. Eimantas moka būti galantiškas, o jo pasakojimai apie nūdienos architektūrą įtraukia net tokius įvairių istorijų užgrūdintus klausytojus kaip Anuška.

Kartais Eimantas vyksta su klientais apžiūrėti statomų objektų. Prieš išeidamas išgeria su jais kavos. Nugeria 1/6 pilno puodelio kavos, po to prisipila iki viršaus pieno ir gerai gerai išmaišo. Pas-kui vėl nugeria 1/3 puodelio, vėl prisipila iki viršaus pieno. Nuge-ria 1/2 , prisipila pieno ir išmaišo. Pagaliau išgeria visą puodelį. Ko daugiau – kavos ar pieno išgeria Eimantas? Na, architektas gali kartais pasielgti keistai. Štai atėjo ir 12 val., jie startuoja. Tačiau matematikoje net architektai gali būti išsiblaškę! Nuėjęs nemažą dalį kelio, apie 13 val. 20 min. Eimantas susigriebia, kad paliko kompasą. Kam jam kompasas, irgi nesuprantama, tačiau jis sku-ba atgal. Užsakovai tuo metu oriai tęsia savo kelionę, o greitasis architektas juos pasiveja 15 val. 10 min. Kada jis sugrįžo ir pasi-ėmė kompasą? Argi svarbu. Čia visi dažnai ką nors pamiršta ar supainioja. Anos kolega Tomas yra išsiblaškęs kaip ir Eimantas: rašydamas jis supainiojo skritulių duomenis. Tai prisiminęs tuoj pat skambina Anuškai ir prašo: „Gal galėtum už mane pataisyti tekstą, man niekaip nepavyks – laukiu santechniko. Jei šiandien nesutvarkys vamzdžio, rytoj bus jau savaitgalis, o savaitgaliais ir švenčių dienomis avarinių santechninių gedimų skubaus taisymo tarnyba ima po 1,5 Lt už kiekvieną minutę per pirmąsias 30 iš-kvietimo minučių ir po 50 ct už kiekvieną kitą minutę. Kiek teks

mokėti, jei santechnikas dirbs 2 valandas?“ Ana viską supranta ir lygiai 12 val. (tuo pačiu metu kaip ir Eimantas) išskuba į leidyklą taisyti ar bent įsirašyti į laikmeną Tomo teksto. Išėjusi iš namų Ana nueina į dešinę 320 m, o paskui, prisiminusi, kad reikia aplankyti draugę (hm, o kaipgi pažadas Tomui?), pasuka priešinga kryptimi ir nueina 540 m. Kokiu atstumu nuo Anos namų gyvena draugė? Taigi, kaip ir dauguma šiame matematikos pasaulyje, ji irgi kai ką užmiršo. Nesuprantu, kaip čia visiems pavyksta susitikti. Mūsų pasaulyje susitinkama ne visuomet, net jei sutarta tvirtai. Gali kuris nors imti ir apsigalvoti, gali vėluoti santechnikas, lėktuvas ar traukinys. Čia taip nėra. Kadangi Ana ir Eimantas išėjo tuo pačiu metu (net jei būtų išėję skirtingu, tai tik pasunkintų uždavinį, ir viskas), jie būtinai susitiks. Telieka tik nuspręsti, kur ir kada. Anos draugė gyvena name, kuriame yra 6 butai. Kiekvienas butas 6 kambarių. Kiekviename kambaryje kabo šeši lipnūs musgaudžiai. Kasdien prie kiekvieno jų prilimpa po šešias muses. Nei daugiau, nei mažiau, tiksliai šešios. Kiekviena musė turi šešias kojas. Kiek prilipusių musių kojų bus po šešių dienų? Hmm, gal jodvi vis dėlto neskaičiuoja musių kojų, jau greičiau apkalba Tomą, kuris taip pat yra žavus vyriškis.

– Jis tau skambino? – pavydžiai klausia draugė.

– Baik tu, tai tik darbas, be to, jo vonioje trūko vamzdis, – užginčija Ana, tačiau jos balse girdėti abejonė. Kodėl abejonė? Galėtų kilti toks klausimas, bet čia, matematikoje, „kodėl“ neegzistuoja, viskas tiesiog vyksta. Ar įmanoma, kad ji pirma sutiks Tomą? Dar vienas uždavinys? Verčiau mes vis tik išspręskime lygtį su Eimantu, kuris vedžioja klientus po miestą.

Vienas iš jų sumano nusipirkti vaizdajuosčių. Pamiršau paminėti – matematikos pasaulyje vaizdajuostes perka ir nuomojasi itin dažnai, matyt, čia visi dievina kiną. Už 5 vaizdajuostes ir 3 garsajuostes Eimantas sumoka 102 Lt. Tuo pat metu Ana baigia plepėti su drauge ir vėl žingsniuoja į redakciją. Tačiau pake-

liui irgi sugalvoja nusipirkti vaizdajuosčių. Ji už 8 tokias pat (!) vaizdajuostes ir 3 garsajuostes sumoka 147 Lt. Na štai, čia Eimantas su Ana ir susitinka. Galėtų kartu paskaičiuoti, kiek kainuoja viena vaizdajuostė ir kiek – garsajuostė, tyliai persimesti keliomis frazėmis. Sutartų vakare pažiūrėti visas 13 vienodų vaizdajuosčių. Kodėl gi ne? Tačiau matematikos pasaulis nutyli, kas vyksta susitikus. Teisingiau – nieko neįvyksta. Nieko. Eimantas ir vėl grįžęs namo lauks Anos ir dažys 7 kėdutes, o ji taisys rankraštį ir ras 128 klaidas. Abu lauks, kol kažkas kitas vėl pradės spręsti uždavinį, kur jie turi susitikti. Imdama knygą iš lentynos Ana galvos: „Eimantas yra vienas iš protingiausių vyrų, kuriuos esu sutikusi, jis tiesiog savimi nepasitiki, turėčiau jam tai pasakyti, bet kaip? Kaskart, kai jį sutinku, jis vis labiau pyksta, o aš nežinau, kaip visa tai pakeisti." Nes matematikoje negali paklausti – kodėl? Eimantas vis labiau pyks ant Anos, kad ši jį paniekino, nesuprato pasiūlymo kartu pažiūrėti vaizdajuosčių, neišgirdo, pasakė kažką, kažko nepasakė, net jei to pasiūlymo ir nebuvo. Kaskart kam nors sprendžiant uždavinį, jiedu susitiks, pažiūrės viens kitam į akis ir pasakys: „Tikėjausi tavęs čia nesutikti." Žinoma, nemaža tikimybė, kad kažkas paskui spręs kitą uždavinį, kur Eimantas eina pas Aną ir skaičiuoja jos laiptinėje laiptelius. Arba uždavinį su Tomu ir Ana, visaip gali būti. O mūsų realiame gyvenime?

Mūsų gyvenime taip pat kartais tiesiog nežinai, ką pasakyti susitikus. Ir tai tęsiasi ne vieną dieną. Kartais taip pat nesupranti pasiūlymo kartu pažiūrėti 13 vienodų vaizdajuosčių. Net nežinai, ar jis tikrai dažo tas kėdutes, – kaip gali žinoti? O jei imtų ir išrikiuotų jas kokią dieną koridoriuje, gal tada paaiškėtų? Ir būtų galima pasakyti, kad esi pasiilgusi. Labai.

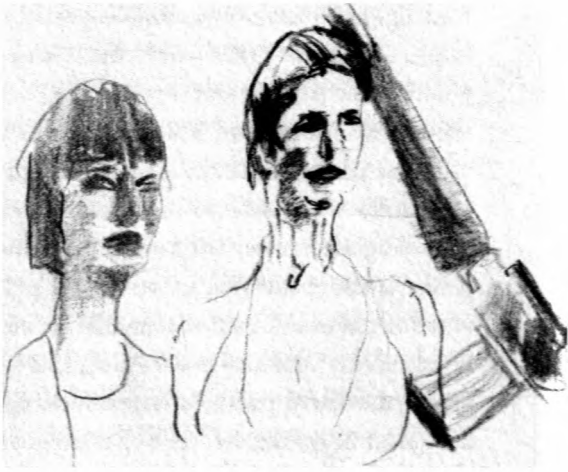

SAVA KOMPANIJA

Malda

„Vakariniame kalno šlaite...“, – rašau, nors taip jau esu rašiusi. Negaliu paaiškinti, kodėl man kartais galvojasi ši frazė. Matyt, turėčiau ją užrašyti, sukurti apsakymą, kur kelius siekianti sausa žolė šnara einant gerai pažįstamu takeliu. Į kalną kopti man nėra sunku – netoli. Rugsėjo popietinė saulė raiški, aštri, oranžinio atspalvio, žemė čia vulkaninės kilmės – beveik raudona. Anglų raudona – pasakytų tapytojai. Debesys tik ties kalno viršūne, vienas, nors dažnai užsilaiko ir beveik niekad nelyja, gal tik kokį kartą per metus ar du. Kvepia dulkėmis, praėjusiomis ožkomis, granatmedžiais, kurių kažkur netoli tikrai turėtų būti. Bet vakariniame kalno šlaite nieko daugiau nematyti, tik sausa gelsva pilna traškių smilgų sėklų žolė, kai kur – mažos bevardės uogos ir raudonas dirvožemis. Takelis, kuriuo ateinu, gerai išmintas, nors

pasirodau čia retai – paskutinį kartą lankiausi, rašydama aną tekstą. Nežinau, kodėl taip atsitinka, kad ten sėdi lyg ir pažįstamas tipas, medinės sulankstomos kėdės kojos nuo jo svorio susmigusios į žemę, kiek toliau guli kita neišskleista kėdė. Jis sėdi ištiesęs kojas, apautas nunešiotais kaubojiškais batais. Kamera turėtų iš lėto parodyti pradžioje batų padus, tada kilti aukštyn iki jų aulo. Jie nedailūs, tinkami nebent Marlboro pasakų šalyje. Toliau – stambiu planu džinsai, aptrinti, bet visada „Levi's", šiek tiek purvini. Marškiniai raudonai languoti, taip pat ne vakar skalbti, sukišti į kelnes, kaip niekas dabar nenešioja. Taip vaizduoja kaubojus seni klipai ir cigarečių reklamos.

Žinodamas mano silpnybę, šis nenusakomo amžiaus tipas išsitraukia „Marlboro".

– Gaila, tu nerūkai, – sako jis.

Žiebtuvėlis pigus, atrodo, pirktas kioskelyje prie Vilniaus autobusų stoties, plastikinis. Kadmio žalias, sakytų tapytojai. Labai nedera prie bendro stiliaus.

„Kažin kokioje šalyje tai galėtų vykti?" – kartais, dažnai pamąstau aš. Žemė kaip Kretoje, žolė, kvapas. Bet galėtų būti Ispanija ar bet kuris kitas kraštas, kurio aš nežinau. Visa nepažinta Amerika. Vakariniame kalno šlaite vakarėja. Neaišku kodėl prisimenu šunį, kuris liko pas dukrą.

„Norėčiau paglostyti", – pamanau.

– Pasiimk kėdę, – sako jis, pasisukdamas apšepusiu profiliu.

Žinau – tai privaloma filmų herojams, kad atrodytų vyriškesni. Stilinga. Žolėje sulankstoma kėdė, tereikia ją išskleisti. Nuo mano svorio jos kojos susminga į purią kadmio raudonio, kaip pasakytų tapytojai, žemę. Nuo mūsų driekiasi ryškūs ultramarino šešėliai. Ilgi.

– Jei jau nerūkai, gal arbatos išgersi? – klausia rodydamas į pastatytą ant žemės termosą.

– O kokia arbata?

– Dilgėlių, – sako jis, išpūsdamas dūmus aukštyn. – Į tave neneša? – klausia, matydamas aiškiai, kad vėjo nėra. Neneša jokių dūmų į mane.

– Ne.

Galėčiau čia prasėdėti valandas. Šuo lakstytų per sausą ochros spalvos žolę lodamas iš džiaugsmo. O kailis būtų pilnas nežinomų sėklų. Jei tai Graikija, turėčiau jausti jūros buvimą. Druską. Pušis. Alyvmedžius. Bet čia niekad nieko nėra. Tik labai mažas lopinėlis neaukšto kalno vakarinio šlaito. Dvi sulankstomos medinės kėdės ir sėdintis tipas, įžūliai ištiesęs ilgas kaubojiškais batais apautas kojas. Jis puikiai supranta, ką aš galvoju, ir juokiasi. Visada juokiasi. Bet vis tiek atrodo gerokai vienišas. Nežinau, kodėl kartais noriu jam pasakyti:

– O mes seniai nesimatėm...

Staiga kokį vakarą suprantu, kad jo pasiilgau. Kaip galima pasiilgti tipo, kuris sėdi apšepęs kažkur, aš net nenutuokiu kur? Kartais, matyt, tenka gerokai manęs palaukti, kol susiprantu ateiti. Būna, kad randu įnikusį į knygą.

– Ką čia turi? – pasidomiu.

– Plutarchą. Gaila, kad tu neskaitei, labai geras, – sako jis. – Paskaityk.

O aš karštligiškai bandau prisiminti, kas ten rašoma, nes knygą (greičiausiai tyčia) užvertęs padėjo pavadinimu žemyn. Rašydama šį tekstą bandau prisiminti ką nors apie jį. Nežinau, kodėl man galvojasi tas Plutarchas. Tuo galėčiau ir baigti, nes beveik nieko daugiau nežinau. Gal pasėdžiu dar kiek, tikrai gurkšnoju arbatą. Mes kalbamės, kol sutemsta. Vakaras šiltas, kaip Graikijoj. Jis atsistoja, kartais pavaikšto. Mes aptariame medžius. Šešėlių spalvas vakarėjant. Tuos pašnekesius juokais pavadinam projektais.

– Geltona? – klausia jis kartais manęs, rodydamas į išdžiūvusią žolę.

– Ochra, – aiškinu, – geltona ochra.

– Čia kaip išgalvotas draugas, – replikuoja dukra. – Kai nerandi tokių, kokių reikia, susigalvoji.

Ir aš ja tikiu.

– Čia toks vyras, kokį norėtum turėti, – sako draugė.

– Visai įmanoma, – linksiu galva, – nors mano idealas visad buvo madingus kostiumus vilkintys intelektualai ilgais antikvarų pirštais, žongliruojantys žiniomis apie vynus. O šis Marlboro krašto vyrukas visai ne toks. Tik šypsena gerai pažįstama. Iš kur? Nežinau. Mes sėdėdami kalbamės apie projektus.

Mano draugė, labai susidomėjusi NLP (neurolingvistiniu programavimu, jei kam neaišku), kartą man pasakojo, kaip pasikviesti savo angelą sargą. Ji sakė, kad reikia sušukti: „Aš čia!“ ir jis pasirodys.

– Gal tu mano angelas sargas? – paklausčiau Marlboro šalies tipo, žiūrinčio kažkur man pro petį. Ten nėra jokių gražių vaizdų, už to mano peties – kitas kalnas, apaugęs sausa geltonų smilgų žole, su traškesiu barstančia sėklas.

– Ei, aš čia, – sakau taip negarsiai, kad, jei ką, neapsijuokčiau.

– Paprašyk, ko nori, – sako draugė. – Jis gali išpildyti.

Mano angelas sargas avi kaubojiškais batais, rūko prisidegdamas žaliu „Maximos“ žiebtuvėliu ir geria dilgėlių arbatą. Nejuokinkite. Jis gyvena tik mano vaizduotėje. Tačiau kodėl man kartais atrodo, kad mes šnekame šiltą vakarą temstant? Kad manęs pasiilgstama?

Jis turbūt kaskart mane išduria, apsimesdamas, kad yra tik mano tekstų herojus. Ir kaskart man norisi garsiai sušukti:

– Ar žinai, kaip baisu, kai galiausiai tu viską išpildai? Net tai, ko neprašiau, ko labiausiai bijojau? Ką man daryti su tavo puikiais sprendimais, davusiais naujas pradžias? Ką man daryti su tomis pradžiomis?

Jei tai būtų mano angelas sargas, būtų nelengva. Mums reikėtų daug ką aptarti. Turėtume sukurti naujų planų, nes aš nemoku prašyti. Kad būtų lengviau, apsiribotume žodžiu „projektai".

– Ir ką tu veiki savo didybėj, kai mes, paprastieji, nebemokam ateiti? Turėtum gerokai liūdėt?

Jis tyli ir rūko, kažkodėl nusisukęs. Matau tik apšepusį neskustą skruostą.

Suprantu, kodėl kartkarčiais tipenu takeliu per bevardėmis uogomis traškančią žolę. Išlankstau medinę kėdę. Sėsdama jaučiu, kaip jos kojos susminga į kadmio raudonio žemę. Dar norėčiau paglostyti šunį.

– Gal galėtum kitam kartui įsigyti kokį aviganį? – lyg netyčia pasiūlau.

Man atrodo, kad šis tipas toks vienišas. Jau senokai čia sėdi, kitaip būtų namie nusiskutęs. O jei aš ilgai nesusiprasiu ateiti? Tegul turi ką nors, kas lakstys po žolę ieškodamas nesamų pėdsakų. Gulės šalia lekuodamas ir vis prašys pakasyti paausį. Man viskas gerai, aš šį kartą kaip nors išsiversiu, mano norai palauks.

– Sugalvojau naują projektą, – garsiai ištariu: – noriu, kad tu turėtum šunį. Ir aš retkarčiais čia užsukusi jį galėsiu paglostyti. Tu jį deramai išauklėsi – kad klausytų komandos „greta" ir nelotų be reikalo.

– Geltoną? – klausia kažkodėl sumirksėjęs.

– Ochros spalvos, – sakau, – geltonos ochros. O jo vardas galės būt Plutarchas.

Tegul mano angelas sargas turi bent šunį. Tada kartu augintume vieną, nors ir mano vaizduotėje lakstantį šunį. Nes mes, paprastieji, sakykime atvirai, ne visada sugebame laiku pasirodyti.

Draugas Mahometas

– Klausyk, aš susimoviau. Klaikiai.

– Laba. Kas atsitiko? Klaidų tekste privėlei?

– Nea, sergu, šiandien širdis netraukia, guliu lovoje ir mąstau apie viską. Perskaičiuoju. Nežinau, ką man dabar daryti.

– Pasakok.

– Žinai, kaip būna, kai ką nors skaičiuoji, tarkim, metrais. Planuoji sklypą, kuriame bus tvenkinys, burokėlių lysvė, o ant komposto krūvos augs moliūgai.

– Na na, idėjų laukas? :)

– Aha :) Ir staiga supranti, kad metras, kuriuo viską matavai, yra ne 100, o 150-ies cm.

– Hmm :) Tada viską teks perskaičiuoti? Daug priplanavai?

– Atrodo, kad viską.

– Nekas... Čia ne tik idėjų laukas, ar ne? Su idėjomis tu visada susitvarkai.

– Manau, kad teks perskaičiuoti pastaruosius 5–6 metus. Metras gali būti ir minus 150. Arba plotas lygus minus 150.

– Sakei, meilužio ieškosi. Kas nors naujo pasirodė? Blizganti suknelė suveikė?

– Aha, pabandžiau. Bet ir meilužio tai liepė ieškoti jis pats.

– Taigi jis tavo draugas, teisingai patarė, aš tau seniai sakiau...

– Ir pažįstami mes nuo tų nežinia kada laikų... Atsirasdavo pas mane. Kartą, tokį vasaros vakarą, gal kažkur planavau išvažiuoti – nepamenu, tik skubėjau išvirti juodųjų serbentų uogienę. Ką aš veikiau su tais trimis didžiuliais sklidinais violetinių iki juodumo uogų dubenimis? Gal bandžiau išrankioti lapukus ir kotelius? Pamenu tik tamsią kvepiančią, lipnią masę tuose *bliūduose*. Mėlynas panages, rankas. Vasaros vakaras, labai vėlus, už lango tokia pat serbentinė lipni tamsa, berods, kvepianti. Gal tik dabar man atrodo, kad už lango kvepėjo gatvė, „Lelijos" fabrikas, nuplikusi gyvatvorė ir net pravažiuojantys traukiniai. Bet kitaip kvepėjo, ne vien uogomis. Tada jis kažko užsuko, nepamenu preteksto.

– Ko nors paklausti?

– Apie ką mes prie tų serbentų? Gal planavo kažkur rytojaus dieną išvykti. Todėl užsuko taip vėlai. Jis nuolat išvykdavo. Dažnai atrodydavo nusiminęs. Kartais kalbėdavome apie laiką ir erdvę, apie tai, kad galima turėti minus 1 m^2 ploto kambarį. Nelabai domėjausi, ką jis veikia, kartkartėm pasirodydavo gerokai išgėręs, paniręs kažkur giliai, po savo įvykiais, nenumanomais, sunkiasvoriais sprendimais. Nebuvo visada smagu, nors rytą išspausdavo šviežių apelsinų sulčių, įpildavo „Absoliuto". Pusryčiai. Nedaug, neprisigerti. Tada aš buvau pas jį svečiuose. Kažko, nepamenu preteksto.

– Gal pasitarti?

– Taip, žinojau jo meilės istorijas. Kai per skaipą parašydavo – esu Akapulke, tuoj eisiu panardyti, toks gulėjimas ne man, –

iš karto suprasdavau, kad vėl su kažkuo prasilenkė. Dama buvo per energinga, per lėta, per jautri, per daug, per mažai. Kalbėdavom apie maištus ir revoliucijas. Jam iš tiesų patinka Che Guevara. Prisimeni mano marškinėlius „I'm your Che Guevara"? Abu tokius turėjome. Paskui man tas popsas nusibodo.

– Su juo nėra paprasta.

– Su manim irgi. Be to, pati pagalvok, koks jam tenka krūvis. Gal dėl to tiek daug geria. Žinai, buvau vakar su juo susitikusi. Susirašėm per skaipą, sako: „Gal eisi pasivaikščioti?" Kodėl nepasiėmiau skėčio? Taip, pradėjo lyti, na ir ėjau, šlapi plaukai atrodė nekaip, bjauru susitikti ką nors – o jis ateina dar ir su drauge, visas patenkintas mane pamatęs, ją trumpam užmiršta, ištiesia man virš galvos skėtį, lyg staiga nuliūdęs sako: „Nesušlapk."

O aš jau kiaurai šlapia, paskui gal net susirgau, bet nesu tikra, nes buvo vasara. Gal tiesiog gulėjau lovoje ir nesikėliau, tada pakilo į mano trečią aukštą, rado duris neužrakintas, pyko baisiai, bet į lovą atnešė sriubos. Dar pajuokavau teiraudamasi, ką veiks ilgąjį savaitgalį. Jis klausia: „O ką siūlai?" Sakau: „Galime nueiti į „Suokalbį", pašokti girtoje kompanijoje arba pasikviesti labai solidžių draugų, kokį ministrą, ir visą naktį žiūrėti pornofilmus." Aš tik juokavau, įsivaizdavau kaip didžiausią nesąmonę, o jis sutiko: „Aha, galim. Kada?" Dar pakikenom. Bet įsivaizduok, net ir tada nesupratau.

– Aš tai pavojus jaučiu iš karto. Gal todėl ir įkrentu į cheminės traukos šulinius :)

– Ir aš jausdavau, nesuprantu, kur visa tai pasidėjo :(

– Prisimenu, kaip jūs šokote. Visada sakydavai, kad jis geriausias tavo šokių partneris.

– Taigi, mes dar šokti tango mokėmės kartu, kalbėjom, kad nejaučiam vienas kitam jokios aistros, todėl ramiai galim kartu treniruotis...

– Ką jis dabar veikia?

– Tą patį – kažką planuoja, bando pertvarkyti pasaulį, vis dar kalba apie omnikratiją.

– Jis gi pranašas, ko tu nori. Nesuprantu, kaip gali taip ramiai bendrauti... Turbūt net nesuvoki, kas jis?

– Žinai, kai su kažkuo esi pažįstama nuo vaikystės... Mahometas, hm, net nesu pagalvojusi, kaip jis iš tiesų atrodo. Tik akis atsimenu – kartais būna tokios liūdnos. Tai va. Šiandien gulėjau lovoje ir mąsčiau apie naujas pažintis, meilužius, kuriuos turiu susirasti, ir kažkaip netyčia prisiminiau, kad buvau nikstelėjusi koją, seniai, prieš kokius 5 metus, tada sunkiai vaikščiojau. Atvažiavo jis nepamenu kaip pas mane į sodybą. Dar prisimenu, tais metais buvo didelis potvynis, visos pievos po vandeniu, Merkys iki pat durų atėjęs. Visi tikėjosi, kad ir Vilniuje potvynis bus, bet nebuvo. Tada negalėjau paeiti, jis nešė mane ant rankų per tas apsemtas pievas. Mama kai pamatė, vos insulto negavo. O aš tada galvojau: jis gi tik draugas, tik Mahometas, nėra ko bijoti. Dabar prisiminusi išsigandau.

– Hm, joa. Tu tikrai nesuvoki, kas jis?

– Pagalvojau, kad visus savo meilužius matuodavau: jei jau draugas Mahometas man tiek gali padaryti, tai mylimasis turi galėti nors kiek daugiau... Supranti? O jis turbūt niekad nebuvo tik draugas. Man atrodo, kad aš kaip reikiant susimoviau. Ką dabar daryti? Jis taigi Mahometas... Aš negaliu miegoti su pranašu... Ir nenoriu.

Sapnavau

Paltai, ant kėdžių numesti du mūsų nauji paltai. Nuostabūs, už labai nuostabią kainą pirkti paltai. Mano draugės – juodas.

– Kavos – juodos, – dabar mano eilė kažkam juodam, kad būtų subalansuota – kam? Gal lapkričiui?

– Truputį filmavau, truputį fotografavau, polaroidų pora, bet kai lyja, nelabai kaip einasi filmuot, taip pusė dienos ir nubėgo.

– O man greičiausiai teks su aštuoniais milimetrais flirtuot, gal net su nespalvota.

– Galima prie jūsų prisėsti?

Vyras nusivelka paltą, kabina ant kėdės. Prabangus raudonai languotas pamušalas.

– Tik pamušalas ir spalvotas, – sako, – va, kaip nors savo filmą užbaigsiu, tada darysiu kitą apie mūsų sapnus. Kaip tu su

Andy Warholu susitikai. Apie visus, sapnavusius Andy Warholą. Kai gyvenau Antakalnyje, žinai – tame geltoname name?

– Žinau, – linkteliu. Iš kurgi aš tiksliai žinau tą namą?

– Su Antanu mes buvome kaimynai nuo vaikystės, žaisdavome kartu. Sapnavau, kad vėl užeinu pas jį, žinau, kad miręs, dairausi aplink, paskui klausiu: „O kur tavo tėvas?“ Jis man atsako: „Ai, Rimukas išsiuntė degtinės pirkti.“ Taip ir nustėrau, galvoju: „Kur išsiuntė?“

„Į Solt Leik Sitį“, – sako man. „Jėzau, – sakau sau, – taip toli, tik žinau, kad ten mormonų centras. O kaip tai su degtine susiję?“

– Ką naujo tu sapnavai? – klausia į mane žiūrėdamas.

– Vasarą feisbuke aptikau žmogų, kurio sapnai panašūs į mano. Mes abu vaikštome po butus, senoviškais lipdiniais puoštos lubos, parketas, kaip jis pavadino: „lyg jūros nugludintos lentutės“, labai gražiai pasakė, rašantis. „Rašytojas“ kažkaip banalu, tebus „rašantis“. Tas parketas mūsų sapnuose identiškas. Abiejų kambariuose dideli langai, tik už jo lango – raudonas klevas. Dažniausiai vakaras. Jo sapnuose būna daugybė svečių, o mano – gyvena senutės ar senukai. Bet visko pasitaiko. Neseniai sapnavau: tėtis nupirko mums iš kažkokio praturtėjusio mafiozo didžiulius namus, nes pagal statusą anam šie pasidarė per menki. Gatvelė, kylanti į kalną, – kaip Antakalnyje ar Naujininkuose, – namas su mediniais drožiniais. Daug kambarių – dideli ir visai mažučiai, kai kurie kažkaip labai senoviškai apklijuoti pablukusiais žalsvais, vietomis atsilaupiusiais tapetais.

– Teks nemažai remontuoti, – sako tėvas.

Durys senos, negražios, nors dažytos baltai, bet apspardytos, nešvarios. Šildoma krosnimis su koklinėmis karūnomis, tos iškūrentos, dar traška ugnelė. Krosnių šiluma visai kitokia nei dujinio katilo ar juo labiau – centrinio šildymo. Tokia gera. Senoviški baldai. Mano kambaryje didelis, nors paprastas Stalino laikų rašomasis stalas. Plati dvigulė lova, užtiesta raudona lovatiese.

Svetainėje raižyti bufetai su stiklais, kitur daug spintų, kelios bronzos skulptūrėlės – gal arkliai. Vėlus vakaras arba naktis, elektros apšvietimas, galbūt lapkritis – kaip dabar. Namuose jauku. Vaikštau, bandydama susipažinti su kambariais pirmame ir antrame aukšte, kur dar yra patalpėlių po nuožulnia stogo dalimi. Girdžiu, kaip tėvas kalba, kad paėmė paskolą ir teks mokėti visą likusį gyvenimą.

– Jei būsiu gyvas, išmokėsiu, – sako.

– Tavo tėvas miręs, – linkteli galva vyras. Po minutės prideda: – Aš irgi su savuoju esu porą kartų telefonu kalbėjęs. Skambinau jam, taip apsidžiaugiau, kai atsiliepė, žinau, kad miręs, sakau, labai pasiilgau ir man jo trūksta, o jis kažką atsakė, neprisimenu niekaip, – ar kad per vėlai paskambinau, ar kad per anksti...

– Tai vienas ir tas pats, – sakau.

– Tai tas pats, – pakartoja draugė.

– O kokie tavo? – klausia vyras.

Manau, ji sutrinka, perbraukia ranka juodus plaukus. Sako:

– Mano sapnai dažniausiai nespalvoti.

– Mums tinka. Pasakok.

– Tai labiau fiziniai pojūčiai, nėra konkretaus siužeto.

– Bet sapnų, kuriuos paskui daug metų atsimeni, tokių gi turi?

– Man dar nėra daug metų, – sako tyliai draugė. – Gal tai tie, kur kvėpuoju po vandeniu arba skraidau.

– Kalbama, kad skraidymas gali reikšti ne tik kad augi, bet ir fizinę ligą, – drąsina, o gal bando iškvosti vyras. – Castaneda daug kalba apie skraidymus sapnuose. Nuo šiol sapnuosi spalvotus sapnus, – reziumuoja. Taria. Liepia.

O aš taip noriu papasakoti savąjį apie tėvą, kad įsiterpiu, gal ir nemandagiai:

– Man irgi kartais, dažniausiai kelios dienos prieš Vėlines ar po jų, pavyksta pasikalbėti su tėvu. Vaikystėje mes gyvenome priešais Jokūbo bažnyčią, ten, kur dailininkų dirbtuvės.

– Žinau, – vyras dar nebėga nuo stalo, nors jau senokai visų trijų juoda ir balta kava išgerta.

– Žinau, – pakartoja.

– Kartą aš ir sutikau tėvą ten, prie bažnyčios tvoros. Stovi su portfeliu rankoje – kaip visada. Suprantu, kad jis miręs. Džiaugiuosi sutikusi. „Kaip tau sekasi?“ – klausiu. O jis atsega portfelį, rodo – pilnas kaltukų. „Man gerai, – sako jis, – aš ten skulptorius.“ Buvo džiugu, jam taip tinka.

– Tikrai tinka, – pritaria vyras. – Aš savo mamą sapnavau tik du kartus. Vieną – iš karto po jos mirties ir antrą – kai laidojau tetą.

Ilgai pasakoja apie savo mirusią tetą.

– Kai reikėjo ją laidoti, pasakė, kad galima ant viršaus, jau praėjęs reikiamas laiko tarpas. Arba virš močiutės. Koks laiko tarpas? – galvojau, bet sutikau. Niekas nepaaiškino. Nei pagal religines dogmas, nei pagal ką, tiesiog toks visiems žinomas laikas, kuris turi praeiti. Tada ir sapnavau, kad mano teta siaubingai nepatenkinta tuo „ant viršaus“, o mama su močiute smagiai juokiasi...

Aš taip pat norėčiau papasakoti dar daugybę sapnų, tarkim, tą, kaip mane nubaudė grožiu. Ar tą apie šlapią aukštą žolę ir obelų sodus naktį, kur tolumoje staugia vilkai, o man taip gera. Bet, matyt, visų kantrybė turi ribas. Jau praėjo tas nebyliai sutartas pokalbiui skirtas laikas. Imu savo naują pirkinį – paltą. Baltą. Juodąjį duodu draugei.

– Susitiksim, – sako vyras. – Darysiu tą nespalvotą filmą apie mūsų sapnus.

Išsiskiriame.

– Geltonas namas Antakalnyje, miręs Antanas, Rimukas... Nežinojau, ką besakyti. Jūs turbūt labai seniai pažįstami? – klausia draugė jam nuėjus.

– Aš jo nepažįstu, – atsakau, – ir jis manęs pažinoti negali.

Musica, por favor

MEKSIKO ŠEŠĖLIAI

Man labai neramu, ar tu ką žinai apie juodą spalvą. Aš grįšiu, kalbėsiuos su tavimi, o tu gal nieko apie ją neišmanai. Meksiko mieste brėkšta be proto ilgai. Valandų valandas. Guliu tamsoje penktą ryto – laiko skirtumas veikia, žinau, neužmigsiu. Vos šviesiau nei naktį. Vos. Susirandu stiklinę, paliečiu stalą – kurgi šaukštelis? Jis kaip tik po ranka. Lėtai sriūbčioju kavą ir laukiu, kol prašvis, kol išryškės, kur mano pusryčių keksiukas. Tamsoje nesinori traškinti maišelių, kad ko nepažadinčiau. Keksiukai čia nuostabūs. Mažose parduotuvėlėse, kiekvienoje stotyje. Pyragaičiai, riestainiai. Tokių Vilniuje nerasi. Tikrai. Ta tamsa, be galo ilga ryto tamsa, tos juodos linijos, rėminančios dieną. Meksiko

miestas yra juodi kontūrai, juodi šešėliai. Čia ne Claude'as Monet ar Pierre'as Auguste'as Renoiras su savo melsvais, violetiniais, kokiais nori šešėliais, tai ne prancūzai, teigiantys, kad gamtoje juodos nėra. Prancūzija pilna oro, kuris yra spalvotas. Meksika – tai aštri dieninė saulė, sukurianti tamsą; juodi kontūrai, spalvų erdvės įkalintojai. Kaip konkista po ispaniška architektūra. Tapyta negailint dažo tamsiam Teotihuakano piramidžių akmeniui, tamsioms akims. Meksiko mieste pirmiausia pamačiau juodą šešėlį. Spalvoti namai, aprėminti juodo akmens gatvių. Spalvoti drabužiai ir juodi plaukai. Meksiko miestas – tai marga rylos melodija, aprėminta seniai išnykusių indėnų genčių genų, matomų beveik kiekviename sutiktame veide. Žvilgsnyje. Nesišypsojime. Lengvas svaigulio ir euforijos jausmas nepalieka mūsų, nepratusių prie daugiau nei dviejų kilometrų aukščio, visą dieną. Centrinė aikštė *Zócalo* – kaip ir visur. Ten demonstracija. Raudonos vėliavos, plakatai, ispaniškai rėkaujantys žmonės. Gaila, nesuprantu. Miesto katedra, nuostabus architektų darbas, pilko akmens nėrinio fasadu. Viduje – didžiuliai auksiniai ištisinio raižinio altoriai. Meksikietiškas barokas turi savo braižą. Išėjusi iš katedros matau rylininką, stovintį šalia policininko. Abu uniformuoti, tik rylininkų uniforma Meksiko mieste kelio dulkių spalvos. Na taip, ryla gana prancūziška. Einant vis dar senojo miesto gatvėmis iki *Santa Domingo* aikštės, muzikos garsai tolsta, atrodo, jau pradings turgelyje tarp kioskų, tarp pigių dermantino rankinių, tarp saulės ir laukimo išdžiovintų tušinukų, gatvėje kepamo maisto. Bet pasukus už kampo vėl stovi jis arba ji su didele dailiai dekoruota dėže ir kepure ant žemės – rylininkas. Leidžiu išgroti visas turimas melodijas, nes Meksiko miestas – tai rylos garsai. Taip, tai daugiamilijoninis miestas. Daugiaaukščių miestas. Keista vartoti žodį „dangoraižis", kai tame danguje, kurį jis turėtų rėžti, – amžinas smogas, rytais ir labai palengva temstančiais vakarais dangus visuomet pilkas. Pagrindinė arterija – *Paseo de la Reforma*. Mums, atvykusiems

iš mažo Europos miestelio, daugiajuostės gatvės eismas atrodo ekstremalus, posūkių signalai čia beveik neegzistuoja. Temstant (net kelionių vadove rašoma apie neapsakomai ilgus Meksiko saulėlydžius) atvėsta. Praeina gėjų porelė. Ne pirma, labai meiliai apsikabinę, bučiuojasi, ir pabrėžtinai katalikiškame krašte tai nieko nestebina. Norėdami sušilti policininkai įnirtingai mosikuoja rankomis ir švilpia, varinėdami automobilius į kairę ir į dešinę, iš tiesų tai tik į dešinę. Centrinėse metro stotyse, didesnėse parduotuvėse gali pamatyti ginkluotų kareivių. Kova prieš narkotikų bosus? Prieš sukilėlius? Juodi ginklų kontūrai spalvotame rylos mieste. Prie *Bellas Artes* sutemus vyksta indėniškų šokių ar ritualų repeticija. Tamsa čia kaip konkista – rodos, glūdi žemėje ir muziejuose, kur neleidžiama fotografuoti. Rūdija kaip nenaudojami ginklai genuose. Išvykstame. Tarpmiestiniame autobuse tikrina visų keleivių rankines ir krepšius, nufilmuoja. Važiuoju komfortiškai ištiesusi kojas ir negaliu užmigti – kažkodėl nesu tikra, kad tu nujauti mano juodą spalvą.

OACHAKOS ŠOKOLADAS

Muzika kartais būna panaši į jausmus, lengva supainioti. Vis dar noriu papasakoti apie Oachaką. Žalsvo akmens miestą, šokolado gimtinę, meskalino gamybos provinciją. Spalvoti vienaaukščiai namai plačiausiais langais ir didžiulėmis aukštomis akmens luitais aprėmintomis durimis – kad lengvas moteriškas balsas, išdainuojantis ispanišką ilgesį su vos juntamu elektroniniu pamušalu, galėtų plačiau sklisti. Lyg permatoma šilkinė skarelė, miesto gatve nešama nesančio vėjo. Pasisukioja, tarytum atmintinai žinotų visus skersvėjus, posūkius ir kampus (taip ir yra, kasdienis darbas), taigi, paplevena aikštėje, toje, kuri centrinė, priešais žalsvo akmens bažnyčią (jos pavadinimo nežinau, kai nustosiu sėdėti, eidama žvilgtelsiu, kas parašyta lentelėje prie durų). Vėjo nėra,

vidurdienis. Infantilus moteriškas balsas (tokie dabar madingi, bet aš nežinau, kas ši atlikėja) neužkliūva už tvarkingomis eilėmis susodintų melsvų agavų. Jausmai ar muzika – lyg be galo plona raudona šilkinė skarelė po keistais medžiais plačiomis šakomis ir priplota viršūne, akacijomis ar baobabais. Vaikas prabėga jau penktą kartą tik į priekį, atgal – nemačiau. Pradedu stebėti atidžiau. Lėtai grįžta nešdamas lėktuvėlį ir įrodinėdamas, kad man nesivaidena. Neseniai valgiau ledų, čia yra specialus skverelis, kur nuo istorinių laikų (na, neprisimenu dabar, ką apie tai knygutėje skaičiau, vėliau pažiūrėsiu) pardavinėjami namie gaminti ledai. Ir dabar senutės su ledų vežimėliais įdeda į stiklinę taurę iš nešvaraus pieno bidono, gali atsisėdęs prie metalinio staliuko mėgautis ananasų ar šokolado skonio ledais. Puikūs kakaviniai su pipirais ir cinamonu – galiu ilgai skanauti, kol muzika plevena kaip lengva peršviečiama draperija purviname juodame skverelyje. Naktis Oachaką pripildo keistų sapnų – einu atidaryti savo namų durų, didelių ir plačių, aprėmintų stambiais akmens luitais, kaip įprasta šio miesto architektūrai. Pro jas šilku įplevena dieną girdėtas balsas, vos paliečia mane ir susirango prie kojų.

PALENKĖS MARIMBA

Nesitikėk iš manęs stebuklų, šiandien aš norėčiau tau neįmantriai papasakoti apie Meksikos miestų aikštes, tas, kurios visos vadinamos *Zócalo*, ir jų orkestrus. Pagal žemėlapį kur nors šalia būtinai rasi *Reforma* prospektą ar gatvę, *Juarez* taip pat yra net mažesniuose miestuose, lygiagreti arba statmena – *Independencia* gatvė, netoliese pamatysi *5 de Mayo*, kaip pas mus Vasario 16-osios. Na, nesvarbu tos gatvės, net jei jos tik *Sur* ar *Nord*, aš gi norėčiau papasakoti apie miestų ir miestelių aikštes, grįstas akmens plokštėmis, su žaliais metaliniais suoliukais – tie irgi visur vienodi, išskyrus Meksiko miestą, kur stovinčiųjų centrinėje gatvėje (*Paseo de*

la Reforma) projektai buvo užsakyti skirtingiems menininkams. Viduryje dažniausiai gali rasti pavėsinę – dailią metalinę, su keletu pūstų stogelių ir arkomis, puoštomis lietais metalo ornamentais. Arba paprastą medinę, kaip Palenkėje, šiaudiniu stogu lyg tarybiniame ūkyje, persmelktą tropinės drėgmės, tačiau gana erdvią, akmeniniai laipteliai šiek tiek pakylėja nuo grindinio. Namai aplink ne daugiau kaip trijų aukštų, juodos kiaurymės apačioje reiškia kavines ar miesto centro maitinimo įstaigas. Sėdžiu vienoje, mano staliuko stikle – vakarėjantis dangus, geltonai žydintis medis, elektros laidai, kavinės iškabos vidinė pusė, parūdijusi, kaip ir staliuko kojos. Čia drėgna – labai. Dieną buvo karšta – labai. Džiunglės ne mažiau kaip trijų aukštų, sunku suprasti, kas ant ko auga. Pelėsis visur smelkiasi juodomis dėmėmis. Pro spalvotus fasadų dažus skverbiasi augaliukai, grasinantys suvalgyti, pridengti, pasisavinti mąjų miestų griuvėsius. Bananų lapai nepatraukliai kyšo iš visų tvorų vos nuėjus keletą gatvelių nuo centro. Kai kur palei kelią džiunglės atrodo nuriektos – tarsi tiesiant kelią kalnuose nupjauta uola. Nuo mąjų miestų griuvėsių lašantis vanduo virsta stalaktitais. Tarpais lyja. Aikštės akmenys per dieną įkaista ir ilgai išlaiko šilumą besirenkantiesiems ant laiptelių, apsikabinusiems ir vienišiems tame grįstame stačiakampyje po nežinomų pavadinimų tropiniais medžiais. Temstant į medžius suskrenda galybė liesų juodų paukščių, panašių į lakštingalas, bet iš esmės varnų. Tupia ant šakų, rėkia aukštais nervingais balsais. Mano staliuko stikle – dangus, jame skraido ereliai. Šmėkšteli praeinantys vyrai baltais marškiniais, baltomis drobinėmis kelnėmis ir juodais ūsais, rankose – kokakolos buteliukai. Matau, kaip pavėsinėje materializuojasi keistas muzikos instrumentas, panašus į stalo dydžio metalofoną, tik medinis. Sako, kad tai marimba. Žinosiu. Vyrai baltais drabužiais ir juodais ūsais rikiuoja kitus mušamuosius. Temsta. Miestelio orkestras tariasi, ką gros. Net keturiese tram tam tam, tram tam tam prie marimbos ir vie-

nas, hm, gal būgnininkas (man jį užstoja, matyt, orkestro vadovas su barškalu iš bambuko) švenčia vakarą. Laksto mergaitė su pripučiamu žaislu ant ratukų. Didžiuliais bokštais kyla parduodami balionai – kaip ir kitose *Zócalo*. Žmonės renkasi, sėda ant laiptų, blyksi lempų šviesoje iki sidabrinių arbatinukų žvilgėjimo nublizginti batai. Tram tam tam – aštrios salotos, tram tam tam – višta šokolado padaže, baigiu vakarieniauti. Eisiu artyn. Padarysiu keletą nuotraukų. Šalia stovi vežimėlis su purvinomis plastikinėmis talpyklomis, pripildytomis šokolado, dar kažko geltono, ryt paragausiu. Tram, mmmm, pasirodė saksofonininkas be ūsų. Aš norėčiau tau neįmantriai papasakoti apie miestelio aikštės orkestrą. Tvankų vakarą. Sena moteris iš tolo man šypsosi. Vyrai šluostosi prakaitą, tariasi, ką dar galėtų sugroti. Barkšt barkšt praeina mergaitė su savo žaislu. Gulintis šuo man taip pat nusišypso. Laiptų akmenys nublizginti tokių vakarų – iki vyrų batų žvilgėjimo. Miestelėnai šoka. Senyvos poros – vienas vyras su treningais, moteris įsispiriamomis šlepetėmis. Nesigirdi net klykiančių paukščių. Tram tam tam. O už nugarų kvėpuoja džiunglės. Viešbutyje tupi paukštis tukanas ir pritariamai linguoja galvą su nuostabiu snapu: „Linksmintis yra gerai!“ Ryte netyčia randu mažytę bažnytėlę, kaip kokios Varėnos, labai jau paprasta. Pelėsiai tamsiomis dėmėmis susitelkę kampuose, nuvarvėję nuo keleto baltai dažytų kolonų be jokios ornamentikos. Virš besimeldžiančiųjų galvų ir virš Kristaus sukasi parūdiję ventiliatoriai. Ant altoriaus – didelės senos garso kolonėlės, iš jų sklinda nuostabus giedojimas. Transliuoja, pagalvoju, paskui pamatau pirmame suole sėdinčią moterį su mikrofonu rankoje. Vienas iš vyrų, lazdelėmis energingai mosikavęs virš marimbos, čia groja sintezatoriumi. Kodėl tai buvo pati nuostabiausia mano matyta bažnyčia? Dieve, sakau, duok man dar nors kartą tokį vakarą, nors kartelį. Vyras iš orkestro man nusišypso. Vis tiek teks išvykti. Ir net autobusų stotyje kažkur pulsuoja tas „tram tam“. Vaikinas su dviem dideliais,

labai dideliais lagaminais perka bilietus į mano pasirinktą autobusą. Tokių XXXL dydžio lagaminų dar nesu mačiusi. Su ratukais. Madingo dizaino, bet jau aptrinti, matyt, nuo grūdimo į mažesniesiems skirtas bagažines. Nemaniau, kad ką nors panašaus gamina. „Aš Eduardo", – sako vaikinas. Ant tų dviejų milžinų užverstas trečias, mažesnis. Mes kalbame, kad lagaminuose lengvai tilpo dvylika kostiumų su pakabomis, keturiolika kaklaryšių ir du šalikai, šešios poros nublizgintų kaubojiškų krokodilo odos batų, visas jų valymo įrenginys (įskaitant kėdutę ir suoliuką kojoms pasidėti). Vietos užteko ir miestelio aikštės orkestrui, vakar grojusiam iki vėlyvos nakties, tilpo net vadovas su barškalu iš bambuko. Juokaujame, aišku, bet kylant keliu į kalnus ausyse jaučiu ne tik daugiau kaip dviejų kilometrų aukščiui būdingą spaudimą. Kažkur ten, autobuso pilve, bagažas tram tam tam, tyliai – tram... Dieve, sakau, padėk, kad muitinė praleistų tuos „tram tam tam", neatimtų tvankių Palenkės vakarų ant įšilusių per dieną laiptelių ir miestelio aikštės orkestro su medine marimba.

Medžiaginis angelas

Vasara vasara. Išvažiuoti prie jūros. O grįžti pasikeitusiai. Rasti apsikeitusius. Niekas stotyje nepasitinka. Saulė turbūt išblukina jausmus. Nušviečia. Paryškina. Jūra išplauna jausmus. Nuskalauja. Atgaivina. Grįžus namo butas kitoks – padidėjęs. Sumažėjęs. Išsiklaipiusios daiktų proporcijos. Šviesos. Tyla krinta kitaip, prasideda anksčiau vakarai. Kasrytinis puodelis pakeičia spalvą – vienu pustoniu šviesesnis, dviem labiau aptriušęs. Pasiilgęs. Kartais tik jis ir būna pasiilgęs. Niekas stotyje nepasitinka – nespėjo. Grįžti ten, kur gyvenai, o tavo daiktai, kažkam panorėjus, tyliai paliepus, sulindę į šiukšlių maišus. Maišai likę koridoriuje. Neišmesti, tik sudėti, kad aiškiai matytųsi pokyčiai. Ana žiūri nustebusi: jos kremas ten atsidūrė. Kremas žiūri nustebęs. Atsidūrė netyčia. Žinoma, tiesiog pasidavė pokyčiams, kaip ir raudonos odinės

pirštinės bei atvirukas nuo draugės iš Gruzijos. Pokyčius patyrė net jos skalbinių segtukai (gal todėl, kad su spalvotomis ramunėmis, o greičiausiai todėl, kad nauji) – jie taip pat nusprendė persikelt į šiukšlyną. Ana žiūri sustingusi, laikydama vaiką ant rankų, bijodama žengti toliau. O ant viršaus pūpso zuikis. Medžiaginis. Ne Anos jis, kažkieno kito. Nebetinkamas, nes dešinė letena pageltusi. Senas. Kai zuikiai susitepa, juos reikia išmest kuo skubiau. Taip jau yra nuo senovės. Ana ima jį, vaikas juokiasi. Rodo tėčiui. Tėtis ima vaiką ant rankų. Zuikis šypsosi.

Vėliau, ne dabar Ana paklaus, kas atsitiko daiktams. Kas juos išmetė. Kol kas pakaks zuikio.

– Jis mano vyresniosios dukters, – sako tėtis. – Nebereikalingas, matyt. Ji net universitetą baigusi seniai, nebe vaikas.

Taip, čia Ana gyvena. Porą metų. Ir vaikas paaugo. Vakarais ilgai neužmiega, stebi žalio tapeto atsilupusį kraštą. Su romantiškais abrikosais.

– Dukra nori gelsvų, rudenį išklijuosime, – sako vyras pasiūlius baltai perdažyti kambarį. – Ji čia šeimininkė. Savo širdį įdėjo į kiekvieną buto centimetrą.

Ana dažnai neužmiega. Ir vaikas vis verkia naktimis. O paskui ji su tėčiu lyg niekur nieko geria rytinę arbatą. Kartais atrodo, kad viskas galėtų dar būti gerai. Saulės nušviestas staltiesės kampas spintoje. Galvojo: kiek daug jos daiktų ten! Ne drabužių – tie savaime nuseka paskui šeimininką. Patalynė, rankšluosčiai, kitkas. Lovatiesės. Kitkas. Svetimoje spintoje lyg dulkės organiškai sugulė jos gyvenimo dalys.

Ana lėtai atsisuka, jau kepdama žuvį, ir tyliai paklausia:

– Kaipgi mano daiktai šiukšlių maiše atsidūrė?

– Dukra vakar buvo, tvarkė kambarius, – sako tėtis. – Čia ir jos namai.

Ana supranta. Netyčia kažkas sudaužo puodelį. Pokyčiai užgriebia balto šilko suknelę – kai toji pakliūva su raudonais skalbi-

niais, nejučia nusidažo. Pokyčiai yra reikalingi, kas nors turi sutvarkyti namus. Ir sukneles, kaip tuos angelus, kai susitepa, tenka išmesti, – taip buvo per amžius.

Krinta vasaros karštis. Svetima lova, stalas, užuolaidos gula dulkėmis ant pečių, priversdamos susilenkti.

Ana čia privalo gyvent – kad vaikas tėtį turėtų. Taip buvo per amžius. Nes kitaip bus vieni kompleksai. Vaikas užaugs nepažindamas meilės. Ir tikrai, Ana dar pakentės – tos rytinės arbatos vis dėlto džiugina. Tik miegoti naktimis vėl tapetai neleidžia. Tokios vasaros šviesos išblukina miegą. Ir vaikas vis verkia. Būtų gerai susirasti jo mėgstamą knygą, paskaityti prieš miegą, kaip Petsonas pametė tortą. Bet knygelės šiandien nėra. Vis tie vasaros pokyčiai.

– Imk.

Vaikas šypsosi. Veikiai užmiega.

– Kaip tu duodi tokį nešvarų?! – sako tėtis, pamatęs žemyn galva laikomą zuikį, murmantį kažką per miegus.

Ana pataiso pagalvę. Ji dar šiek tiek pakentės – gi viskas dėl vaiko. Nutylės. Paieškos, kur sutrikęs pasimetė Petsonas su visa knygele apie jį. Ir, žinoma, tortas.

Paklaus gal vėliau. Lėtai atsisuks. Kol puodas užverda, gali lyg netyčia pratart:

– Kažkur pasimetė *Petsono tortas*, matei gal?

– Nežinau, – sako tėtis. Arba nieko nesako. Nes visai nesvarbu – ryt knygą Ana suras išpylusi šiukšles į konteinerį. Žinoma, kad netyčia pakliuvo.

– Išsigalvoji, – tėtis vėl pasakys. – Vakar abu su dukra tvarkėm kambarius. Mes per daug apsikrovėm daiktais, – dar pridės lyg pabrėždamas.

Ana verks daug vėliau – kai vaikas užmigs. Be garso pakukčios. Vasara viską paryškina. Sumaišo proporcijas. Tik todėl jai atrodo, kad daugiau nebepakelia. O švintant užmigs.

– Nusišluostyk, – narsiai tars zuikis, atkišdamas savo minkštą pageltusią leteną. – Sakote gi, kad aš jau vis tiek susitepęs.

– Tu netikras, – dar bandys pasiginčyti Ana.

– Angelų įvairių pasitaiko, aš – zuikių rūšies, bet būna net Petsonų, – bus paaiškinta jai mandagiai.

– Tu ne mano, tu kažkieno, – Ana jam atsakys.

– Aš tavo, tavo ir jo, – tars jau rimtai ir mostelės į miegantį vaiką. – Tik nesupyk. Šie namai nuo saulės visai susitraukė, – dar pridės nusijuokęs. – Praeidamas juos vos pastebėjau.

Ir Anai nieko daugiau nebeliks, tik išeit. Saulė kažką išblukins. Jūra išplaus. Išskalaus. Paryškins. Šviesa kris vis kitaip. Bus net vasara. Ji iškreipia proporcijas. Padidina. Sumažina. Tai todėl, kai grįžti ten, kur gyvenai, tavo daiktai, kažkam tyliai paliepus, jau būna sukrauti į dėžes. Lagaminus. Netyčia. Tupi koridoriuje, apšviesti nukritusios saulės, – kad pajustum pokyčius.

„Šie namai iš tiesų labai sumažėjo. Sudžiūvo. Tapo nepastebimi“, – Ana staiga pamanys. Ir išeis. Greit, net rytoj. O kol kas dar šiek tiek pamiegos. Tik truputį – kol delne gali jaust minkštą susitepusiojo ranką su geltona dėme.

Ana ir kambarys

Ji pasisuko ir tyla, stovėjusi už nugaros, pasisuko kartu su ja.

Kambarys vėsus, dulkės sėdi suglaudusios ausis, vibruoja oras nuo rankos mosto, kuriuo Ana atidaro spintą. Viskas viename, vienas kitame.

– Na jau ne, tikrai nepradėsiu nuo nusilenkimo apatinėms lentynoms, nuo kopimo į viršutinių aukštumas. Susitikime kaip lygus su lygiu. Galima pradėti nuo kokio nors vidurinio skyriaus. Šeštadienio rytas kaip tik.

Lyg senas patyręs žvėris kambarys plyti priešais ją. Guli kaip nudrengti apatinukai ilgomis dulkių klostėmis, aptekęs neaiškiomis krūvomis daiktų, užgultas svetimų kvapų, atkakliai įsisiurbusių į grindų laką, mąstantis kartoninėmis dėžėmis, ant šono gulinčiais staliukais, pavienėmis kėdėmis ir visomis užrakinto

kambario interpretacijomis. Kažką pajudinus dusliai nukrinta kelios knygos tiesiai Anai ant kojos. Agresyvus iš nevilties. Jai reikės su šiuo kambariu susitarti. Apgyvendinti. Savimi.

– Aš laikinai. Kol mano namuose vyksta remontas.

– Susitvarkyk ir gali gyventi, – pasakė šeimininkas, paduodamas buto raktus. – Skalbti tada ir tada, įjungti tą ir čia, žodžiu, gyvenk, jei nori. Tik iškuopk.

„Pradėti nuo mažųjų dalykų, – pamanė Ana. – Didieji slypi po smulkių nuolaužų, kreivų pušelių ar galingų miškų masyvais." Pradėti nuo atsirinkimų, žvirgždo ar popierių sankaupų. Šiuose namuose gyveno daugybė žmonių, jie tiesiog erdvūs, turi kambarių, kuriuose vis kas nors prisiglaudžia. „Kaip aš dabar. Namai gyvena gyventojais", – mąstė Ana.

Pakėlė staliuką, išvadavo pseudobarokinę kėdę, jau tapusią dulkių sistemos dalimi. Atlaisvino vietą čiužiniui – pastumdė knygų bokštus į kairę, į dešinę, bet viskas vėliau, vėliau, šiandien užteks. Užmigo ne iš karto. Ryte Anos drabužiai, vakar rūpestingai pakabinti ant kėdės atlošo, gulėjo pasklidę grindų dulkėse.

Šeimininkas startavo daug anksčiau, nei Ana atsikėlė, sėdėdamas savo kambaryje kažką dirbo, išlindo užsikaisti arbatos, ginkluotas ausinėmis, puikiai izoliuotas nuo kitų, nuo šių namų. Ana laukė, kol jo draugė Raimonda baigs dušo procedūras. Aišku, kad neskubėjo – nuolatinė gyventoja gali ilgai džiovintis plaukus, valyti grindis, gali šiaip žiūrėti į veidrodį ar nežiūrėti. Pagaliau toji nunėrė į savo kambarį, iš kurio trupėjo pasikartojantys fortepijono garsai. Sekmadienis – visi dirba.

Ir kitą dieną Ana trupino dulkių sluoksnius. Visi išbėgę savais reikalais, namai tušti. Tinkami tvarkymo procedūroms. Kambarys seniai paverstas sandėliu, istorijos, kurių niekas nebenorėjo prisiminti, gulė ten, neliečiamos, paliktos virti savo sultyse, puoselėti kerštо planus, auginti skausmą. Lietaus suneštas žvirgždas. Spinta.

Tyla susirietė į kamuoliuką ir liko tūnoti kažkur lentynų gelmėse.

Jau per pietus buvo pavargusi, jautėsi tarsi panardžiusi drumzlėse. Stovėjo po dušu bandydama nusiplauti dumblą, aiškiai matė smėlį ir pernykščius lapus, prilipusius prie kojų, stovėjo ilgai, laukdama, kol levandų dušo želė nuneš į kitą, geresnį pasaulį, kur jau žydi pievos ir kvepia, žinoma. Tačiau tą nunešimą vis pertraukdavo garsas. Anai atrodė, kad tuščiuose namuose nuo žingsnių girgžda grindys.

„Visi darbe. Čia kaimynai", – pamanė, tačiau levandų kvapas jau buvo išsklaidytas. Dušinimąsi teko baigti. Išlindusi bijodama girgžtelėti nutipeno basomis kojomis iki kambario – tas plytėjo puikiai apsimesdamas tokiu pačiu, tačiau Ana buvo tikra, kad garsai ėjo iš ten.

– Išsimiegosiu, eisiu pasivaikščioti. Ryt išsimiegosiu, eisiu pasivaikščioti. O kol kas kažkas vaikšto po mano kambarį.

Neišsakytų žodžių tyla krito už jos nugaros ištisais gabalais, nesustodama. Ir pradėjo lįsti svetimi daiktai. Lyg po žiemos kiltų į paviršių akmenys. Lyg šuo šieptų iltis. Pradžioj blykstelėjo keli atvirlaiškiai, atsainiai numesti ant grindų savo dantimis į viršų – nežinia kieno ranka rašytos raidės atrodė baugiai. Nepažįstamų žmonių laiškai vieni kitiems. „Sveiki. Kaip jūs? Kas naujo? Aš keliauju." Bet jie kažkam priklausė. Jei buvo išlaikyti, svarbūs. Galimybė. Perskaičius nejučia tampi dalyviu, net numesdamas. Ana surinko tris – holograminį meškiuką, kalnus ir atviruką iš Varanasio. Ilgai laikė rankose stovėdama. Atvirlaiškiai yra įsiveržimas. Mergaitės vardas, kuriai buvo jie skirti, Anai nieko nesakė – Indrė. „Paklausiu", – pamanė.

– Šitie ne mano, – po keleto dienų pasakė šeimininkas prabėgdamas. Ryt reikėjo priduot recenziją, pokalbiams laiko nebuvo.

– Ne mano, – tyliai ištarusi Raimonda pastovėjo, kol nerimo

šešėlis nuslinko nuo akių iki smakro ir pasislėpė kažkur už apykaklės. Neaiškindama juos pasiėmė ir išnyko iš kambario.

Pajudinus smulkius daiktus, atvėrus didžiąsias slūgsančias sankaupas, šmėkštelėjo daugiau nepažįstamos Indrės – laiškas Kalėdų Seneliui, užrašų knygutė, vokas su pikniko nuotraukomis. Nežinoma mergina ėjo pieva, fotografuota prieš šviesą, iš nugaros. Siluetai. Šuo. Vaizdas kėlė nerimą, kažkas jame trikdė, nors beveik nieko nebuvo matyti, detalių mažai, tik pieva.

Daiktai lindo kaip ašakos, tūnojo kaip rakštys, daugiau nuotraukų, pabraukytų knygų.

„Išsimiegosiu, viskas pasikeis. Ryt išsimiegosiu, bus geriau."

Žalgirio mūšis. Anai atrodydavo – kambarys nugalės, ypač kai grįždavo namiškiai. Erdvės nebuvo. Knygos, baldai gyveno agresyviai, šiepdami nasrus, spausdami iš kampų į centrą, mikliai užkimšdami susidariusias nedideles erdves, lyg nuolat didėdami, nors labai lėtai. Sienos, medinės grindys, langai buvo dar lėtesni ar tiesiog užmiršę, kad jie drauge yra kambarys, kiekvienas atskirai kartojo tam tikrą didelės istorijos dalį, kokios? Ana neturėjo patirties perskaityti, ką naktimis palinkę virš jos grėsmingai šnabžda gėlėti tapetai, – jei bandytum įsivaizduoti, kokios gėlės tai buvo, greitai suprastum, kad šiek tiek padžiūvusios, nors ir labai stilingai, bet pasiraičiusiais žiedlapiais tulpės. Paliegusios nuo prievartinio pražydinimo, užaugusios mėlynoje šiltnamių šviesoje, todėl žiedai nedideli, mikliai vystantys. Pats tas liguistiems tapetams.

Pažiūrėjo į save veidrodyje – atrodė pavargusi. Akys įkritusios, žvilgsnis pasislėpęs.

„Jis mane suvalgys! Reikia išsimiegoti. Atsiriboti. Pasivaikščioti. Aš susitvarkysiu."

Dar po keleto kovos dienų atrodė, kad apsitvarkyti pavyko.

Ana sėdėjo su palengvėjimu gerdama rytinę kavą, kai mintis nutraukė skambutis, einantis kažkur iš koridoriaus. Garsas kyščiojo iš ten stovinčios etažerės.

Šiuose namuose yra laidinis telefonas?

Ir iš tiesų – tarp knygų brūzgė toks tamsiai mėlynas slepiamosios spalvos, susiliejęs su kišenėmis, kitais šešėliais.

– Laba diena, skambina Indrė.

Ana ne iš karto sudėliojo atvirukus gaunančią mergaitę, piktybiškai mėtančią savo užrašų knygeles jos kambaryje, ir šį balsą. Nesuvedė.

– Norėčiau užsukti rytoj popiet pasiimti savo daiktų.

Ana pasiruošė – pripjaustė salotų su kepta žuvimi, papuošė ant ilgų pagaliukų susmeigtais ridikėliais, agurkėliais.

– Labas. Ką valgai?

– Mėsos ne, bet žuvį valgau.

– Gal dar kokios uogienės? Apelsino?

– Nesivargink.

Jos sėdėjo ir lyg šnekėjosi. Gal apie Indrės kelionę po Indiją.

– Paskui mes nuplaukėme į tas salas, ten pabuvome mėnesį, vėl grįžome, bet baigėsi pinigai, turėjau važiuoti namo.

Indrė juokėsi aštriu žemu mechaniniu juoku. Tas Aną baugino.

Kitą dieną grįžusi iš parduotuvės dar koridoriuje pajuto, kad kambarys vėl pilnas. Durys vibravo. Įėjusi ant savo lovos, staliuko, kėdžių pamatė kartonines dėžes, kupinas metalinių kruopų, žirnių dėžučių, apsiblaususių stiklo indelių, pilve nešiojančių dulkėmis virtusius prieskonius. Dėžės su drabužiais, iš kurių voratinkliu pasklidę nėriniai sparčiai užiminėjo grindų plotą. Naujai atvykusių dėžių ekspansija buvo tokia vizuali ir aiški, kad Ana sustojo nutilusi. Diena vėl prarasta. Namai priešinosi. Ana nespėjo gintis, nespėjo atsakyti į smūgius. Nebuvo pasirengusi tokiam puolimui. Bet ji vienintelė iš tiesų domėjosi tuo kambariu! Jautė jam kažką daugiau nei mandagumą, paprastai skiriamą laikinam būstui.

– Trumpam palikau savo daiktus, – Indrės balsas telefonu atrodė susiliejęs su padžiūvusiomis tapetų gėlėmis, ryšys prastas, pokalbio išvis nebuvo, tik sausa informacija.

– Užsuksiu netrukus. Iki.

„Šis kambarys – sulaukėjęs šuo, kandantis bet kam, net duodančiajam ėsti. Sulaukėjęs vaikas. Senas šuo. Nepasiduoti, – nusprendė Ana, – aš neturiu kur eiti." Paklausti šeimininkų, tegul ta Indrė palieka daiktus pas juos. Pareikalauti, kad pasiimtų.

Šeimininko nesulaukė, jis parėjo vėlai, kai Ana jau miegojo. Pabudo pavargusi, suprato, kad Raimonda visai nebuvo grįžusi.

– Išvažiavusi! Gastrolės. Užmiršau.

Nespėjo pagauti jo, naktį grįžtančio į savo miegamąjį, nespėjo pagauti ryte, bėgančio į darbą. Paklausti apie žirnių ir apsiblaususius ekologiškų kruopų stiklainius nėra ko. Ana pavėluotai pyko, negana to – niršo ant Indrės, mintys neleido užmigti, sukdamos vis tą patį neišsakytų nuoskaudų ratą. Eina ji kur toliau su visom savo kelionėm po Indiją, geltonų drumzlių prieskoniais, mechaniniu juoku, pelenų spalvos nėrinukais...

– Išsimiegosiu, bus geriau.

Grįždama iš parduotuvės pastebėjo prie kepyklos šalia namų stovint jau pažįstamą mergaitę lengva sudūlėjusių tulpių spalvos šilko suknele, apvedžiota nėrinukais, ir per dideliais kerzais, tokia klasikinė studentė iš daugybės feisbuko nuotraukų. Beveik balti plaukai, storai juodu apvedžiotos akys. Metalinis juokas.

– Užsukau savo daiktų. Norėjau pasikalbėti.

Ana pajuto, kaip kambario tyla sukrutėjo už nugaros. „Namų tyla gatvėje? – bet pakėlusi galvą pamatė, kad atidaryti langai jai mojuoja. – Štai kaip."

– Aš tik truputį daiktus pas jus palaikysiu, nežinau, kur daugiau dėtis... Man Raimonda sakė, čia galiu pasidėti viską...

Anos pyktis sėdo kaip dulkės, ji neturėjo argumentų – šeimininkė leido. Net davė raktus.

– Tada užeik...

– Tu tokia gera! – Indrė čiauškėjo kokią valandą, kol pagaliau išbėgo.

– Gal turi didesnę kuprinę? – Indrė užpuolė iš pat ankstyvo ryto, pakėlė dar nepabudusią. – Išskrendu į Indiją, manoji per maža tokiai kelionei...

– Čia neturiu...

Indrės balsas susiliejo su tapetais ir nutolo.

– Gaila, iki.

Pertrauktas miegas. Rytas buvo labai ankstyvas, iš tos serijos, kai galima miegoti toliau, bet galima ir atsibudus ilgai gerti kavą lovoje, stebint ateinančią dieną, jos lėtą lukštenimąsi, šviesos brendimą, kai saulėtas rytas užaugina niūrią piktą dieną arba staiga nusišviečia ir dangus pasimargina banaliais, bet mielais debesiukais. Tik beprotiškai norėjosi miego. Keltis neverta. Ana prisivertė užmigti, nors gilumoje liko slūgsoti pyktis ant Indrės.

Kitą rytą į miegą įsispraudė balsai, vėl sukapojo jį gabalais, išdraskė, pažadindami, neleisdami pailsėti – Indrė sėdėjo virtuvėje su draugėmis ir vaišino jas Anos pusryčiams pasiliktu pyragu. Žinoma, neliko nieko – merginos sušlamštė visus planus ryte ramiai gerti kavą, suniokojo dienos pradžią. Indrė pasakojosi savo nutikimus, draugės tiesiog kikeno, pasakojosi, nieko nesipasakojo, žodžiu – mergaitiški pokalbiai, storai apvedžioti metaliniu Indrės juoku, kalančiu per smegenis.

– O tu savo draugą įsimylėjai?

– Ne, ką tu, jis man buvo kaip brolis, labai užknisdavo kartais, toks smulkmeniškas ir visko bijo. O tu?

Indrė čiauškėjo:

– Aš sužinojau, kad Puškaras nuostabus, ir iš Delio nuvažiavau ten. Susipažinau su įdomia rusų pora, bet man baigėsi pinigai, teko bėgti, užstatui palikau fotoaparatą. Paskui jų laukiau Varanasyje, bet mes kažkaip prasilenkėme. Jie man atsiuntė atviruką.

Juokėsi savo mechaniniu juoku.

Ana girdėjo jas ir duše, rado vis dar sėdinčias pritemusioje virtuvėje grįžusi vakare. Indrė išbėgo prieš pat pasirodant šeimininkui. Likusios merginos dar pakikeno skvarbiais aukštais balsais, kelis kartus papasakojo, kaip gerai jos gyvena, kol staiga suskubo „einame šokti per naktį" ir dingo.

Indrė su draugėmis kikeno vis užsukdama visą savaitę. Einant iš dušo, gaminantis valgyti mergaitės užgriūdavo: „Sofijai tuoj autobusas, mes trumpam." „Gal nori picos? Prisipirkome per daug." Tačiau kai rado išgertą visą kavą, kurią pirko dar užvakar, ir savo kambaryje dvariškių pozomis į sieną pasirėmusius du svetimus dviračius, Ana įsiuto. Kiek galima! O jos kambario tapetai, atrodė, noriai priglaudė visus įsibrovėlius, paskleisdami ant grindų nežinia iš kur atsiradusių dienoraščių.

– Tegul Indrė pasiima savo daiktus iš mano kambario! – beveik šaukdama Ana pasitiko Raimondą.

– Indrė? Daiktus?

Raimonda atrodė sutrikusi, bet akių gilumoje slūgsojo liūdesio masyvas.

– Kodėl ji nuolat čia sėdi su savo draugėmis? – pratarė Ana, stumdama susikaupusią tylą prieš save. – Nebegaliu gyventi nuo jos amžinų „užsukau trumpam".

– Indrės nėra.

– Nesupratau? Dar prieš porą dienų čia lankėsi su Sofija ir Ema!

– Sofija ir Ema tikrai buvo, jos ir dviračius paliko, bet Indrė? Iš viso nenoriu apie tai kalbėti.

– Tu išsisukinėji! – jau šaukė Ana. – Pakalbėsiu su šeimininku!

Raimonda tylėjo, lyg ieškodama atramos taško tarp daugybės įmanomų žodžių.

– Paskaityk dienoraščius, – galiausiai labai tyliai ištarė ji. – Ir aš kadaise gyvenau šiame kambaryje.

Ir Ana grįžo ieškoti dienoraščių. Indrės, kaip ji manė. Raimondos, kaip pasirodė. Tapetai bangavo akyse. Kambarys buvo

liūdnas kaip šuns žvilgsnis. Pakėlė nuo grindų manieringas knygeles gėlėtais viršeliais ir pradėjo skaityti. Svetimus dienoraščius dažniausiai tenka perskaityti, jei tik pasitaiko rasti. Tam jie ir skirti. Tyla už jos nugaros skleidėsi didžiuliais tulpių žiedais.

„Šitas kambarys toks keistas, žiūri į mane savo tapetais lyg šuo." „Taip negera, kad nepaeinu."

„Bloga." „Nepaeinu." „Laukiu, kol jis parvažiuos." „Gal kas nors užeis ir mane išvaduos." „Jis nuolat sakydavo, kad man niekad nebūna gerai." „Skauda visur, gal vertėtų bandyti šliaužti?" „O, jei galėčiau bent pasiekti telefoną." „Trečia para – laukiu, gal kas užeis, labai noriu gerti."

„Žiūriu į atsilupusį tapeto kraštą, bandau įsivaizduoti, kokios gėlės čia pavaizduotos – gal padžiūvusios tulpės? Noriu gerti, labai skauda koją."

„Pabudau tamsoje, viena, man baisu, net sienos kalbasi su manimi, šnabžda."

„Jei ji būtų gimusi... Indrė tikrai įstotų į režisūrą. Jai patiktų, visi klausytų, ką ji sako. Jai sektųsi, dėstytojams patiktų didelės protingos akys, aiški mąstysena, pasitikėjimas savimi. Norėjau ir aš būti režisierė, o likau tik miuziklo aktorė, argi čia profesija!? Jei Indrė būtų gimusi, būtinai išvažiuotų į Indiją. Varanasyje stovėtų prie Gango stebėdama besileidžiančią saulę... Jei jis manęs nebūtų palikęs vienos gulėti šiame kambaryje, Indrė būtų gyva."

„Man atrodo, kad skauda net kambario sienas..."

Paskutinis įrašas buvo toks: „Jei jis būtų nors kiek manim pasirūpinęs... " „Jei būtų grįžęs..."

Pro duris įbėgo šeimininkas, nešinas pilnu prekybcentrio maišu, numetė jį virtuvėje ant grindų. Pamatęs persimainiusį Anos veidą, sutriko. Maišas liko pūpsoti viduryje, pasviro, bandė persikreipęs braškėti, primindamas apie savo buvimą, bet niekas jo negirdėjo.

– Kur Raimonda? Kada parvažiuos?

Tyla iškilmingai atsistojo visu ūgiu. Vis didėjo, plėtėsi, vibruodama iš įtampos net šeimininko balse:

– Grįžęs iš Amsterdamo radau ją tame kambaryje, kur tu gyveni, jau atšalusią, taip ir nesužinojau, kas atsitiko. Gydytojai sakė – sepsis, bet kad dėl to negalėtų atsikelti iš lovos... Ji buvo nėščia. Buvom susitarę, kad iki mano parvažiavimo pasidarys abortą. Kūdikis – mergaitė. Buvo sugalvojusi net vardą – Indrė.

Ana nuėjo gulti apsunkusia galva, liūdesys tūnojo galugerklyje, neleisdamas kvėpuoti, bet neleisdamas ir išsiverkti. Kambarys traškėjo, dangteliai ridenosi grindimis. Tyla už nugaros vertėsi kūliais, krito nuo lubų, raitėsi tapetų žiedlapiuose, tačiau Ana sapnavo tik tą patį raudantį kambarį, kurį norėjosi guosti, priglausti, glostyti sienas, grindis. Kukčiojo langų stiklai, krūpčiojo durys.

„Paverk, paverk, palengvės“, – kartojo ji, kartojo jau ir beveik pabudusi. „Mums dar visko gero atsitiks, neabejok“, – raminosi mintyse liesdama kėdės atlošą, ranktūrius, panešiotą gobeleną, lentynos kraštą, kelis vinukus sienoje. Tada vėl užmigo ir sapne apsikabinusi didžiulę tulpę, galvą padėjusi ant dailiai susisukusio lapo išmiegojo iki pietų. Žiedlapių šnarėjimas vis dar priminė kukčiojimą, bet ramino, skausmas tekėjo kažkur toli, kaip požeminė upė, atgaivinanti. Tapetai kvepėjo ir tiesėsi aukštyn. Pabudus buvo sekmadienis. Tyla visuose kampuose. Vyras kaip visad – dieną paverčia savo kalėjimu, prisirakindamas prie kėdės, nesišypsodamas, nesikalbėdamas. „Man trukdai“, – sako visa savo povyza, skubia eisena įbėgdamas užsikaisti arbatinuko. „Viskas. Neturiu laiko.“ Sekmadienis, darbo diena.

Kambarys švelniai murma išklijuotus rokoko gėlių tapetus, jei bandytum įsivaizduoti, kokios gėlės tai buvo, greitai suprastum, kad ką tik pražydusios ankstyvosios tulpės.

– Išsiklijuosiu tokiais ir savo namuose vieną kambarį, gal miegamąjį, – nusprendė Ana. Jautėsi išsimiegojusi. Telefono skambutis nenustebino.

– Labas, čia aš... – Indrės balsas tolumoje atrodė sutrikęs. – Nepyksti?

Ana kalbėjo lengvai:

– Užsuk, noriu pašnekėti.

Pasiruošė – pagamino sumuštinių su kepta žuvimi, papuošė ant ilgų pagaliukų susmeigtais ridikėliais, agurkėliais. Mergina pasirodė į vakarą. Apsirengusi lengva šilko suknele, apvedžiota nėrinukais, apsiavusi per dideliais kerzais, tokia klasikinė studentė iš daugybės feisbuko nuotraukų. Beveik balti plaukai, juodu storai apvedžiotos akys.

– Nesijaudink.

– Nežinojau, kur man dėtis, tai apsigyvenau čia...

Ana mostelėjo kambario tylai, tupinčiai už nugaros: nekvailiok, ššš, tyliau. Ir atsisukusi pasiūlė:

– Kraustykitės abi su Raimonda gyvent pas mane – baigiasi remontas, reikia tik išplauti grindis. Išsiklijuosime tokiais tapetais kaip šitame kambaryje.

– Ir tau jie patiko?

– Kartu bus linksmiau.

– Iš kur žinai? – Indrės liūdnos akys žiūrėjo netikėdamos.

– Susapnavau pranašingą sapną, – atsakė Ana ir nusišypsojo. – Tik į dušą man bus pirmenybė.

Atsisveikinimas

Žinai, esu įsitikinusi, gal kvailai, – tokius dalykus galima nujausti iš anksto. Visuomet yra laiko jiems pasiruošti. Tai ilgas procesas, labai blogai, kai jis prasideda po išsiskyrimo. Mėgstu stebėti kokią puoselėtą savo dalį, dingstančią tolumoje. Kaip užšalusioje Neryje – iš pradžių pamatai nedidelį juodą brūkšnelį. Po kiek laiko jis jau virsta plyšiu, paskui atitrūksta didžiulis gabalas ir nuplaukia tolyn. Permainos panašios į mirtį. Kas gali mėgti savęs sunaikinimą? Aš mėgstu. Mėgstu tą galios jausmą, kuris ateina po to, – tai kažkas panašaus į revoliucinę poeziją. Malonu su kiekviena naujove palaidoti savo senienas. Tik nemėgstu įsimylėti. Tada jau tikrai per daug mirties, ne ne, tada nieko negauni. Palaidoji viską – save, norus, svajones, o ką įgyji – kito žmogaus pasaulį? Bet ne save. Įsimylėjimas yra tikrasis susinaikinimas, šito net man per

daug. Ir vis dėlto, kai ateina atsisveikinimas, jį gali nujausti. Gali pasiruošti, bet jau nieko nepakeisi.

Nežinau, kaip gyvensiu be jos, nors kartais abi juokaudavome, kad neįmanoma sutarti su persona, kurios nikas – „vienatvė123". Klaikiai banalus, kaip ir jos peroksidiniai plaukai. Gerai, kad turiu šiek tiek laiko, galime pasikalbėti, vakarais išgerti arbatos. Ji man kartais panaši į Rožytę – tokia pat pakvaišusi, bent jau keista – spalvoti apdarai, auksinės rankinės ir rožiniai bateliai, kartais baltos pėdkelnės ar ciklamenų spalvos skrybėlė, žandukai būtinai nuskaistinti, lyg niekas nematytų po grimu senatvinių raukšlių, skausmo ir beprotybės. Dar kailinukai – sintetiniai, kartais žydri, kartais marginti leopardo dėmėmis. Kas gali priimti tokią būtybę į savo namus? Kas galėtų pakęsti, kad ji kas vakarą ciklamenų spalvos lakuotais nagais įnirtingai barškintų kompiuterio klaviatūrą komentuodama feisbuko nuotraukas ir rytais gertų arbatą iš mėgstamiausio puodelio? Mano kompiuterio, mano puodelio, žinoma. Savo net nesivargino įsigyti. O šiandien aš verkiu, nes ji išeina.

– Tu gi netrukus sugrįši? – klausiu, bet žinau, kad greičiausiai taip nebus. – Parašysi man atvirlaiškį? Pasirašysi kartu su Ričardu Šileika? Kur nors kamputyje. Jis gi tave taip pat gerai pažįsta...

– Vargu ar parašysiu, – sako ji. – Laimingiesiems manęs nebereikia.

– Man tavęs reikės visada, – sakau. – Tikrai, man tavęs trūks visada.

– Galėsi tu siųsti atvirukus, – juokiasi ji. – Rašyk Rožytei, aš gausiu. Dar siųsk Tomui Arūnui Rudokui, aš tikrai gausiu. Šileika gali ir neperduoti – jis kartais pasilieka sau.

Matau, kaip ji krauna mano mėgstamiausius drabužius į aptrintą lagaminą.

– Jis ne tavo! – šūkteliu, bet lagaminas man irgi nebepriklauso.

– Tu nusipirksi gėlėtą, – sako niūniuodama kažką pažįstamo, –

seniai planavai. Tokį, kad šviestų iš tolo, tada nedings per skrydžius bagažas, kaip tas, iš Meksikos, kur keliavo savaitę. Laimingiems žmonėms bagažas nedingsta.

Mano mėgstamiausi drabužiai, po velnių, džinsai, tie džinsai, su kuriais Indijoj, Karabi Jailos urvuose (Krymas tai, Krymas) ir kur ten dar? Neduosiu!

– Tau nebereiks.

Kietai, per kietai.

– Laimingiesiems džinsai taip pat reikalingi. Atiduok!

– Ši suknelė jau tikrai atitarnavo, ji mirė per Naujuosius, pažiūrėk: plonas šilkas išskidęs per siūles, nieko čia nepakeisi. Šokiai buvo kaip reikiant. Žiūrėk – šie megztiniai studentiški, vargu ar tau pavyks dar būti studente – laimė atima per daug laiko. Nemanau, kad sugebėsi studijuoti.

– Aš sugebėsiu! – sakau piktai, o ji tuo metu supakuoja dar kažką, net nespėju susekti.

– Apsispręsk, ką tikrai norėtum pasilikti, – sako nepiktai, bet dėl to ne lengviau.

Aš viską norėčiau pasilikti. Visą savo buvusį gyvenimą. Vėl rašyti el. laiškus šeštą ryto, naktį kepti keksiukus, norėčiau pasilikti visus tuos pašnekesius, kai likau nakvoti seno bičiulio namuose ant sofos (seno – reiškia ne tai, kad jis labai pagyvenęs, o tik kad mes seniai pažįstami) su pamišusia šinšila patalynės dėžėje.

– Tai tebuvo akių dūmimas, – sako ji, – tu visa tai pati sugalvojai. Viskas buvo ne taip, viskas buvo netikra... – dainuoja.

Po velnių, iš kur tokių banalybių prisigraibė? O man norisi verkti. Ar tu neverktum, kai išeina geriausia draugė? Na ir kas, kad jos toks kvailas nikas – „vienatvė123“ (iš mažosios raidės). Ir ši būtybė padarė mane tuo, kas esu!

– Na matai, gal tai tikrai buvo ne draugystė.

Apie ką čia taip? Ir aš matau, matau, kaip ji dedasi į savo begalines kišenes kažkokius niekus nuo mano rašomojo stalo.

– Jis turi atrodyti tvarkingai, pas tave dabar dažnai užsuks žmonės. Klausiu dar kartą, ką nori pasilikti?

– Manau, fotoaparatą. Jis man būtinas.

– Hm, su juo nenufotografavai nieko, kas yra tavo gyvenimas, ramiai galiu tau jį palikti, – juokiasi baugiai.

Bet iš tiesų aš nefotografavau draugų, vakarėlių. Nefotografavau net jos. Fotoaparate nėra nieko, ką galėtų pasiimti. Tai mano. Nors tiek.

– Dar pasikalbam, – sakau. – Aš gi tavęs taip pasiilgsiu.

– Gerai, pasikalbėsim, – sako jau liūdnai, – dar pabūsiu keletą dienų. Tiek daiktų per vieną dieną neišsigabensi.

– Turiu spintelėje butelį vyno, dar nuo gimtadienio, nori?

– Būtų gerai, aš taip pat nemėgstu atsisveikinti. Mums buvo gera bendrauti, bet tau reikia draugo. Aš tik sena paliegusi moteris.

Mes jau seniai tai aptarinėjame, turėjau laiko pasiruošti. Bet vėl verkiu, gerdama vyną, nejaučiu jo tauraus skonio, nekreipiu dėmesio į kvapą. Gali nors ir bažnyčios sandėliuku trenkti, bus vis vien. Niekada nebijojau atsisveikinti, kartais tai dariau pasimėgaudama. Bet šita išprotėjusi moteriškė gyvenime buvo užėmusi tiek daug vietos. Ji mane išspyrė į Indijos kloakas ir prarėgėjimus, ilgus pasivaikščiojimus Romoje temstant. Šią vasarą ji nevažiavo su manimi prie Nemuno, bet aš žinojau: palikau ją namie apsikabinusią mano šunį. Turėjau suprasti, kad tada ir buvo atsisveikinimo pradžia. Abi žinojome. Bet ar dėl to lengviau? Atsisveikinti su ta, kurios nikas – „vienatvė123“, nėra paprasta.

– Gerai, – sako ji, tiesdama man popierinių nosinių pakelį, – savąjį jau priverkiau. – Aš kartkarčiais grįšiu išgerti su tavimi kavos. Gal kur nors Romoje temstant. Jei sugebėsi nepamiršti. Nors dažniausiai laimingi žmonės manęs neprisimena. Jie tiesiog nebeturi savo gyvenimo.

Smėlis, arba Turinys kitaip

Pasakytų jam, bet kaip ištarti:

– Jaučiu tavo mintis tarp voko ir vyzdžio. Man taip negerai – lyg kokia šukė. Geriau delne, panagėse, kišenėje. Šukė kišenėje būtų visai pakenčiama, nors kiek banalu.

Net jei tai ne mintys, o tyla, vis tiek žeidė regėjimą, gal todėl ji negalėdavo užmigti – gulėdavo ir perštinčiomis atmerktomis akimis stebėdavo, kaip jis mąsto, ginčydavosi, bandydavo paneigti slenkančias antklode smėlynų armijas, vikrias dykumų iguanas, kormoranų pulkus. Rasdavo daugybę strategijų, kaip išgelbėti jų sunaikintus medžius, pamaitinti peslius, tykančius tarp vyzdžio ir voko jai vos atsigulus.

Žinojo – ryt atsibudusi prisimins, kad turėjo jam pasakyti, neįvykdymo jausmas lydės visą dieną, panašus ne į šunį, o į hieną, išnirs visai netikėtai, vos pramerkus akis. Užpuls dar lovoje, nors ji stengsis galvoti, kokia nesutvarkyta **DRABUŽIŲ SPINTA.**

Išmesto frako apraudojimas [13] turėtų užimti rytinius pamąstymus, apgailėjimus, kad vakar pati savo noru palydėjo jį į konteinerį.

„**Padovanok man džinsus** [16], – pamanys ne laiku ir ne vietoje, – gal reikia jam tai pasakyti? Bet ne, kvailai pasirodys...“ Su ilgesiu pažvelgs į pėdkelnes, **kas tinka plėšikams, bet nešioja ir moterys** [19]). Taip, žinia, žiema, gal minus 15, su jomis per šalta. Prisimins, kad jau vakar įtartinai atrodė **vienas patalynės komplektas** [22].Visai sudėvėtas, tarsi per jį būtų žygiavusios armijos. O dar ir smėlio kampučiuose užsilikę – nuo ko? Nieko tokio su ta patalyne ji nedarė!

O jei tai, ką norėtų pasakyti, galėtų atrodyti kaip **patarimas draugui** [27]:

– Klausyk, neverta šitaip kamuotis su tuo smėliu...

Mikroskopinių kriauklių, kvarco grūdelius jaus pėdomis ant kilimo, delnu net patikrins, bet nieko apčiuopiamo ar matomo neaptiks. Kokia **BUITINĖ CHEMIJA** padėtų išnaikinti vakarais užslenkančius smėlynus, apsaugoti jos akis nuo perštinčių smilčių po vokais? Net **kava į lovą** [38] bus su dulkėmis paviršiuje; gal ją skrudino kokia etiopė, užkalbėjimais įdiegusi pupelėms dykumos kvapą, kurio nesumaišysi su jokiu kitu? Ji pasiilgsta dykumos, reikia tą pripažinti. Bet gal ne apie tai norėjo pasikalbėti...

Buto garsai [33] tik pabrėš ilgesį – lyg tolimiausiame kambaryje girdėtų rytinei maldai šaukiantį muedziną.

22 *salto mortale*, arba Kankinimas nemiga [42], – taip vadino savo naktis, kai dėliodama svetimas mintis bandydavo į jas atsakyti.

Kasdieniai darbai vis dėlto užgoš nakties dykumas, užsigulėjusi **sąskaita** [46] reikalaus skubiai ją apmokėti. **Rusiškas žuvies sūdymo receptas** [52] jau lauks jos, nakties šnaresius jis užklos brutaliais išdorotų vidurių vaizdais.

Jis jautė savo mintis tarp jos voko ir vyzdžio. Pats kas vakarą virsdavo smiltimis, su šnaresiu slenkančiomis kilimu nepažįstamuose namuose, geltonu dykumos smėliu, ne tokiu smulkiu

kaip Sacharos, jame buvo galima atskirti mažas daleles. Buvo matęs labai išdidintų smėlio nuotraukų, kur kiekvienas grūdas – suakmenėjusi kriauklė, peršviečiamo kvarco akmuo, feldšpatas, ilmenitas, granatas.

„Smėlio **AISTROS**“, – jausdavo jis vakarais. „Mes, smiltys, – mąstydavo jis naktimis, – galime **vienu lietimu** [59] šnarėdamos grindimis nepažįstamų namų kilimu **pereiti per kambarį** [65], skaidriais kvarco akmenukais apglėbti kėdę, ilmenitu padengti knygas, tarkim, šią – **Someljė kursai** [68]. Raidės atrodo gerokai per didelės...“

„Smiltims nereikalingi kursai, kaip ir **PIEŠIMO PAMOKOS,** nors **pirma pamoka – peizažas** [83] – ir **antra pamoka – kaip matuoti atstumus ir tarp mūsų** [86] – mums tikrai nesvetimos“, – mąstė jis. Daugybę naktų jis smiltimis matuodavo atstumą iki šio nepažįstamo kambario.

– **Trečia pamoka – linija** [89], – skaitė balsu, nors žinojo, kad visada tai – moters rankos linija, peties linkis. Šnarėdamas pagalvės užvalkalu, plaukais, juose kliūdamas, susipainiojęs pametė mintį.

– Mes, smiltys, neturime drovumo, galime liesti dar nemiegančios moters ranką, kaklą, nejučia atsidurti po akių vokais. **Ketvirta pamoka – kietašerdžiai ir minkštašerdžiai** [92] – mūsų nedomina, kaip ir **penkta pamoka – pakalbėkime apie trintuką** [95]. Mes nekalbame, granato grūdeliams nepažįstami **NE(SU)SIKALBĖJIMAI.**

– **„Labas, kaip tu?“** [101] – tars ji, netikėtai susitikus kavinėje.

– **Pasikalbėkime** [105], – privalėtų sakyti, kad virš galvos neskraidytų išbadėję neįvykusio pokalbio kormoranai. **„Kalėdų Seneli...“** [109], kitą kartą atnešk man dovanų iškalbos meną!“ – apmaudžiai pagalvos, nes kaipgi paklaust apie smėlį, kuris šnara kaskart jai galva palietus pagalvę.

– **Skolos** [119]... **Phalaenopsis** [125]... – pokalbio nuotrupos atskries nuo gretimo staliuko.

Naktinis dialogas [129] vis tiek kybos galvoje skaudžiai geldamas, atslinks iguanų šešėliai.

– **Viza** [132]... **Ana matematikos pasaulyje** [136]... – ataidės šalia klegančių merginų pokalbiai. Bet jos išeis, atsilaisvins staliukas.

SAVA KOMPANIJA susispies prie jo, užgrobusi keletą laisvų kėdžių nuo baro. Vakarą pradės kasdiene **malda** [145]:

– Prašome keturis kavos, vieną su pienu, ir du alaus.

Prisės ir senas **draugas Mahometas** [145].

– **Sapnavau** [154], – vis dėlto pradės pasakoti ji, – sapnavau keistą smėlį.

Bet jos niekas negirdės – visi garsiai fechtuosis kultūros naujienomis, piktinimasis kažkuo liesis per kavos puodelius, servetėles.

– ***Musica, por favor*** [158], – šūktels Mahometas barmenei. – Kodėl rašote angliškai „cash only"? Gal tada geriau ispaniškai? – pasiūlys ironiškai. – Užsieniečiai vis tiek čia nesilanko, jokie.

Kol Mahometas dėstys savo įžvalgas, kodėl paprastas **medžiaginis angelas** [165] kažką išgelbėjo ar prakalbo žmogaus balsu, visi klausys iškalbingo, bet daug kartų girdėto pasakojimo apie nuomojamo būsto šeimininkę:

– **Ana ir kambarys** [169]...

Pažįstama frazė nutols ir jis nesusilaikys – tiek naktų šnarėdamas smėliu drumstė jos miegą, tūnodamas po vokais bandė suprasti, ką ji mąsto nemigo naktimis. Dabar atstumą tarp jų galima išmatuoti žmogiškaisiais centimetrais. Jie sėdi prie vieno staliuko.

„O man tapo įprasta matuoti smiltimis", – pamanys, jausdamas, kaip nuo rankos nubyra keli skaidraus kvarco grūdeliai. Dar pora įriedės į šalia sėdinčios moters rankovę, prisijungs feldšpatas ir ilmenitas.

– Vaje, – sakys kolega Mahometas, – kokie tavo nagai aptrupėję, bičiuli, kas tau?

Jis murmės kažką apie grindų valymą, buitinę chemiją, o visi pritardami linkčios. Alergija, matyt. Smiltys byrės moteriai už kaklo, riedės nugara. Pastebėjęs trupantį delną, skubiai slėps jį kišenėje.

„Mes, smiltys, neturime drovumo“, – sakys sau, skubiai atsistodamas.

– Man jau laikas, – ištars garsiai, kad niekas nepamatytų subyrėjusios rankos. **Atsisveikinimas** [191] trumpas, atsainiai mestas „iki“ užbaigs sceną. Jau išeidamas lyg apsigalvos ir atsisukęs ištars prislopintu balsu:

– Įsivaizduokite, vakar turėjau parašyti recenziją, bet atsitiko keistas dalykas – sukūriau eilėraštį! Nesuprantu, kas man užėjo... Pagrindinis pasakotojas – smėlis. Kažkodėl pajutau, kaip jis mato, ką jaučia sklisdamas, riedėdamas nepažįstamo buto grindimis, jaučiausi kaip daugybė smiltelių drabužiuose, ant knygų, pagalvės užvalkalo kampučiuose. Buvau mikroskopinės jūros kriauklės, skaidraus kvarco grūdeliai, ilmenitas ir granatas. Mačiau pėdas, girgždinančias mane, šnarėjau plaukuose, kol galiausiai patekau po moters akių vokais. Buvo taip keista. Žinojau, kad ji negali užmigti. Man atrodė, kad gerai pažįstu tą moterį. Girdžiu, kaip ji mąsto, ginčijasi. Nesuprantu, kaip eilėraščio lyrinis subjektas gali būti smėlis, t. y. negyvas daiktas. Nors László Krasznahorkai romano herojus – Kioto vienuolynas, – tai gal dabar tokia mada? Tik smėlis – ne daiktas. Jis gyvas. Aš buvau „mes“.

– Mes, smiltys, jautėme tavo akių vokus, – sako jau žiūrėdamas jai į akis. – Ir dabar man atrodo, tarsi apie tave žinotume viską.

Taip, ji pajuto smėlį rankovėje. Prisimena jo gurgždėjimą. Tikrai, smiltys neturi drovumo.

Kisarauskaitė, Aistė

Ki-191 39 *salto mortale* : [noveletės] / Aistė Kisarauskaitė; [apipavidalinimui panaudoti Lino Jablonskio piešiniai]. – Vilnius : Apostrofa, 2013. – 192 p. : iliustr.
ISBN 978-9955-605-76-8

Pirmoji Aistės Kisarauskaitės (g. 1967), individualaus braižo autorės, kurią per pastarąjį dešimtmetį jau pamėgo kultūrinių savaitraščių skaitytojai, trumposios prozos – novelečių – knyga. „Originalus autorės-stebėtojos rakursas atsiranda iš neįprastų pozicijų – matyti ir akcentuoti ne „savaime suprantamybę", o poetiškas detales, absurdo žaismę įprastose rutinos schemose, netikėtus dialogų kampus. Autorė turi gebėjimą rašyti laisva, savita kalba, be išmoktų figūrų ar nusižiūrėto stiliaus, plastiškai jungti pasakojimą ir vizualumą." (Giedrė Kazlauskaitė)

UDK 821.172-32

Aistė Kisarauskaitė

39 *salto mortale*

Noveletės

Redaktorė Audra Kairienė
Dailininkė Sigutė Chlebinskaitė
Apipavidalinimui panaudoti Lino Jablonskio piešiniai
Piešinius spaudai rengė Vaidotas Aukštaitis

Išleido „Apostrofa", A/D 1026,
LT-01004 Vilnius
el. p. apostrofa@takas.lt

Spausdino „BALTO print"
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius
www.balto.lt

Kaip kaleidoskope atsitiktinai sukritę stikliukai kuria įvairias kombinacijas, taip šios knygos herojai, atsidūrę iš pirmo žvilgsnio banaliose situacijose, bando kalbėtis, sutarti ar mylėti vieni kitus. Man įdomu tyrinėti, kas nutinka, kai iš tokios įprastos sistemos pašalinama tam tikra jos dalis, taigi šių literatūrinių herojų pasaulyje nuolatos kažko stinga – net jei tai tik paprastas rytinės kavos puodelis ar nauji džinsai, tačiau kaip tik ši stoka ir verčia veikti, kažką permąstyti ar keisti. Kartais, žinoma, stinga ir kur kas svarbesnių dalykų, tarkim, gebėjimo išklausyti kitą žmogų ar jausmų gilumo... **Aistė Kisarauskaitė**

APOSTROFA

9 789955 605768

© Arturas Valiauga

Aistė Kisarauskaitė gimė 1967 metais Vilniuje žinomų dailininkų šeimoje.

Baigė M. K. Čiurlionio meno mokyklą, vėliau – tapybą Vilniaus dailės akademijoje, dirba kultūros redaktore žurnale *Foto,* yra paskelbusi per 100 straipsnių ir interviu įvairiuose žurnaluose, dienraščiuose ir interneto portaluose.

Nuo 1990 m. kuria performansus ir instaliacijas, rengia juvelyrikos, fotografijos parodas ir kitus šiuolaikinio meno projektus.

Nuo 2003-iųjų publikuoja trumpąją prozą, straipsnius bei esė savaitraščiuose *Šiaurės Atėnai* ir *Literatūra ir menas.*

Turi dvi dukras – Augustę ir Faustiną Mariją.

39 salto mortale – pirmoji Aistės Kisarauskaitės trumposios prozos knyga.

...nelaimingi fotografai, fatališkos Vilniaus damos, o kartais tiesiog tragikomiškas anoniminių pašnekovų ansamblis Aistės tekstuose susispiečia į daugiabalsį didmiesčio gyvenimo avilį. Miniatiūrinius, dažnai tarsi iš natūros trauktus to gaudžiančio avilio rėmelius autorė sugeba pripildyti paradoksalios mįslingų charakterių kasdienės egzistencijos gėlos. **Rolandas Rastauskas**